



ความรู้ ความคิดเห็นในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของพนักงานสอบสวน
กองบังคับการตำรวจนครบาล 8



วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติวิทยาศาสตร์ แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโท
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2561
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ความรู้ ความคิดเห็นในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของพนักงาน

สอบสวน กองบังคับการตำรวจนครบาล 8



โดย
นางสาวตรองหทัย ยศประสิทธิ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติวิทยาศาสตร์ แผนก ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2561

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

KNOWLEDGE AND OPINION FOR COLLECT OF EVIDENCE IN FORENSIC
SCIENCE OF INQUIRY OFFICER IN METROPOLITAN POLICE DIVISION 8



A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Master of Science (FORENSIC SCIENCE)
Graduate School, Silpakorn University
Academic Year 2018
Copyright of Graduate School, Silpakorn University

57312304 : นิติวิทยาศาสตร์ แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโท

คำสำคัญ : พยานหลักฐาน, นิติวิทยาศาสตร์, พนักงานสอบสวน, การเก็บรวบรวมพยานหลักฐาน

นางสาว ทรองหทัย ยศประสิทธิ์: ความรู้ ความคิดเห็นในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของพนักงานสอบสวน กองบังคับการตำรวจนครบาล 8 อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : รองศาสตราจารย์ พันตำรวจเอก วรวิช วิชชวาณิชย์

งานวิจัยความรู้และความคิดเห็นในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของพนักงานสอบสวน กองบังคับการตำรวจนครบาล 8 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ทางนิติวิทยาศาสตร์ที่นำมาใช้ในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐาน และเพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานด้านนิติวิทยาศาสตร์ รวมถึงปัญหาและอุปสรรค ของพนักงานสอบสวน ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงปริมาณและทำการกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง คือ พนักงานสอบสวน จาก 11 สถานีตำรวจในกองบังคับการตำรวจนครบาล 8 กองบัญชาการตำรวจนครบาล จำนวน 22 คน โดยการใช้แบบสอบถาม และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการทางสถิติ ได้แก่ ความถี่และร้อยละ และข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานและปัญหาอุปสรรคใช้การตีความตามเนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า

1. พนักงานสอบสวนส่วนใหญ่ได้คะแนนความรู้ตั้งแต่ 16 คะแนนขึ้นไป จำนวน 8 คน มีระดับความรู้มาก คิดเป็นร้อยละ 36.36 และได้คะแนนระหว่าง 12-15 คะแนน จำนวน 14 คน มีระดับความรู้ปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 63.64

2. วิธีการปฏิบัติเพื่อรักษาสภาพของสถานที่เกิดเหตุและการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ได้แก่ การรักษาสถานที่เกิดเหตุ พนักงานสอบสวนและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกคนต้องมีการสวมใส่อุปกรณ์ป้องกัน และต้องปฏิบัติตามหลักนิติวิทยาศาสตร์ และไม่ทำการอันใดในการทำลายวัตถุพยาน

3. ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติ ได้แก่ การขาดแคลนงบประมาณในการจัดซื้ออุปกรณ์ จำนวนบุคลากรที่ไม่เพียงพอต่อจำนวนคดี การขาดความรู้ในการรักษาสถานที่เกิดเหตุและการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ และสภาพแวดล้อมมีปัจจัยที่ยากต่อการควบคุม

57312304 : Major (FORENSIC SCIENCE)

Keyword : gathering of Forensic evidence, Investigator, collecting evidence

MISS TRONGHATHAI YOSPRASIT : KNOWLEDGE AND OPINION FOR COLLECT OF EVIDENCE IN FORENSIC SCIENCE OF INQUIRY OFFICER IN METROPOLITAN POLICE DIVISION 8 THESIS ADVISOR : ASSOCIATE PROFESSOR WORATOUCH WITCHUVANIT

This Knowledge and opinions in the collection of forensic evidence of the investigators Metropolitan Police Division 8 research has objective to study the science of Forensics applicable in collection evidence and to study the opinion in gathering evidence including problems and obstacle of the investigator. Researcher utilizes the quantitative determination and has fixed the specific sampling groups i.e. investigatory officials from 11 police station from Metropolitan Police Division 8, 22 persons from Metropolitan Bureau by utilizing questionnaire in analyzing statistical data methods such as frequency and percentage and data related to the operation in collecting evidence as well as problem in interpretation according to the content. Research shows that:

1. Majority of investigators have obtained 16 points up, 8 investigators have high level of knowledge which is 36.36% and there are 14 investigators who have obtained marks between 12-15 having a mediocre knowledge which is 63.64%

2. Procedures in maintenance of the crime scene and gathering of Forensic evidence such as the crime scene maintenance, all investigators and related officers must wear a protection equipment and have to follow the Forensic scientific and not to destroy the material evidence.

3. Problem and obstacle in operation is lack of budget for buying equipment, insufficient personnel towards the number of cases, lack of knowledge in maintenance of crime location as well as gathering of Forensic evidence and the environment having the factors that are difficult to control.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายความรู้และความคิดเห็นในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของพนักงานสอบสวน กองบังคับการตำรวจนครบาล 8 การดำเนินการวิจัยไม่อาจสำเร็จได้หากปราศจากความเมตตาของ รองศาสตราจารย์ พ.ต.อ.วรรัช วิชชวาณิช ซึ่งท่านเป็นและให้มากกว่าการเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลักวิทยานิพนธ์ ความเมตตา ความกรุณาของท่านมีคุณค่าเหนือคำว่ากราบขอบพระคุณ และผศ.พ.ต.ท.ดร.สฤณี สืบพงษ์ศิริ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็นตรวจสอบ และแก้ไขร่างวิทยานิพนธ์ ผู้เขียนจึงขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ อ.ดร.ศิริรัตน์ ชูสกุลเกรียง ที่กรุณาให้เกียรติเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ โดยมี ดร.ปิ่นพงษ์ วัฒนสุนทรโรทยาน ที่ไม่ต้องสื่อสารใด ๆ ว่า ความรักเป็นอย่างไร แต่สัมผัสและรับรู้ได้ เป็นกรรมการในการสอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้กรุณาตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น รวมถึงเพื่อนร่วมชั้นเรียนในรุ่นเดียวกันและเจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากรทุกท่านที่ให้ความสะดวกด้านอำนวยความสะดวก และประสานงานในการทำระบบ thesis ให้แก่ผู้เขียน

บทลงท้ายนี้ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ พ่อและแม่ที่ให้มากกว่าการให้ชีวิต พันตำรวจเอก อนุรักษ์ และคุณสลักจิต ยศประสิทธิ์ ผู้ที่เป็นมากกว่าการเป็นผู้ทำหน้าที่อุปการะอบรมเลี้ยงดู แต่ได้ส่งเสริมการศึกษา ให้กำลังใจในทุกส่วนของชีวิตผู้เขียนเป็นอย่างดีและเต็มหัวใจ รวมถึงน้อง ๆ ที่มากด้วยน้ำใจ ของน.ส. ปันณพดากร สุนทรพิณ น.ส.สารินทร์ อัมพะผลิน ที่ทำให้ผู้เขียนรับรู้ว่าการมีความรักจากครอบครัวอยู่รอบตัวเป็นเช่นใด และบุคคลหนึ่งที่ชีวิตของผู้เขียนไม่อาจลืมได้เลย เพราะความรัก ความห่วงหา และกำลังใจ ยังคงส่งสายใยจากฟ้ามาหาผู้เขียนตลอดเวลา หากการเรียนสำเร็จในระดับมหาบัณฑิตของผู้เขียน ทำให้รับรู้ได้ คงมีอ้อมกอด รอยยิ้มและสายตาที่อบอุ่น ของคุณพัชรา สุนทรพิณ ให้ผู้เขียนได้เก็บไว้อยู่ในหัวใจ

ตรองหทัย ยศประสิทธิ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่ 1	1
บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
คำถามในการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	4
บทที่ 2	5
วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	5
2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับพนักงานสอบสวน	5
2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับสถานที่เกิดเหตุ	12
2.3 แนวความคิดเกี่ยวกับพยานหลักฐาน.....	19
2.4 หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์กับกระบวนการพิจารณาคดีอาญา.....	31
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	33
บทที่ 3	38
วิธีดำเนินการวิจัย	38

3.1 การวิเคราะห์เอกสาร.....	38
3.2 ประชากร.....	38
3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	39
3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	39
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	40
บทที่ 4.....	41
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	41
ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลสถานภาพทั่วไปของพนักงานสอบสวนผู้ตอบแบบสอบถาม.....	41
ตอนที่ 2 ผลการศึกษาความรู้ในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ของ พนักงานสอบสวน.....	42
ตอนที่ 3 ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานใน สถานที่เกิดเหตุ.....	47
บทที่ 5.....	54
สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	54
สรุปผล.....	54
อภิปรายผล.....	57
ข้อเสนอแนะ.....	58
รายการอ้างอิง.....	60
ภาคผนวก.....	1
ภาคผนวก ก.....	2
ภาคผนวก ข.....	4
ภาคผนวก ค.....	10
ประวัติผู้เขียน.....	13

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

งานสอบสวนเป็นกระบวนการยุติธรรมเบื้องต้น เป็นภารกิจหลักในการอำนวยความยุติธรรมให้กับประชาชน ตำรวจเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมที่ต้องมีความใกล้ชิดกับประชาชน และเป็นเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรมเป็นลำดับแรก โดยตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวคือพนักงานสอบสวน การดำเนินการต่าง ๆ จะต้องมีความถูกต้อง โปร่งใส สุจริต รวดเร็ว เสมอภาค และเที่ยงธรรม งานการอำนวยความยุติธรรมทางอาญาโดยยึดหลักการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญควบคู่ไปกับการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ตระหนักถึงความสำคัญของงานสอบสวนเป็นอย่างยิ่ง โดยได้กำหนดไว้ในนโยบายการบริหารราชการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ด้านการอำนวยความยุติธรรม ให้พัฒนาการบริหารงานบุคคลให้พนักงานสอบสวนมีความรู้ความเชี่ยวชาญ จึงได้มีการพัฒนางานสอบสวนมาโดยตลอดไม่ว่าจะเป็นด้านความเจริญก้าวหน้าในสายงาน ความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยีและการใช้นิติวิทยาศาสตร์มาช่วยในงานสอบสวนเพื่อพิสูจน์การกระทำความผิดทางอาญา หากพนักงานสอบสวนขาดองค์ความรู้ด้านกฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบและคำสั่งที่เกี่ยวข้องแล้ว ย่อมส่งผลถึงการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน และสิ่งที่พนักงานสอบสวนปฏิบัติอาจกระทบถึงสิทธิและเสรีภาพของประชาชน อันทำให้กระบวนการยุติธรรมได้ถูกทำลายตั้งแต่ต้นทาง (เอก อังสนานนท์ , 2558)

การพิสูจน์ตัวผู้กระทำความผิดและนำตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ เกิดขึ้นได้จากกระบวนการสืบสวนและสอบสวนแสวงหาและรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(11) โดยมีหลักการว่า พยานหลักฐานที่ได้มานั้นต้องแสดงให้เห็นถึงความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหา ดังจะเห็นว่า อำนาจของพนักงานสอบสวนในการค้นหาความจริงนั้นมีอยู่ 2 แนวทาง คือ การรวบรวมพยานหลักฐานจากถ้อยคำของบุคคล ทั้งผู้เสียหายและผู้ต้องหา หรือจากบุคคลอื่นที่เป็นพยาน หรือพยานผู้เชี่ยวชาญพิเศษ และการรวบรวมพยานหลักฐานจากพยานวัตถุ พยานเอกสาร ซึ่งในระดับสถานีตำรวจนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ทำหน้าที่สอบสวนคดีอาญา รวบรวมพยานหลักฐาน คือ รองสารวัตรสอบสวน สารวัตรสอบสวนเวรหรือตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เรียกว่า พนักงานสอบสวน จะเป็นผู้ทำหน้าที่ทำ

การสอบสวน ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการยุติธรรม การตัดสินพิพากษาในชั้นศาลขึ้นอยู่กับ การรวบรวมพยานหลักฐานในชั้นของการสอบสวนเป็นสำคัญ

ด้วยข้อเท็จจริงที่ว่า การกระทำความผิดในคดีอาญาที่เกิดขึ้นแต่ละครั้ง ผู้ต้องหามักจะทิ้งร่องรอยหลักฐานไว้ในสถานที่เกิดเหตุ นั้น สถานที่เกิดเหตุจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อการแสวงหาวัตถุพยาน และร่องรอยหลักฐานในการเกิดคดี ดังที่มีคำกล่าวที่ว่า สถานที่เกิดเหตุเหมือนเป็นคลังสมบัติแห่งหลักฐาน ถึงแม้จะเป็นอาชญากรรมที่มีการวางแผนอย่างรอบคอบเพียงใด ก็ต้องมีข้อมูลที่สามารถสืบเสาะหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอาชญากรรมนั้นได้ (อรรถพล แซ่มสุวรรณวงศ์ และคณะ, 2546) การดำเนินการสืบสวนสอบสวนมีความจำเป็นที่ต้องพัฒนาวิธีการและประสิทธิภาพในการค้นหาความจริง โดยการนำวิทยาการตำรวจ ซึ่งได้แก่ พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์และความรู้ทางนิติเวชมาประยุกต์ใช้ เพื่อช่วยวินิจฉัยร่องรอยของคดี (อนุพันธ์ มุสิกานนท์, 2543) เช่น กรณีฆาตกรรมอาจมีการอำพรางศพ อำพรางร่องรอยการต่อสู้ การกระเซ็นของเลือด รูปแบบของอาวุธ เป็นต้น แต่หลักฐานที่หลงเหลืออยู่ในสถานที่เกิดเหตุไม่เพียงแต่จะสูญหายหรือเกิดการเปลี่ยนแปลง แต่อาจถูกทำให้เกิดการแปรเปลี่ยนจากการไม่ระมัดระวังของผู้เสียหายเองหรือเกิดจากบุคคลที่สามที่เข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ (สฤชดี สืบพงษ์ศิริ, 2546) จนทำให้พยานหลักฐานในการดำเนินคดีเสียหายและไม่สามารถแสดงข้อเท็จจริงได้อย่างถูกต้อง การรักษาสภาพของสถานที่เกิดเหตุจึงมีความสำคัญยิ่งในการคุ้มครองพยานหลักฐานในสถานที่เกิดเหตุไม่ให้ถูกทำลาย โดยพนักงานสอบสวนจะมีหน้าที่ปิดกั้นสถานที่เกิดเหตุ เพื่อไม่ให้บุคคลอื่นที่ไม่มีหน้าที่เกี่ยวข้องเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุได้โดยเด็ดขาด การรักษาสถานที่เกิดเหตุจะเริ่มตั้งแต่เมื่อเจ้าหน้าที่ชุดแรกได้มาถึง และสิ้นสุดเมื่อเจ้าหน้าที่ได้ตรวจสถานที่เกิดเหตุเสร็จสิ้นและออกจากสถานที่เกิดเหตุ (สฤชดี สืบพงษ์ศิริ, 2551)

การเกิดปัญหาด้านการรวบรวมพยานหลักฐานและรักษาสถานที่เกิดเหตุส่วนใหญ่มาจาก ความไม่รู้ ไม่เข้าใจ โดยเฉพาะพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในสถานที่เกิดเหตุถูกทำลายหรือได้รับความเสียหาย หรือมีการเพิ่มร่องรอยหลังคดีอาญาเกิดขึ้น ก่อนเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนสอบสวนจะไปถึง ทำให้เกิดปัญหาและความสับสนกับการทำงาน นอกจากชาวบ้านที่เป็นบุคคลที่สามที่อาจทำลายพยานหลักฐานแล้ว ตัวเจ้าหน้าที่ตำรวจเองหากไม่ใช้ความระมัดระวังก็อาจทำให้เกิดความเสียหายต่อพยานหลักฐานเป็นเหตุให้การพิสูจน์หลักฐานยากขึ้น (สมาน ศิริเจริญสุข, 2541) จะเห็นได้ว่าพนักงานสอบสวนผู้ซึ่งมีหน้าที่ในการรวบรวมพยานหลักฐานประกอบสำนวนการสอบสวน ควรต้องมีความรู้ความเข้าใจในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ เริ่มตั้งแต่การเข้าและรักษาที่เกิดเหตุ การเก็บและรักษาพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ รวมถึงการจัดส่งพยานวัตถุไปหน่วยงานที่ทำการตรวจพิสูจน์ ซึ่งต้องมีการปฏิบัติตามขั้นตอนด้วยความรอบคอบและถูกต้อง

ผู้ศึกษามีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการนำหลักการทางนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการปฏิบัติงานสอบสวนของพนักงานสอบสวนที่มีหน้าที่ในการดำเนินคดีอาญา และจากการที่

พนักงานสอบสวนเมื่อได้รับการแจ้งเหตุ ต้องรีบไปสถานที่เกิดเหตุ เพื่อดำเนินการต่าง ๆ ในเบื้องต้น หากมีความจำเป็นเร่งด่วนที่ไม่สามารถรอเจ้าหน้าที่ผู้ชำนาญการได้ พนักงานสอบสวนต้องทำหน้าที่ ตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ ตลอดจนรวบรวมพยานหลักฐาน พยานวัตถุ ในบริเวณที่เกิดเหตุด้วยตนเอง ซึ่ง พยานหลักฐานบางชิ้นต้องทำการตรวจพิสูจน์ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อที่จะทราบพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องในคดี ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจในหลักการทางนิติวิทยาศาสตร์ที่นำมาใช้ในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวน กองบังคับการตำรวจนครบาล 8 และปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่องานด้านการสอบสวนและที่สำคัญยิ่งเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้เกิดขึ้นแก่ประชาชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของพนักงานสอบสวน กองบังคับการตำรวจนครบาล 8
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ และปัญหาอุปสรรค ของพนักงานสอบสวน กองบังคับการตำรวจนครบาล 8

คำถามในการวิจัย

1. พนักงานสอบสวนมีความรู้ความเข้าใจในหลักการทางนิติวิทยาศาสตร์ที่นำมาใช้ในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานมากน้อยอย่างไร
2. พนักงานสอบสวนมีความคิดเห็นต่อการนำหลักการทางนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานอย่างไร และมีปัญหาและอุปสรรคหรือไม่ อย่างไร

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้ศึกษาระดับความรู้และความคิดเห็นในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการนำหลักการทางนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ของพนักงานสอบสวน กองบังคับการตำรวจนครบาล 8 กองบัญชาการตำรวจนครบาล

ขอบเขตประชากร

ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ ในการศึกษานี้ คือ พนักงานสอบสวน กองบังคับการตำรวจนครบาล 8 กองบัญชาการตำรวจนครบาล ที่มีตำแหน่งปฏิบัติงานในปีงบประมาณ 2560 จำนวน 22 คน จากจำนวนสถานีตำรวจนครบาล 11 สถานี ได้แก่ สถานีตำรวจนครบาลตลาดพลู สถานีตำรวจนครบาล

ราชภัฏรำไพพรรณี สถาบันตำรวจนครบาลบางยี่เรือ สถาบันตำรวจนครบาลสำเหร่ สถาบันตำรวจนครบาลปากคลองสาน สถาบันตำรวจนครบาลสมเด็จพระเจ้าพระยา สถาบันตำรวจนครบาลบุปผาราม สถาบันตำรวจนครบาลบุคคโล สถาบันตำรวจนครบาลบางมด บางคอแหลม และทุ่งครุ

ขอบเขตระยะเวลา

ทำการศึกษาโดยมีระยะเวลา 1 ปี

นิยามศัพท์เฉพาะ

พนักงานสอบสวน หมายถึง เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่ในการสอบสวน การสอบสวน หมายถึง การรวบรวมพยานหลักฐานและดำเนินการทั้งหลายอื่น ๆ ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งพนักงานสอบสวนได้กระทำไปเกี่ยวกับความผิดที่มีการกล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิด และเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ

การสืบสวน หมายถึง การแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน ซึ่งตำรวจหรือพนักงานฝ่ายปกครองได้ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย และเพื่อทราบรายละเอียดของการกระทำความผิด

คดีอาญา หมายถึง กระบวนการพิจารณานับตั้งแต่เริ่มมีการร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวน ว่ามีการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา

พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ หมายถึง พยานวัตถุ พยานเอกสาร พยานบุคคล ตลอดจนหลักฐานอื่น ๆ ซึ่งอาจจะใช้เป็นข้อพิสูจน์ได้ว่าการกระทำความผิดเกิดขึ้น สามารถเชื่อมโยงผู้กระทำความผิดกับอาชญากรรมได้ โดยต้องมีการตรวจพิสูจน์และแปรผลของพยานโดยผู้เชี่ยวชาญ และเครื่องมือที่มีความเชื่อถือได้

การเก็บรวบรวมพยานหลักฐาน หมายถึง วิธีการเก็บพยานหลักฐานจากที่ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาอย่างถูกต้อง เพื่อนำส่งในชั้นศาลเพื่อพิสูจน์การกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดหรือพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหา และศาลรับฟังพยานหลักฐานนั้นในการพิจารณาคดี

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงขั้นตอนการรวบรวมพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีอาญา

2. ทราบปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในขั้นตอนการรวบรวมพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง ความรู้และความคิดเห็นในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของพนักงานสอบสวน กองบังคับการตำรวจนครบาล 8 ผู้วิจัยได้รวบรวมวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และนำเสนอในรายละเอียดดังต่อไปนี้

- 2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับพนักงานสอบสวน
- 2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับสถานที่เกิดเหตุ
- 2.3 แนวความคิดเกี่ยวกับพยานหลักฐาน
- 2.4 หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์กับกระบวนการพิจารณาคดีอาญา
- 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับพนักงานสอบสวน

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(6) ให้คำนิยามไว้ว่าพนักงานสอบสวน หมายถึง เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจหน้าที่ทำการสอบสวน และ มาตรา 221 ได้บัญญัติไว้ว่า พนักงานสอบสวนนั้น มีอำนาจสอบสวนคดี ไม่มีหน้าที่ทำการสอบสวนไปทำการสอบสวนก็ไม่ถือว่าผู้นั้นเป็นพนักงานสอบสวน ฉะนั้นจะต้องมีทั้งอำนาจ และหน้าที่ทั้งสองประการ

ผู้ที่มีอำนาจหน้าที่สอบสวนตามที่กฎหมายกำหนด

1. ความผิดในราชอาณาจักร
 - 1.1 จังหวัดอื่น นอกจากกรุงเทพมหานคร ได้แก่ พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ปลัดอำเภอ ข้าราชการตำรวจ ซึ่งมียศตั้งแต่ร้อยตำรวจตรี หรือเทียบเท่าร้อยตำรวจตรีขึ้นไป
 - 1.2 กรุงเทพมหานคร ได้แก่ ข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ร้อยตำรวจตรีขึ้นไป พนักงานสอบสวนสังกัดกองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง มีเขตอำนาจรับผิดชอบและเขตพื้นที่การปกครองในการปฏิบัติหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายอื่น อันเกี่ยวข้องกับ ความผิดคดีอาญาทั้งหลาย ส่วนจะมีอำนาจสอบสวนคดีใดบ้าง และเขตพื้นที่รับผิดชอบเพียงใด ต้องเป็นตามระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี เช่น พนักงานสอบสวน กองปราบปราม ตำรวจทางหลวง ตำรวจรถไฟ เป็นต้น พนักงานสอบสวนกองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง กองทะเบียนคนต่างด้าว และ ภาษีอากร มีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนความผิดทางอาญาอันอยู่ในอำนาจหน้าที่แล้วแต่กรณี ภายใต้เขตอำนาจ และเขตพื้นที่ของหน่วยงานนั้น ๆ ตามระเบียบ ข้อบังคับกำหนดไว้

2. ความผิดที่มีโทษตามกฎหมายไทย ได้กระทำนอกราชอาณาจักรไทย อธิปไตย อัยการ หรือมีผู้รักษาการแทน (ไม่ใช่เป็นผู้ทำการแทน) เป็นพนักงานสอบสวนที่รับผิดชอบ หรือจะมอบหมายหน้าที่นั้นให้พนักงานสอบสวนคนใดก็ได้

3. พนักงานสอบสวนตามกฎหมายอื่น เมื่อกฎหมายใดกำหนดให้เจ้าพนักงานผู้ใด มีอำนาจ และหน้าที่ทำการสอบสวนความผิดอาญาใดแล้ว ก็ย่อมเป็นพนักงานสอบสวนเช่นกัน พนักงานสอบสวนตามกฎหมายอื่น เจ้าพนักงานพิทักษ์ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย นายทหารพระธรรมนูญ เจ้าหน้าที่ทหารเรือ ตามพระราชบัญญัติให้อำนาจทหารเรือปราบปรามการกระทำผิดบางอย่างทางทะเล พ.ศ. 2490 เป็นต้น

แนวคิดเกี่ยวกับการสอบสวน

การสอบสวน หมายถึง การรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษเพื่อเป็นแนวทางแสวงหาหลักฐาน โดยจะได้นำส่งตรวจพิสูจน์เพื่อพิสูจน์การกระทำผิดได้ หลังจากนั้น ควรแสวงหาพยานหลักฐานอื่น ๆ พยานบุคคล เพื่อมาสอบสวนหาข้อเท็จจริง ในกรณีการสอบสวนต้องทำการสอบสวนให้ได้ว่า ใครทำผิด รวมไปถึงคนสั่งการ ตัวการใหญ่ ต่อจากนั้น อาจมีการหาหลักฐานอื่นเพิ่มเติม เช่น การติดต่อทางโทรศัพท์ รวมถึงการสอบสวนการตายอันเป็น ผลจากการกระทำผิดอาญา ในกรณีการชันสูตรพลิกศพถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการสอบสวนสามัญ (ป.วิ.อ.ม. 129) เมื่อปรากฏแน่ชัด หรือมีเหตุอันควร สงสัยว่าบุคคลใดตายผิดธรรมชาติ หรือตาย ระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานให้มีการชันสูตรพลิกศพ เว้นการตายโดยประหารชีวิตตามกฎหมาย ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ (กองบัญชาการตำรวจภูธรภาค 4, 2548)

บทบาทและหน้าที่ของพนักงานสอบสวน

สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้แบ่งหน้าที่ของพนักงานสอบสวนดังนี้

1. หัวหน้าสถานีตำรวจ

1.1 ทำหน้าที่หัวหน้าพนักงานสอบสวน เว้นแต่หัวหน้าสถานีเป็นระดับรองสารวัตรโดยปฏิบัติตามที่กฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง และข้อบังคับกำหนด

1.2 งานที่กฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง และข้อบังคับกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่หัวหน้าสถานีตำรวจโดยเฉพาะ โดยปฏิบัติตามที่กฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง และข้อบังคับกำหนด

1.3 งานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.4 งานอื่น ๆ ที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

2. หัวหน้าพนักงานสอบสวน

2.1 ทำหน้าที่หัวหน้าผู้รับผิดชอบงานสอบสวน

- 2.1.1 ปฏิบัติงานที่เป็นหน้าที่รับผิดชอบงานสอบสวนตามความเหมาะสม
- 2.1.2 วางแผนการปฏิบัติงาน
- 2.1.3 พิจารณาคัดเลือกและมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานตามความเหมาะสม
- 2.1.4 พิจารณาวินิจฉัยสั่งการในงานที่เป็นปัญหา
- 2.1.5 ควบคุม ตรวจสอบการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่
- 2.1.6 ให้คำปรึกษา แนะนำ ตลอดจนปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่
- 2.1.7 ติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่
- 2.1.8 ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่น
- 2.1.9 ฝึกอบรมให้เจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ ความสามารถ ความประพฤติ ระเบียบวินัย เหมาะสมกับการปฏิบัติหน้าที่
- 2.1.10 เข้าร่วมประชุมคณะกรรมการต่าง ๆ ตามที่ได้รับการแต่งตั้ง
- 2.1.11 เข้าร่วมประชุมกับหน่วยงานอื่น ๆ ในงานที่เกี่ยวข้องตามที่ได้รับมอบหมาย
- 2.1.12 แก้ไขข้อขัดข้องในการปฏิบัติหน้าที่
- 2.1.13 ตอบปัญหาและชี้แจงเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับงานในหน้าที่

2.2 การศึกษาเก็บรวบรวมสถิติข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานสอบสวน และการดำเนินคดี การนำวิทยาการต่าง ๆ มาใช้ในการสอบสวน รวบรวมสถิติข้อมูลที่เกี่ยวข้องจัดทำเป็นแฟ้มข้อมูลต่าง ๆ โดยอย่างน้อยจะต้องมีข้อมูลดังต่อไปนี้

- 2.2.1 หมายจับ
- 2.2.2 บัญชีทรัพย์สินที่ถูกประทุษร้ายและยังไม่ได้คืน พร้อมตำหนิรูปพรรณ
- 2.2.3 คดีที่งดการสอบสวน เนื่องจากยังไม่รู้ตัวผู้กระทำผิด หรือรู้แล้วแต่ยังจับกุม

ไม่ได้และยังไม่ขาดอายุความ

2.2.4 แนวทางและวิธีการสอบสวนที่เคยปฏิบัติ รวมตลอดทั้งผลและปัญหาอุปสรรคข้อขัดข้อง

2.3 สอบสวนคดีอาญาทุกประเภท

2.3.1 ดำเนินการสอบสวนคดีอุกฉกรรจ์หรือคดีสำคัญด้วยตนเอง ตามระเบียบ คำสั่งที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ความรับผิดชอบแต่ละระดับตำแหน่ง โดยเฉพาะ

2.3.2 เข้าร่วมทำการสอบสวนกับพนักงานสอบสวนในคดีที่พิจารณาเห็นสมควร

2.4 จัดให้สารวัตรสอบสวนและ/หรือรองสารวัตรสอบสวน ทำหน้าที่โดยระหว่าง เข้าเวรปฏิบัติหน้าที่ให้เรียกว่า ร้อยเวรสอบสวน โดยมีหลักการสำคัญในการจัด ดังนี้

2.4.1 ให้มีสารวัตรสอบสวนและ/หรือรองสารวัตรสอบสวนเข้าเวร รับผิดชอบงานด้านรับแจ้งความ รับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ และดำเนินการสอบสวนเบื้องต้น หรือทำการเปรียบเทียบปรับในจำนวนที่เหมาะสม ที่จะให้บริการแก่ประชาชนได้โดยสะดวกและรวดเร็ว

2.4.2 ให้สารวัตรสอบสวนและ/หรือรองสารวัตรสอบสวนดำเนินการ และรับผิดชอบเกี่ยวกับการดำเนินการผิดฟ้องหรือฝากขัง

2.4.3 ให้สารวัตรสอบสวนและ/หรือรองสารวัตรสอบสวนทำการสอบสวน ในเวลาอื่นนอกเหนือจากเวลาที่ปฏิบัติงานตามเหมาะสม

2.4.4 ให้สารวัตรสอบสวนและ/หรือรองสารวัตรสอบสวนมีเวลาปฏิบัติงาน และเวลาพักผ่อนตามมาตรฐานการทำงานเท่าที่สามารถจะทำได้

2.5 พิจารณามอบหมายคดีให้สารวัตรสอบสวนและ/หรือรองสารวัตรสอบสวน รับผิดชอบ ดำเนินการตามความเหมาะสม เช่น ความรู้ความสามารถ ปริมาณงาน โดยถ้าคดีใดสมควรทำการสอบสวนเป็นหมู่หรือคณะก็ให้สั่งการตามสมควร

2.6 ปกปิดให้ความคุ้มครองแก่พยาน ให้กระทำและกำกับดูแลให้มีการปฏิบัติโดยเคร่งครัด

2.7 เปรียบเทียบการกระทำผิดตามกฎหมาย

2.8 ร่วมกับกองกำลังป้องกันและปราบปรามทำการตรวจค้นจับกุม

2.9 ประสานงานการปฏิบัติกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดและจริงจัง เพื่อผลในการป้องกัน ปราบปราม

2.10 การให้ความรู้และการฝึกอบรมข้าราชการตำรวจ

2.10.1 จัดให้มีและเก็บรวบรวมกฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง ข้อบังคับ และเอกสารที่เป็นประโยชน์ต่องานสอบสวน

2.10.2 ดำเนินการให้ผู้ทำหน้าที่สอบสวนมีความรู้ทางการสอบสวน เทคนิคการสอบสวน กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่งที่เป็นประโยชน์ต่อการสอบสวน

2.10.3 ฝึกอบรมให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความรู้ ความสามารถ ความประพฤติ ระเบียบวินัยเหมาะสมกับการปฏิบัติหน้าที่ โดยการจัดฝึกอบรมเอง หรือขอสนับสนุนจากบุคคลหรือหน่วยงานอื่น

2.11 งานอื่นที่เกี่ยวข้องกับงานสอบสวน

2.12 ในช่วงเวลาที่ปฏิบัติหน้าที่ หากมีความจำเป็นเร่งด่วนให้มีอำนาจมอบหมายให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติหน้าที่อื่นได้ตามความเหมาะสม แต่ทั้งนี้ต้องไม่เสียหายต่อหน้าที่การงานประจำ

ความรับผิดชอบของพนักงานสอบสวน

ความรับผิดชอบของพนักงานสอบสวน มีดังนี้

1. การรับแจ้งความ เป็นความรับผิดชอบเบื้องต้นของพนักงานสอบสวน เกิดขึ้นเมื่อผู้เสียหายหรือผู้รับมอบอำนาจหรือผู้หนึ่งผู้ใดมาแจ้งความ ไม่ว่าจะโดยวิธีใด ๆ จะต้องรับแจ้งไว้ทุกเรื่อง และดำเนินการในทางรักษาความสงบเรียบร้อยให้ได้ นอกเหนือจากการเป็นพนักงานสอบสวนที่มีหน้าที่สอบสวนคดีอาญาตามกฎหมาย ซึ่งเป็นกรณีที่จะต้องรับคำร้องทุกข์และทำการสอบสวนตามระเบียบและกฎหมายต่อไป

2. การสืบสวนจับกุม เป็นความรับผิดชอบของพนักงานสอบสวนในการสืบหาตัวคนร้ายและทำการจับกุม เป็นการปฏิบัติตามข้อบังคับของกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยระเบียบการสอบสวนคดีอาญา พ.ศ. 2523 และตามกฎหมาย ซึ่งมีการกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขไว้ให้ พนักงานชี้ตัวให้จับกุม หรือกรณีความผิดซึ่งหน้า ซึ่งก็ต้องทำการจับกุมทันที

3. การควบคุม เป็นความรับผิดชอบโดยตรงของพนักงานสอบสวน เกิดขึ้นหลังจากมีการจับกุมหรือได้ตัวผู้ต้องหา ซึ่งการควบคุมนี้มีขอบเขต ระยะเวลา วิธีการตามที่ระบุไว้ในกฎหมาย ซึ่งการควบคุมในชั้นสอบสวนจะเริ่มตั้งแต่แจ้งข้อหา ลงประจำวัน ควบคุมตัวที่สถานีตำรวจ จะสิ้นสุดเมื่อผู้ต้องหาตายหรือได้รับการปล่อยชั่วคราว หรือพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจเห็นควรสั่งไม่ฟ้องในการควบคุมนี้ พนักงานสอบสวนจะต้องแจ้งสิทธิตามกฎหมายให้ผู้ต้องหาทราบด้วยว่ามีสิทธิพบและปรึกษาผู้ที่จะเป็นทนายสองต่อสอง ได้รับการเยี่ยมตามสมควร และได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดการเจ็บป่วย และมีสิทธิให้ทนายหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบสวนปากคำตนได้ (ป. ทวิ อาญา ม.7 ทวิ, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ม.241)

4. การปล่อยตัวชั่วคราว เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นต่อจากการควบคุม เป็นสิทธิของประชาชน พระราชบัญญัติประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 ตามกฎหมาย และเป็นการบริการที่จะต้องมอบให้แก่ประชาชนด้วยความสะดวกและรวดเร็ว ซึ่งพนักงานสอบสวนจะต้องอธิบายและมีความเห็นวินิจฉัยการปล่อยตัวชั่วคราวและแจ้งให้ผู้ร้องขอทราบใน 24 ชั่วโมง ซึ่งหากอนุญาตให้ปล่อย ชั่วคราวแล้ว ก็ยังคงสามารถทำการสอบสวนต่อไปได้ ซึ่งเมื่อทำการสอบสวนเสร็จก็จะให้นาย ประกันส่งตัวผู้ต้องหาเพื่อนำส่งพนักงานอัยการต่อไป

5. การสอบสวน เป็นความรับผิดชอบที่สำคัญยิ่งของพนักงานสอบสวน เพราะเป็นการรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่ทำเป็นรูปสำนวนการสอบสวน เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อรู้ตัวผู้กระทำความผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดในการปฏิบัติควรตั้งรูปคดีและประเด็นของเรื่องก่อน แล้วทำการสอบสวนไปตามประเด็น ในทางกฎหมายให้อำนาจพนักงานสอบสวนไว้หลายประการ และต้องกระทำโดยละเอียดรอบคอบ รัดกุม รวดเร็วและมีคุณธรรม มีใจเป็นกลาง ทรงไว้ซึ่งคุณธรรม

6. การปฏิบัติอย่างอื่นที่เกี่ยวข้องกับพนักงานสอบสวน เป็นการปฏิบัติเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงมากยิ่งขึ้น ได้แก่ การค้น การออกหมายเรียก การชันสูตรพลิกศพ การออกคำหาญรูปพรรณ การพิมพ์ลายนิ้วมือ รวมตลอดถึงการเปรียบเทียบปรับคดีอาญา การปฏิบัติตามข้อตกลง ระหว่างกระทรวงกลาโหมกับกระทรวงมหาดไทย การติดต่อกับหน่วยราชการต่าง ๆ

7. การสรุปสำนวนและเสนอผู้บังคับบัญชา หลังจากพนักงานสอบสวนได้รวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ และการดำเนินการทั้งหลายอันเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหาเรียบร้อยแล้ว ก็จะสรุปสำนวนมีความเห็นควรสั่งฟ้อง ควรสั่งไม่ฟ้องหรืองดการสอบสวน หรือควรงดการสอบสวน ตามหลักเกณฑ์ของกฎหมาย แล้วเสนอสำนวนต่อผู้บังคับบัญชาเพื่อสั่งคดีเป็นความเห็นที่แท้จริง ก่อนส่งสำนวนให้พนักงานอัยการพิจารณา ซึ่งเป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนจะต้องคอยติดตาม สำนวนการสอบสวนที่ส่งให้พนักงานอัยการ

8. การส่งสำนวนให้พนักงานอัยการ เมื่อพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเสร็จสิ้น และผู้บังคับบัญชามีความเห็นทางคดีเสร็จสิ้นแล้ว พนักงานสอบสวนจะส่งสำนวนให้พนักงานอัยการพิจารณาทุกคดีไปไม่ว่าจะมีความเห็นทางคดีอย่างไร โดยเฉพาะหากเป็นความเห็นควรสั่งฟ้องจะต้องส่งสำนวนพร้อมตัวผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ เว้นแต่ผู้ต้องหานั้นถูกขังอยู่แล้ว เป็น หน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะต้องคอยติดต่อกับพนักงานอัยการ เพื่อจะได้ทราบหากมี ข้อบกพร่องและจำเป็นต้องชี้แจง หรือดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติม เพื่อให้สะดวกและเกิดผลดี

9. การติดตามพยานไปเบิกความในศาล เมื่อพนักงานอัยการมีความเห็นสั่งฟ้องและยื่นฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลแล้ว มีความจำเป็นต้องสืบพยาน เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนต้องคอยติดตามและนำพยานเข้าสืบต่อศาลให้ได้ โดยมีหน้าที่คอยสอดส่องดูแลพยานอยู่เสมอ เพราะหากศาลยกฟ้องเพราะเหตุขาดพยานหลักฐานไม่สามารถนำพยานเบิกความได้ พนักงานสอบสวนจะต้องมีความติดตามที่ระบุมไว้ในระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ความรับผิดชอบของพนักงานสอบสวนจะเริ่มตั้งแต่การรับแจ้งความ จนกระทั่งคดีขึ้นสู่ศาลโดยการนำพยานไปเบิกความศาล ที่กล่าวมาทั้งหมดบางครั้งพนักงานสอบสวนจะต้องรับผิดชอบพร้อม ๆ กันหลายคดี บางครั้งพนักงานสอบสวนก็ยังคงต้องมีหน้าที่อื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการสอบสวน เช่น การออกตรวจท้องที่ การตั้ง จุดตรวจค้น การระดมพิเศษ ทำให้งานของพนักงานสอบสวนมีกว้างมากมายกว่าในหน้าที่อื่น และ ยังเป็นงานที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ คำสั่งอีกมากมาย จึงมีโอกาที่จะบกพร่องได้ง่าย ดังนั้น ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน ยังต้องเป็นผู้ที่พร้อมด้วยกำลังกาย และปัญญา อย่างมาก ต้องเป็นผู้ที่หมั่นศึกษาความรู้ทั้งเกี่ยวกับกฎระเบียบ คำสั่ง ข้อบังคับ ตลอดจนแนวคำพิพากษาศาลฎีกา และความเห็นของพนักงานอัยการอีกครั้ง โดยเฉพาะต้องมีความขยันหมั่นเพียร เป็นอย่างมาก

หลักคุณธรรมของพนักงานสอบสวน

จรรยาบรรณของพนักงานสอบสวนตามระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ข้อ 208 บทที่ 1 ลักษณะที่ 8 มาตรการควบคุมพฤติกรรมของพนักงานสอบสวน ในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมทางอาญาให้คู่กรณี โดยพนักงานสอบสวนต้องมีคุณธรรม และจรรยาบรรณสูงเป็นพิเศษ ต้องทำให้เป็นกลาง ทรงไว้ซึ่งความยุติธรรม มีแนวทางการปฏิบัติ ดังนี้

1. พนักงานสอบสวนพึงยึดถืออุดมคติของตำรวจโดยเคร่งครัด
2. พนักงานสอบสวน พึงระลึกถึงสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามกฎหมาย รัฐธรรมนูญ
3. พนักงานสอบสวนพึงอำนวยความสะดวกแก่คู่กรณีอย่างเสมอภาค โดยถูกต้องตามกฎหมายและศีลธรรม
4. พนักงานสอบสวนพึงเต็มใจรับแจ้งความและแสวงการรวบรวมพยานหลักฐาน ตามหลักเกณฑ์แห่งกฎหมายไม่ปิดเป็นข้อเท็จจริงแห่งคดี
5. พนักงานสอบสวนพึงพิเคราะห์ข้อเท็จจริงให้ได้เหตุผลอันน่าเชื่อว่าผู้นั้นได้กระทำความผิดก่อนการแจ้งความข้อกล่าวหาจับกุมดำเนินคดี และให้คำนึงถึงสิทธิการปล่อยชั่วคราว
6. พนักงานสอบสวนพึงให้ความสำคัญและให้ความคุ้มครองแก่พยานในคดีอาญา
7. พนักงานสอบสวนพึงรักษาความลับในการสอบสวน
8. พนักงานสอบสวนพึงสำนึกและยึดมั่น

ในแง่ของคุณธรรมของพนักงานสอบสวน ในการปฏิบัติหน้าที่พนักงานสอบสวนนั้น พนักงานสอบสวนต้องมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้ (แสง ชีระสวัสดิ์, 2530)

1. รู้หลักจิตวิทยา คือ สามารถอ่อนน้อมใจให้ผู้ถูกสอบสวนบอก และสามารถกระทำตัวเป็นนักแสดง หรือเป็นนักธุรกิจได้ เพราะผู้ถูกซักถามย่อมมีจิตใจแตกต่างกัน บางคนชอบปลอม บางคนชอบขู่ บางคนชอบสุภาพ
2. มีความรู้ทั่วไปกว้างขวาง เพราะต้องสอบสวนซักถามคดีไม่จำกัดประเภท และต้องขยันศึกษาความรู้ในเรื่องทั่วไปเพิ่มเติมอยู่เสมอ
3. มีไหวพริบ เพราะการถามปากคำ มีปัญหาเฉพาะหน้าเกิดขึ้นมากมาย ต้องวิเคราะห์สาเหตุเมื่อพบปัญหาอยู่เสมอ ต้องรู้จักสนใจ กระตือรือร้น แต่ไม่แสดงกิริยาอาการข่มขู่ผู้อื่น
4. มีบุคลิกภาพดี พนักงานสอบสวนแต่ละคนควรมีบุคลิกภาพเป็นที่น่าเลื่อมใสและยำเกรงแก่ผู้ที่ถูกซักถาม ลักษณะเป็นผู้เฉียบขาดแต่อ่อนโยน และสามารถแสดงความเห็นอกเห็นใจในตัวผู้ถูกซักถามได้เป็นอย่างดี รู้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้องเสมอ เพราะผู้ถูกซักถามอาจให้การสับสนวุ่นวาย บางครั้งนึกเหตุการณ์ไม่ค่อยออก และบางครั้งอาจให้ถ้อยคำคลาดเคลื่อนจากข้อเท็จจริงโดยไม่ตั้งใจ

5. รู้จักทำความเชื่อมโยง คือ รู้จักแสดงความสนิทสนมเป็นกันเองกับผู้ถูกซักถามปากคำหากผู้ถูกซักถามรู้สึกว่าคุณซักถามไม่แสดงความเป็นกันเองกับตน ก็ย่อมไม่เต็มใจให้ข้อเท็จจริงอันถูกต้องแก่ผู้ซักถาม
6. ผู้ซักถามจะต้องไม่ให้สัญญากับผู้ถูกซักถามที่ตนปฏิบัติไม่ได้ เพราะจะเกิดความไม่ไว้วางใจในตัวผู้ซักถาม
7. มีความสามารถในการสังเกต และอ่านนัยจากท่าทางผู้ถูกซักถาม คือ รู้จักสังเกตปฏิกิริยาของผู้ถูกซักถามต่อข้อความซักถาม และสามารถเข้าใจความหมายของอากัปกริยานั้น ๆ เพื่อจะได้เลือกใช้วิธีการในการซักถามปากคำได้ถูกต้อง

2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับสถานที่เกิดเหตุ

ความหมายของสถานที่เกิดเหตุ

สถานที่เกิดเหตุ (Crime scene) หมายถึง สถานที่ที่มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นทั้งทางแพ่งและทางอาญา โดยทั่วไปแล้วผู้กระทำความผิดมักทิ้งร่องรอยหรือพยานหลักฐานไว้ในสถานที่เกิดเหตุ ซึ่งจะทำให้ผู้ไปตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุสามารถเก็บร่องรอยหรือพยานหลักฐาน และอ่านสภาพของสถานที่เกิดเหตุได้ว่า ใครเป็นผู้กระทำความผิด กระทำอย่างไร ด้วยวิธีการใด เมื่อเวลาใดและประสงค์ต่ออะไร (จิรัชศักดิ์ เจียมเจตจรูญ, 2550)

สถานที่เกิดเหตุจึงเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการสืบสวนสอบสวนเพื่อให้ได้พยานหลักฐานที่จะนำไปพิสูจน์ว่ามีเหตุเกิดขึ้นจริง และใครเป็นผู้กระทำ นอกจากสถานที่เกิดเหตุซึ่งเป็นบริเวณที่ผู้กระทำความผิดได้ลงมือกระทำแล้ว บริเวณอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น บริเวณที่ผู้กระทำความผิดหลบหนีไปซ่อนตัว บริเวณที่พบวัตถุพยานต่าง ๆ ที่ใช้ในการกระทำความผิด ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นบริเวณที่มีความต่อเนื่องกับสถานที่เกิดเหตุ และมีความสำคัญเช่นกัน ในทางปฏิบัติอาจจะยากที่จะระบุลงไปได้ชัด ๆ ว่าขอบเขตของสถานที่เกิดเหตุอยู่น้อยตรงไหน (สมภพ เองสมบุญ, 2551)

ในทางทฤษฎี “สถานที่เกิดเหตุเริ่มต้น ณ จุดที่ผู้กระทำความผิดเริ่มกระทำ ไปจนถึงบริเวณที่ผู้กระทำความผิดหลบหนีไป รวมทั้งบริเวณที่มีวัตถุพยานต่าง ๆ อยู่ด้วย” แต่ในทางปฏิบัติ เป็นการยากที่จะระบุลงไปได้ชัด ๆ ว่าขอบเขตของสถานที่เกิดเหตุอยู่น้อยตรงไหน ดังนั้น สถานที่เกิดเหตุจึงประกอบไปด้วยสถานที่ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์นั้นรวม ๆ กัน ได้แก่ บริเวณที่พบศพ บริเวณที่ศพถูกเคลื่อนย้าย บริเวณที่พบวัตถุพยาน และรวมถึงบริเวณที่เกี่ยวข้องด้วย เช่น บริเวณที่ผู้กระทำความผิดเข้ามาหาผู้ตาย บริเวณที่ผู้กระทำความผิดหลบหนีไป และบริเวณที่พักของผู้กระทำความผิดด้วย เป็นต้น

แต่ปกติแล้ว เรามักจะเริ่มจากบริเวณที่เหตุเกิดหรือบริเวณที่พบศพก่อน ถือเป็น Primary crime scene แล้วจึงขยายวงกว้างออกไป ในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนจะเป็นผู้รับผิดชอบในการกำหนดและตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ ผู้เชี่ยวชาญการตรวจพิสูจน์ทางชีววิทยาจะเข้าไปมีบทบาทที่ต่อเมื่อพนักงานสอบสวนได้ร้องขอให้เข้าไปร่วม หรือช่วยทำการตรวจเก็บพยานหลักฐานทางชีววิทยาต่าง ๆ หรืออาจขอความเห็นเห็นว่าบริเวณนั้นเป็นสถานที่เกิดเหตุ หรือเกี่ยวข้องกับเหตุที่เกิดขึ้นนั้นหรือไม่อย่างไร เพื่อนำความเห็นของผู้ชำนาญการพิสูจน์ไปใช้ในแนวทางการสืบสวนสอบสวน เพราะสถานที่เกิดเหตุโดยสภาพแล้วก็คือพยานวัตถุชนิดหนึ่งนั่นเอง

ดังนั้น สถานที่เกิดเหตุจึงประกอบไปด้วยสถานที่ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้นรวม ๆ กัน ได้แก่ บริเวณที่เกิดเหตุ บริเวณที่ศพถูกนำไปทิ้ง บริเวณที่พบวัตถุพยาน และรวมถึงบริเวณที่เกี่ยวข้องด้วย เช่น บริเวณที่ผู้กระทำความผิดพบผู้เสียหาย บริเวณที่ผู้กระทำความผิดหลบหนีไปซ่อนตัว บริเวณที่พักของผู้กระทำความผิด และพาหนะที่ใช้ในการกระทำความผิดด้วย เป็นต้น

ความสำคัญของสถานที่เกิดเหตุ

ความสำคัญของสถานที่เกิดเหตุส่งผลต่อการสืบสวนสอบสวนเป็นอย่างยิ่ง เพราะสถานที่เกิดเหตุจะทำให้ทราบข้อมูลต่าง ๆ ดังนี้

1. บ่งบอกว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้น (Corpus Delicti) ในสถานที่เกิดเหตุจะต้องพบหลักฐานที่จะทำให้เชื่อได้ว่าเกิดการกระทำความผิดขึ้นแล้ว ถ้าเป็นคดีฆาตกรรมก็อาจจะพบศพ หรือชิ้นส่วนของศพ ถ้าเป็นคดีลักทรัพย์ก็จะมีหลักฐานแสดงว่ามีทรัพย์นั้นอยู่จริงและได้หายไป เป็นต้น
2. บ่งบอกถึงพฤติกรรมการกระทำความผิดของคนร้าย (Modus Operandi) ในสถานที่เกิดเหตุจะมีวัตถุพยานที่บอกให้ทราบถึงวิธีการที่คนร้ายใช้ในการกระทำความผิด เช่น รอยบาดแผลถูกลูกกระสุนปืนที่ศพ ซึ่งบ่งบอกว่าคนร้ายใช้อาวุธปืนในการกระทำความผิด เป็นต้น
3. บ่งบอกถึงตัวผู้กระทำความผิด (Linkage of persons to persons, object or scene / Associative) ในสถานที่เกิดเหตุจะมีร่องรอยหลักฐานที่สามารถใช้เชื่อมโยงระหว่างตัวบุคคลกับวัตถุสิ่งของ และสถานที่เกิดเหตุ โดยเป็นร่องรอยหลักฐานที่คนร้ายทิ้งไว้ในสถานที่เกิดเหตุ เช่น อาวุธร่องรอย

ในปัจจุบันการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุมีความยากลำบากมากขึ้นตามลำดับ เนื่องมาจากมีการเผยแพร่วิทยาการด้านนี้อย่างแพร่หลาย ทำให้ผู้กระทำความผิดได้เรียนรู้ที่จะไม่ทิ้งร่องรอยและพยานหลักฐานไว้ในสถานที่เกิดเหตุ หรือทำลายพยานหลักฐานหลังจากที่ได้กระทำความผิดแล้ว เช่น คดีลักทรัพย์คนร้ายได้สวมถุงมือป้องกัน ไม่ให้รอยลายนิ้วมือไปติดกับวัตถุที่จับต้องหรือเคลื่อนย้าย หรือนำผ้าชุบน้ำมาเช็ดทำความสะอาดบริเวณที่จับต้อง เพื่อไม่ให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุหารอยลายนิ้วมือแฝงได้ ในคดีฆาตกรรม อาจทำการหั่นศพออกเป็นชิ้นส่วนเล็ก ๆ แล้วนำชิ้นส่วนศพ

และวัตถุพยานที่ใช้กระทำผิดไปทิ้งไว้ในหลาย ๆ สถานที่ เพื่อเป็นการทำลายศพให้ตรวจพิสูจน์ได้ยากกว่าผู้เสียชีวิตเป็นใคร และตรวจค้นหาวัตถุพยานที่ใช้ในการกระทำความผิดได้ยากขึ้น

ผู้ตรวจสถานที่เกิดเหตุจำเป็นต้องได้รับการฝึกอบรมจนมีความรู้ความสามารถ และต้องผ่านการทดสอบจนเป็นที่แน่ใจแล้วว่าสามารถทำการตรวจสถานที่เกิดเหตุได้ถูกต้องตามหลักวิชานอกจากนี้ ยังต้องรู้จักการนำอุปกรณ์ เครื่องมือ และเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาใช้ร่วมตรวจสถานที่เกิดเหตุ เพื่อจะทำให้ได้พยานหลักฐานในการมัดตัวผู้กระทำความผิดได้

ความหมายของการป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุ

เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น สถานที่เกิดเหตุจะเป็นบริเวณที่ได้รับความสนใจจากประชาชน และสื่อมวลชนจำนวนมาก โดยเฉพาะคดีอาญาที่มีความรุนแรงและโหดร้ายจะมีฝูงชนมามุงดูกันมาก ซึ่งการกระทำดังกล่าว ส่งผลให้วัตถุพยานที่กระจัดกระจายอยู่บนพื้นในสถานที่เกิดเหตุถูกเหยียบย่ำจนเสียหายหรือสูญหายไป เจ้าหน้าที่ตำรวจที่เกี่ยวข้องจึงจำเป็นต้องมีการป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุ เพื่อป้องกันรักษาวัตถุพยานที่จะนำไปสู่การคลี่คลายคดี

การป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุ (Crime Scene Protection) ก็คือ การที่เจ้าหน้าที่ชุดแรก ที่ไปถึงสถานที่เกิดเหตุ รวมถึงเจ้าหน้าที่ที่ไปสมทบภายหลัง ระวังป้องกันข้อเท็จจริงและหลักฐานในที่เกิดเหตุมิให้ได้รับความเสียหายหรือถูกทำลายจากการกระทำของคน สัตว์ หรือธรรมชาติได้

การรักษาสถานที่เกิดเหตุ หมายถึง การรักษาให้สภาพที่เกิดเหตุอยู่ในสภาวะเดียวกับที่พบครั้งแรกไว้ระยะหนึ่ง ในขณะเดียวกันต้องป้องกันไม่ให้เอกสารหรือหลักฐานสูญหาย (บริษัท เซออิออน (ประเทศไทย) จำกัด, 2531 หน้า 38) โดยที่วัตถุประสงค์ของการรักษาสถานที่เกิดเหตุคือการรักษาสภาพของพยานหลักฐานให้อยู่ในสภาพและตำแหน่งเดิม (Ferdico, 1979)

การรักษาสถานที่เกิดเหตุจะส่งผลต่อการเก็บรวบรวมและรักษาพยานวัตถุ เพราะขั้นตอนดังกล่าวจะช่วยให้พยานวัตถุไม่ถูกทำลายหรือเสียหาย จนกว่าจะได้มีการบันทึกและเก็บรวบรวมอย่างถูกต้อง ตามหลักวิชาการ การรักษาสถานที่เกิดเหตุจะเริ่มขึ้นตั้งแต่เจ้าหน้าที่ตำรวจชุดแรกเดินทางมาถึงสถานที่เกิดเหตุ สิ้นสุดเมื่อได้ทำการตรวจสถานที่เกิดเหตุเสร็จสิ้นและออกจากสถานที่เกิดเหตุไป โดยปราศจากข้อสงสัย (Schiro, 2017) หากพิจารณาจะพบว่า สาเหตุหลักที่ทำให้วัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุเกิดความเสียหาย คือการกระทำของบุคคลซึ่งจะเกิดจากความตั้งใจหรือไม่ก็ตาม และการกระทำของธรรมชาติ เช่น ความร้อนจากแสงแดด ฝนตก ลมพายุพัดความชื้นในอากาศ เป็นต้น

การป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุ จึงเป็นการดำเนินการเพื่อไม่ให้บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องหรือไม่ให้บุคคลเข้าไปภายในสถานที่เกิดเหตุ หรือปิดกั้นจำกัดเส้นทางเข้าออกจนกว่าจะมีการดำเนินการบันทึกรายละเอียด และเก็บรวบรวมพยานหลักฐานเสร็จสิ้นแล้ว เพื่อป้องกันวัตถุพยานถูกทำลาย ถูกทำให้ปนเปื้อน และเพิ่มเติมวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ ไม่ว่าจะโดยเจตนาหรือไม่เจตนาก็ตาม

กล่าวได้ว่า การป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุ เป็นกระบวนการเริ่มต้นในการป้องกันไม่ให้เกิดพยานหลักฐานต่าง ๆ เสียหาย หรือสูญหาย หรือชะลอการเสื่อมค่าของวัตถุพยานนั้น ๆ เพื่อนำไปสู่การคลี่คลายคดี ยิ่งไปถึงสถานที่เกิดเหตุได้เร็วเท่าไร ยิ่งเป็นการป้องกันความเสียหายของพยาน หลักฐานต่าง ๆ ได้มากเท่านั้น

วิธีการป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุ

การป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุซึ่งเริ่มต้นตั้งแต่รับแจ้งเหตุ สามารถดำเนินการได้ดังต่อไปนี้ (สมภพ เองสมบูรณ์, 2551)

1. เมื่อได้รับแจ้งเหตุ

1.1 แจ้งผู้เสียหายว่า “อย่าแตะต้องเคลื่อนย้ายหรือรื้อค้นทรัพย์สินใด ๆ ให้รอจนกระทั่งเจ้าหน้าที่ผู้ชำนาญไปทำการตรวจเก็บพยานหลักฐานเสร็จสิ้นก่อน แล้วค่อยตรวจสอบทรัพย์สินที่เสียหาย”

1.2 รีบแจ้งให้เจ้าหน้าที่สายตรวจหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจที่อยู่ใกล้พื้นที่เกิดเหตุรีบเดินทางไปดูแลป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุ แล้วทำการปิดกั้นสถานที่เกิดเหตุ โดยการปิดกั้นสถานที่เกิดเหตุต้องสอดคล้องกับขนาดพื้นที่และขอบเขตที่ได้กำหนดไว้ว่าเป็นบริเวณสถานที่เกิดเหตุด้วย ทั้งนี้เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ไปถึงเป็นชุดแรกอาจเป็นเจ้าหน้าที่สืบสวนหรือเจ้าหน้าที่สายตรวจก็ย่อมได้ ซึ่งจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุ ก็จะต้องทำการกั้นแนวสถานที่เกิดเหตุแล้วห้ามไม่ให้ผู้อื่นใด รวมทั้งเจ้าหน้าที่ผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าไปในแนวกั้นสถานที่เกิดเหตุ แต่ถ้ามีผู้เข้าไปในที่เกิดเหตุก่อนที่เจ้าหน้าที่ตำรวจจะไปถึง หรือไม่สามรถห้ามได้ ก็ให้จดบันทึกรายชื่อนามสกุล ที่อยู่ หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน

1.3 ให้สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสภาพพื้นที่ สภาพอากาศ และวัตถุพยานที่สำคัญในคดีที่ผู้แจ้งเหตุสามารถมองเห็นได้ โดยที่ไม่ต้องเข้าไปเหยียบย่ำในสถานที่เกิดเหตุ รวมถึงเวลาที่เกิดเหตุเวลาที่ทราบเหตุ หรือเวลาที่ได้รับแจ้งเหตุ เพื่อประโยชน์ในการจัดเตรียมอุปกรณ์เครื่องมือในการตรวจสถานที่เกิดเหตุ นอกเหนือจากกระเป๋าดูตรวจสถานที่เกิดเหตุและอุปกรณ์พื้นฐาน เช่น จอบ พลั่ว เลื่อย เครื่องกำเนิดแสงหลายความถี่ เครื่องตรวจโลหะ เป็นต้น

1.4 พนักงานสอบสวนและเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เกี่ยวข้องรีบออกเดินทางไปยังสถานที่เกิดเหตุโดยเร็ว ตามกฎหมายได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวนในการตรวจสถานที่เกิดเหตุและกำหนดให้พนักงานสอบสวนทำการตรวจสถานที่เกิดเหตุเอง ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่าพนักงานสอบสวนจะใช้ผู้อื่นไปดำเนินการแทนไม่ได้ อีกทั้งการรวบรวมพยานหลักฐานเป็นเรื่องการสอบสวน ดังนั้นพนักงานสอบสวนจึงจำเป็นต้องไปสถานที่เกิดเหตุด้วยตนเอง

กรณีการตรวจสถานที่เกิดเหตุนี้ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญายังได้บัญญัติให้อำนาจพนักงานสอบสวนไว้โดยเฉพาะ เพื่อประโยชน์แห่งการรวบรวมหลักฐาน โดยให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจตรวจสอบสิ่งของหรือที่ทางอันสามารถอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ รวมทั้งทำภาพถ่ายแผนที่ หรือภาพถ่ายจำลอง หรือพิมพ์ลายนิ้วมือ ลายมือ หรือลายเท้า กับให้บันทึกรายละเอียดทั้งหลายซึ่งน่าจะทำให้คดีแจ่มกระจ่างขึ้น (นัยนา เกิดวิชัย, 2546)

ในกรณีที่เจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐาน หรือเจ้าหน้าที่หน่วยงานวิชาการได้รับการร้องขอให้มาร่วมตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ ตามหลักวิชาการ ก็ต้องส่งรูปถ่ายและหลักฐานต่าง ๆ ที่ตรวจพบไปให้พนักงานสอบสวนเจ้าของคดี พร้อมด้วยหนังสือนำเสนอเป็นหลักฐานโดยเร็วเช่นกัน

2. เมื่อเดินทางไปถึงสถานที่เกิดเหตุ

2.1 จัดบันทึกเวลาที่ไปถึงสถานที่เกิดเหตุ

2.2 สอบถามและจัดบันทึกข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะบุคคลแรกที่เข้าสถานที่เกิดเหตุ (first - officer) เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจชุดแรกที่ไปถึง

2.3 จัดบันทึกสภาพแวดล้อมและสิ่งผิดปกติที่พบเห็นได้บริเวณรอบ ๆ สถานที่เกิดเหตุ บันทึกเส้นทางการเข้า- ออกสถานที่เกิดเหตุ บันทึกรายชื่อพยานคนอื่น ๆ ที่เข้าออกสถานที่เกิดเหตุ โดยแจ้งว่าอาจจะต้องขอเก็บรอยลายนิ้วมือ เส้นผม เยื่อกระดูก ฟัน แก้ม เป็นต้น และพฤติกรรมต่าง ๆ อย่างละเอียด

2.4 แยกพยานออกจากกลุ่มผู้ต้องสงสัย

2.5 ห้ามพูดคุยถึงเหตุการณ์ในคดีกับพยานคนที่มามุงดูและคนอื่นที่ไม่เกี่ยวข้อง

2.6 ทำการสำรวจรอบ ๆ สถานที่เกิดเหตุแล้วจึงทำการปิดล้อมสถานที่เกิดเหตุให้สอดคล้องเหมาะสมกับพื้นที่ แต่ให้ค้ำไว้ว่ากันให้มีบริเวณกว้างดีกว่ากันบริเวณแคบ เพราะสามารถครอบคลุมนักพยานได้ทั้งหมด และถ้ากว้างเกินไปก็สามารถปรับลดลงได้ในภายหลังโดยไม่ทำให้พยานเสียหาย ในบางทฤษฎีการกันสถานที่เกิดเหตุจะกันให้ห่างจากจุดที่พบพยานชั้นสุดท้ายออกไปอีกครั้งหนึ่งของระยะที่วัดได้จากจุดที่เกิดเหตุถึงพยานชั้นสุดท้าย

2.7 ป้องกันไม่ให้ผู้ไม่เกี่ยวข้องเข้าไป จัดเจ้าหน้าที่ตำรวจเฝ้าระวังเดินตรวจตรา กำหนดให้มีทางเข้าออกทางเดียว ถ้าเป็นภายในอาคารก็ปิดล็อคประตูหน้าต่างบานอื่น ๆ ให้หมด รวมทั้งจำกัดไม่ให้รถยนต์เข้า ยกเว้นรถยนต์เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ในกรณีที่ในสถานที่เกิดเหตุมีสัตว์อยู่บริเวณนั้น ให้ป้องกันสัตว์ไม่ให้เข้าไปในสถานที่เกิดเหตุด้วย เพราะอาจทำให้พยานเสียหายได้

3. การปฏิบัติตัวในการเข้าสถานที่เกิดเหตุ

3.1 กำหนดเส้นทางการเข้าสถานที่เกิดเหตุเพื่อไม่ให้ทับเส้นทางคนร้าย โดยประเมิน จากข้อมูล จากการสอบถามพยานบุคคล หรือพิจารณาจากพยานที่พบ เป็นต้น

3.2 สวมถุงมือถุงครอบเท้าทุกครั้ง และอาจต้องสวมหมวกคลุมผม ชุดคลุม เพื่อป้องกันการปนเปื้อน การเพิ่มเติม และทำลายวัตถุพยาน หรือเพื่อความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่เอง

3.3 ทำการสำรวจเบื้องต้น ซึ่งจะต้องยึดหลักการไม่เพิ่มไม่ทำลายวัตถุพยาน โดยการเดินผ่านรอบ ๆ สถานที่เกิดเหตุ สังเกตวัตถุพยานที่พบโดยไม่หยิบจับแต่อย่างใด

3.4 จัดบันทึกวัตถุพยานที่ไม่คงทนถาวร (Transient evidence) เช่น กลิ่นน้ำมัน เชื้อเพลิง อุณหภูมิ รอยรองเท้าเปียกน้ำ เป็นต้น

3.5 จัดบันทึกวัตถุพยานตามสภาวะ (Condition evidence) เช่น การเปิด-ปิดของอุปกรณ์ เครื่องใช้ไฟฟ้า ประตู หน้าต่าง แสงสว่าง เป็นต้น

3.6 เมื่อตรวจพบวัตถุพยานที่อาจสูญหายหรือเสื่อมสภาพได้ง่าย ได้แก่ วัตถุพยานที่ไม่คงทนถาวร และวัตถุพยานตามสภาวะ ให้ถ่ายภาพตำแหน่งที่พบ แล้วทำการเก็บก่อน รวมถึงการป้องกันวัตถุพยานต่าง ๆ ไม่ให้ถูกทำลายจากบุคคล สัตว์ สภาพดินฟ้าอากาศ

3.7 กรณีเป็นอาคาร ให้ปิดไฟในห้องหรือทำให้แสงสว่างน้อยลง แล้วใช้ไฟฉายส่องท่ามุมเฉียงกับพื้น เพื่อหารอยเท้าและวัตถุพยานขนาดเล็กที่อยู่บนพื้น

3.8 กรณีพบผู้บาดเจ็บในสถานที่เกิดเหตุ ผู้ได้รับบาดเจ็บสาหัสให้บันทึกตำแหน่งแล้วรีบเคลื่อนย้ายส่งโรงพยาบาลเป็นลำดับแรก ถึงแม้ว่าบางครั้งพยานวัตถุอาจถูกทำลายหรือเสียหายไป แต่ชีวิตคนย่อมมีความสำคัญกว่า นอกจากนี้ อาจจะต้องบันทึกสิ่งของที่มีการจับต้องระหว่างเคลื่อนย้าย และวิธีการเคลื่อนย้าย พร้อมทั้งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจควบคุมไปด้วย กรณีผู้ได้รับบาดเจ็บเล็กน้อย ให้บันทึกตำแหน่งของผู้ได้รับบาดเจ็บไว้ก่อน แล้วจึงนำส่งโรงพยาบาลภายหลัง เมื่อเจ้าหน้าที่พยาบาลมาถึงเจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องให้คำแนะนำถึงเส้นทางในการเดินเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ เพื่อหลีกเลี่ยงการทำลายพยานวัตถุให้ได้มากที่สุด และขณะเดียวกันนั้นจะต้องบันทึกสิ่งที่เจ้าหน้าที่พยาบาลเคลื่อนย้ายจับต้อง และบันทึกการเคลื่อนที่ของเจ้าหน้าที่พยาบาลในสถานที่เกิดเหตุ และต้องจัดเจ้าหน้าที่ตำรวจไปกับผู้ได้รับบาดเจ็บด้วย เพราะระหว่างเดินทางคนเจ็บอาจให้การหรือพูดอะไรที่เป็นประโยชน์ในการสอบสวนออกมา เพราะคำพูดของคนเจ็บใกล้เสียชีวิตนั้นศาลยอมรับฟัง เพราะถือว่าเป็นคำพูดของคนใกล้ตาย (Dying declaration) ใช้เป็นพยานหลักฐานคดีได้ นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ตำรวจที่นั่นไปด้วย ต้องตรวจหาวัตถุพยานในตัวผู้บาดเจ็บและให้คำแนะนำในการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่พยาบาล

3.9 กรณีพบศพในสถานที่เกิดเหตุ เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องรักษาสภาพศพไว้ ห้ามเคลื่อนย้ายหรือเปลี่ยนแปลงสภาพศพโดยเด็ดขาด และแจ้งให้ผู้ชำนาญ แพทย์นิติเวช เดินทางมาตรวจโดยเร็ว ยกเว้นในกรณีที่มีความจำเป็นที่ต้องเคลื่อนย้ายศพ เช่น ศพอยู่ในบริเวณที่มีการจราจรหนาแน่นหรือในบริเวณเส้นทางเสด็จ กรณีเช่นนี้ให้บันทึกรายละเอียดของลักษณะที่เกิดเหตุและ

ตำแหน่งของศพอย่างละเอียด ซึ่งรวมถึงสภาพในทุกมุมของศพ และก่อนเคลื่อนย้ายศพให้ใช้ซอล์ก หรือสีสเปรย์ทำเครื่องหมายที่พื้นแสดงตำแหน่งและลักษณะท่าทางของศพ

3.10 กรณีที่ต้องให้แพทย์นิติเวช หน่วยกู้ภัยหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ ต้องให้คำแนะนำในการเข้าสถานที่เกิดเหตุ เพื่อจะไม่เพิ่มและไม่ทำลายพยานหลักฐาน

3.11 บางกรณีห้ามเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุโดยลำพัง เพราะอาจจะมีคนร้ายซ่อนอยู่ ควรมิวิหุสือสารโทรศัพท์มือถือ และอาวุธปืนติดตัวด้วยเสมอเพื่อความปลอดภัย

3.12 กรณีพบอาวุธอยู่ในสถานที่เกิดเหตุ ไม่ควรจับต้องเคลื่อนย้ายจากตำแหน่งเดิม จนกว่าจะได้มีการตรวจสอบอย่างละเอียดจากผู้ชำนาญ แต่กรณีถ้าพิจารณาแล้วเห็นว่าวัตถุพยานอาจสูญหาย หรือเสียหายถ้าทิ้งไว้ จำเป็นต้องเคลื่อนย้าย กรณีเช่นนี้ให้ทำการบันทึกสภาพและตำแหน่งของวัตถุพยานดังกล่าว พร้อมทั้งสเก็ตภาพแสดงตำแหน่งในแผนที่ให้เรียบร้อย ถ้าเป็นไปได้ให้ทำการถ่ายภาพทุกแง่มุมของตำแหน่งที่พบวัตถุพยาน และก่อนเคลื่อนย้ายให้ใช้ซอล์กวาดแสดงตำแหน่งและลักษณะการวางของวัตถุพยานนั้น ๆ

3.13 ให้ละเว้นพฤติกรรมที่เป็นการเพิ่มหรือทำลายวัตถุพยาน เช่น สูบบุหรี่ เคี้ยวหมากฝรั่ง รับประทานอาหาร ใช้มือเปล่าบิดลูกบิดประตู เปิดตู้เย็น เปิดพัดลม ใช้ห้องน้ำ ห้องส้วม เป็นต้น

3.14 ดำเนินการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุตามลำดับขั้นตอนและถูกต้องตามหลักวิชาการ

การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ

การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ (Crime Scene Investigation) หมายถึง การตรวจหาร่องรอยหลักฐานจากสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง เพื่อให้เกิดความกระจ่างในทางคดีที่ดำเนินการสืบสวนอยู่ เช่น ในสถานที่เกิดเหตุลึกลับที่ร้าย สถานที่พบศพ หรือสถานที่น่าสงสัยว่าได้มีเหตุอาชญากรรมเกิดขึ้น การปฏิบัติในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุถือว่ามีสำคัญมาก โดยเฉพาะคดีที่ไม่มีประจักษ์พยานหรือหาพยานบุคคลไม่ได้ หรือคดีฆาตกรรมที่มีการเคลื่อนย้ายหลักฐานและพยายามบิดเบือน ทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสืบสวน (พงศ์พัฒน์ ฉายาพันธุ์, 2537)

การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ หมายถึง การตรวจสอบสถานที่ที่เกิดเหตุการณ์ทางคดีอาญาขึ้น เช่น การประทุษร้ายต่อชีวิต ร่างกาย การโจรกรรม ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ เป็นต้น (พงศกรรม ชูเวช, 2530) และยังหมายความว่า การที่พนักงานเจ้าหน้าที่รับผิดชอบในการสอบสวนคดีอาญา เดินทางไปยังสถานที่เกิดการกระทำผิดอาญาหรือเกิดมีคดีอาญาเกิดขึ้น เพื่อตรวจสอบสืบทราบและค้นหาร่องรอยของการกระทำความผิด (กัมพล อรุณปลอดภัย, 2535)

การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุจึงมีความสำคัญต่อการสืบสวนสอบสวนเป็นอย่างยิ่ง เพราะจะส่งผลต่อการคลี่คลายคดีที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ ในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุต้องเริ่มจากเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้ไปตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุชุดแรก ซึ่งอาจจะเป็นการตรวจสอบสายตรวจในท้องที่ที่เกิดเหตุ เมื่อไปถึงที่เกิด

เหตุต้องพยายามป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุให้อยู่ในสภาพเดิมมากที่สุด เพื่อให้เจ้าหน้าที่ชุดหลัง ซึ่งได้แก่ พนักงานสอบสวนและเจ้าหน้าที่ตรวจสถานที่เกิดเหตุเข้าไปตรวจเก็บวัตถุพยานได้

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 16 มาตรา 17 มาตรา 18 และมาตรา 132 กำหนดให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวน และมีหน้าที่ในการรวบรวมพยานหลักฐานกับการดำเนินการทั้งหลายอื่น ซึ่งหมายความรวมถึง การจดบันทึก ถ่ายภาพ ทำแผนที่สถานที่เกิดเหตุ และการกระทำอื่น ๆ เพื่อให้ได้ตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษทางอาญา

แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ชำนาญการตรวจพิสูจน์วัตถุพยานแขนงต่าง ๆ หรือผู้ชำนาญการเฉพาะทาง ที่จะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการตรวจสถานที่เกิดเหตุ ก็ควรรอบรู้ถึงข้อกฎหมาย ระเบียบ ข้อกำหนด และบทบาทการมีส่วนร่วมของตน โดยเฉพาะควรรับทราบรายละเอียดเกี่ยวกับสถานที่เกิดเหตุ และพฤติกรรมการกระทำผิดที่ปรากฏในเบื้องต้น เพื่อเป็นข้อมูลในการพิจารณาเกี่ยวกับรายละเอียดต่าง ๆ ของวัตถุพยาน รวมถึงการพิจารณาความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับเหตุการณ์ได้อย่างเหมาะสมตามสภาพความเป็นจริง ซึ่งจะช่วยให้การปฏิบัติหน้าที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว ถูกต้อง เหมาะสม และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และเป็นที่ยังของพนักงานสืบสวนสอบสวนได้ในสภาวะการณ์ที่เร่งรีบในการพิสูจน์ทราบถึงการกระทำความผิด รวมถึงการหาตัวหรือยืนยันตัวผู้กระทำผิด

2.3 แนวความคิดเกี่ยวกับพยานหลักฐาน

ความหมายของพยานหลักฐาน

พยานหลักฐาน หมายถึง สิ่งใด ๆ ที่สามารถใช้พิสูจน์ได้ว่าการกระทำผิดเกิดขึ้น ใช้อธิบายได้ว่าใครเป็นผู้กระทำความผิดและสามารถเชื่อมโยงผู้กระทำความผิดเข้ากับอาชญากรรมที่เกิดขึ้นได้พยานหลักฐานจึงประกอบด้วย พยานบุคคล พยานเอกสาร และพยานวัตถุ (สมภพ เองสมบูรณ์, 2551)

พยานหลักฐาน หมายถึง สิ่งใดที่สามารถจับต้องได้ตามกฎหมาย และเป็นสิ่งที่สามารถนำเสนอในชั้นศาลเพื่อพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงในคดีได้ ส่วนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 266 ได้ให้ความหมายของพยานหลักฐาน คือ พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคล ตลอดจนหลักฐานอื่น ๆ ซึ่งจะใช้เป็นเครื่องพิสูจน์การกระทำผิดได้ เช่น บุคคลผู้ได้รู้เห็นพฤติกรรมในการกระทำผิดของคนร้าย ถือว่าเป็นพยานบุคคล ส่วนเอกสารต่าง ๆ ที่ได้กระทำขึ้นโดยชอบหรือมิชอบด้วยกฎหมายก็ดี และกระทำขึ้นโดยผู้ร้ายหรือบุคคลหนึ่งบุคคลใดก็ตาม ถือว่าเป็นพยานเอกสาร ส่วนวัตถุต่าง ๆ ที่คนร้ายใช้เป็นเครื่องมือในการกระทำผิดซึ่งตรวจพบในสถานที่เกิดเหตุ ถือว่าเป็นพยานวัตถุหรือวัตถุพยาน (สฤชต์ สืบพงษ์ศิริ, 2546)

อาจกล่าวได้ว่าพยานหลักฐานหมายถึง สิ่งใด ๆ ที่สามารถใช้พิสูจน์ได้ว่าการกระทำผิดเกิดขึ้น ใช้อธิบายได้ว่าใครเป็นผู้กระทำความผิด และสามารถเชื่อมโยงผู้กระทำความผิดเข้ากับ

อาชญากรรมที่เกิดขึ้นได้ พยานหลักฐานจึงประกอบด้วย พยานบุคคล พยานเอกสาร และพยานวัตถุ ดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226

“พยานวัตถุ พยานเอกสาร และพยานบุคคล ซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีความผิดหรือบริสุทธิ์ ให้อาจเป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องเป็นพยานชนิดที่มีได้เกิดขึ้นจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวงหรือโดยมิชอบประการอื่น และให้สืบตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นว่าด้วยการสืบพยาน”

ประเภทของพยานหลักฐาน

พยานหลักฐานแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ (สันติ์ สุขวัจน์, 2550)

1. พยานโดยตรง (DIRECT EVIDENCE) ได้แก่ ประจักษ์พยาน ซึ่งเป็นผู้ที่เห็น ได้ยิน หรือทราบข้อความเกี่ยวกับเรื่องที่จะให้การเป็นพยานนั้นมาด้วยตนเองโดยตรง โดยอาจรับรู้ด้วยประสาทตา หู จมูก สัมผัส หรือลิ้มรส ไม่ใช่ได้ยินได้ฟังมาจากผู้อื่นอีกทอดหนึ่ง

2. พยานแวดล้อม (CIRCUMSTANTION EVIDENCE) หรือพยานบอกเล่า เป็นพยานที่ไม่ได้รู้เห็นเหตุการณ์ด้วยตนเอง แต่ได้ยินมาจากผู้อื่น พยานประเภทนี้เป็นพยานที่ใช้ในการประกอบการสืบสวนสอบสวนเท่านั้น เพราะการบอกเล่าข้อเท็จจริงต่อ ๆ กันมา ย่อมทำให้ข้อเท็จจริงเปลี่ยนแปลงไปจากความเป็นจริงได้

3. พยานที่แท้จริง (REAL EVIDENCE) ได้แก่ พยานวัตถุที่มีความชัดเจนในตัวเอง เป็นพยานหลักฐานที่มีความสำคัญที่สุด และสามารถนำมาใช้เพื่อยืนยันการกระทำผิดในคดีนั้น ๆ ได้โดยตรง หรือนำไปเชื่อมโยงเกี่ยวพันกับคดีได้ เช่น อาวุธ คราบโลหิต คราบอสุจิ เส้นผม เส้นขนรอยลายนิ้วมือ เส้นใยผ้า เป็นต้น

ก่อนนี้การสืบสวนสอบสวนในคดีอาญาจะอาศัยประจักษ์พยานเป็นหลัก แต่พยานประเภทนี้ บางครั้งอาจให้การเป็นเท็จอันเนื่องมาจากการถูกข่มขู่ ช่มชู้ หลอกลวง หรือรับสินบน และในบางคดีเกิดเหตุในที่เปลี่ยวหรือในที่มืด ไม่มีพยานรู้เห็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นคดีนั้นก็ยากในการสืบสวนสอบสวนตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษได้ ต่อมาได้มีการนำเอาความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์สาขาต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรม เช่น นิติวิทยาศาสตร์ (Forensic Science) นิติเวชศาสตร์ (Forensic Medicine) นิติวิศวกรรมศาสตร์ (Forensic Engineering) นิติทันตวิทยา (Forensic Odontology) นิติมานุษยวิทยา (Forensic Anthropology) เป็นต้น มาใช้ในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ ตรวจพิสูจน์วัตถุพยานที่เก็บมาได้จากในสถานที่เกิดเหตุ และใช้พยานวัตถุในการเชื่อมโยงไปยังผู้กระทำความผิด

ก่อนที่จะทำความเข้าใจถึงบทบาทและประโยชน์ที่แท้จริงของพยานหลักฐานแต่ละประเภท ควรเข้าใจเกี่ยวกับศัพท์และกฎเกณฑ์ที่ว่าด้วยพยานวัตถุให้ถ่องแท้เสียก่อน เพื่อจะได้นำ

พยานหลักฐานที่ได้มาในระหว่างการสืบสวนสอบสวนไปใช้ให้เป็นประโยชน์ให้ได้มากที่สุด ซึ่งสิ่งเหล่านี้ ได้แก่ กฎแห่งพยานหลักฐาน (Law of evidence) ประกอบด้วย กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนสอบสวน มีหัวใจสำคัญอยู่ 2 ประเด็นด้วยกัน คือ ความเป็นสาระสำคัญ (Materiality) และการยอมรับฟัง (Admissibility) ยกตัวอย่างเช่น นายแดงถูกกล่าวหาว่าฆ่าคนตายโดยใช้มีดแทง พยานยืนยันว่าเห็นนายแดงซื้อมีดมาจากร้าน พร้อมทั้งบอกคนขายว่าจะเข้าไปแทงคน และมีผู้เห็นนายแดงเดินมุ่งหน้าไปยังสถานที่เกิดเหตุ อย่างนี้ถือว่าพยานหลักฐานนั้นเป็นสาระสำคัญและการยอมรับฟังได้ (Material Admissible) ในทางตรงกันข้าม สมมติว่านายดำถูกกล่าวหาว่าฆ่าคนตายโดยใช้อาวุธปืนยิงอาวุธปืนย้อมนำมาเป็นพยานวัตถุได้ เพราะเป็นสาระสำคัญ แต่จะนำหลักฐานที่ว่านายดำเป็นนักแม่นธนู มีความสามารถสูงมากมาประกอบการพ้องคดี ปกติแล้วยอมรับไม่ได้ เพราะหลักฐานนี้ไม่เกี่ยวกับสาระสำคัญของเรื่องนี้ แต่ถ้าหากปัญหาของคดีนี้ อยู่ที่ความแม่นยำทางธนูของคนร้ายก็ยอมรับพยานหลักฐานดังกล่าวมาใช้ได้เหมือนกัน

การที่พยานหลักฐานจะเป็นที่ยอมรับใช้ในชั้นศาลได้ จะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์พื้นฐาน 4 ประการ การหลีกเลี่ยงหรือปฏิบัติเบี่ยงเบนไปจากกฎเกณฑ์พื้นฐาน 4 ประการนี้ จะเป็นจุดอ่อนให้ทนายสามารถโต้แย้งในชั้นศาล ทำให้คุณค่าของพยานหลักฐานสูญเสียไป

กฎข้อที่ 1 “ป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุ”

ป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุ เริ่มต้นตั้งแต่เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจคนแรก (เจ้าหน้าที่ดับเพลิงหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจในท้องที่) ไปถึงสถานที่เกิดเหตุ จนกระทั่งเจ้าหน้าที่ผู้ชำนาญ (แพทย์, เจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐาน) ทำการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุเสร็จสิ้น

กฎข้อที่ 2 “เก็บพยานหลักฐานอย่างถูกต้องตามกฎหมาย”

หมายถึง บุคคลที่ทำการเก็บพยานหลักฐานนั้น จะต้องเป็นบุคคลที่กฎหมายให้อำนาจไว้ ในการเข้าและเก็บพยานวัตถุต่าง ๆ ในสถานที่เกิดเหตุได้ ตัวอย่างเช่น พนักงานสอบสวน, เจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐาน หรือเจ้าหน้าที่วิทยาการตำรวจ เป็นต้น

กฎข้อที่ 3 “กระทำการค้นหาพยานหลักฐานอย่างเหมาะสม”

ผู้ตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุจะต้องไม่มองข้ามหรือละเลยพยานวัตถุทุกชิ้น ถ้าสงสัยว่าสิ่งนั้นจะเป็นพยานวัตถุหรือไม่ ให้ทำการเก็บไว้ก่อน พร้อมทั้งระบุรายละเอียดของพยานวัตถุ ตำแหน่งที่พบและบรรจุในหีบห่อรักษาไว้ที่เหมาะสม

กฎข้อที่ 4 “มีลูกโซ่การครอบครองพยานหลักฐานโดยตลอด”

หมายถึงว่าพยานนั้นต้องอยู่ในการคุ้มครองดูแลของบุคคลหรือหน่วยงาน ตั้งแต่เริ่มเก็บจนกระทั่งแสดงในชั้นศาล โดยไม่ขาดช่วงการครอบครองเลย ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงการครอบครอง เช่น ส่งของกลางไปตรวจพิสูจน์ยังห้องปฏิบัติการ จะต้องมีการแสดงการรับส่งของกลางนั้นโดยตลอด

เมื่อได้มีการนำพยานหลักฐานไปแสดงในชั้นศาลจะต้องมีการตรวจสอบดังนี้

1. พยานหลักฐานนั้นเป็นอันเดียวกันกับที่พบในสถานที่เกิดเหตุหรือไม่
2. สิ่งที่เป็นสาระสำคัญของพยานหลักฐานนั้นจะต้องไม่เปลี่ยนแปลง และมีสภาพเหมือนกับ

ตอนที่เก็บจากสถานที่เกิดเหตุ

โดยทั่วไปแล้วขั้นตอนการตรวจสอบพยานหลักฐานในชั้นศาลสามารถกระทำได้ง่าย โดยบุคคลที่เป็นผู้พบพยานหลักฐานนั้นในสถานที่เกิดเหตุ แต่ในบางกรณีที่มีบุคคลหรือหน่วยงานครอบครองพยานหลักฐานมากกว่าหนึ่ง เช่น เมื่อนำพยานวัตถุส่งตรวจพิสูจน์ยังห้องปฏิบัติการ ศาลจะต้องให้แสดงลูกโซ่แห่งการครอบครองวัตถุพยาน ซึ่งประกอบไปด้วย

1. การจัดการ (Taking) กระทำโดยบุคคลผู้เก็บพยานวัตถุ เพื่อจำแนกพยานวัตถุในสถานที่เกิดเหตุ โดยการทำคำหับ ระบุวัน เดือน ปี เวลาที่เก็บ พร้อมทั้งรายละเอียดต่าง ๆ ของพยานวัตถุนั้นจากสถานที่เกิดเหตุจริง

2. การเก็บ (Keeping) พิสูจน์ให้เห็นว่าการเก็บและครอบครองพยานวัตถุได้กระทำอย่างเหมาะสม เพื่อไม่ให้เกิดการปนเปื้อนหรือผิดพลาดขึ้น วิธีการที่ดีที่สุดคือแสดงให้เห็นว่าพยานวัตถุนั้นได้ถูกเก็บอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ มีการแยกเก็บ และจำกัดให้เกี่ยวข้องได้เฉพาะผู้ที่จำเป็นเท่านั้น

3. การขนส่ง (Transporting) การขนส่งวัตถุพยานทุกครั้งจะต้องมีความรัดกุมและแสดงให้เห็นว่าไม่เกิดการสับสนกับของกลางหรือพยานวัตถุอื่น ๆ รวมถึงแสดงให้เห็นถึงพยานวัตถุนั้นได้ถูกบรรจุหีบห่อ ปิดผนึก และติดฉลากได้อย่างเหมาะสม

4. การส่งมอบ (Delivering) เป็นการตรวจพิสูจน์ว่าของกลางได้ส่งมอบให้แก่ผู้รับ (เจ้าหน้าที่ผู้ชำนาญในห้องปฏิบัติการ แพทย์ หรือหน่วยงานอื่น) อย่างถูกต้องและเหมาะสม โดยมีหลักฐาน แสดงวัน เดือน ปี เวลา ที่รับของกลาง รายละเอียดของของกลาง และให้ผู้รับลงลายมือชื่อพร้อมทั้งวัน เวลา ไว้ในสำเนาหนังสือนำส่ง

สรุปได้ว่าพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เป็นพยานหลักฐานที่มีน้ำหนักและมีความสำคัญ แต่ไม่อาจปฏิเสธได้เช่นกันว่าเป็นพยานหลักฐานที่เปิดโอกาสให้มีการตั้งข้อสงสัยได้ ผู้พิพากษาที่ทำหน้าที่ในศาลต้องทำหน้าที่ในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ โดยพิจารณาจากความเกี่ยวข้องกับประเด็นข้อพิพาท และความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์นั้น ในบางกรณีการนำเสนอพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ พนักงานอัยการและจำเลยจะมีการนำสืบพยานผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งผู้พิพากษาต้องพิจารณาว่าคดีมีความยุ่งยากซับซ้อนมากน้อยเพียงใด สมควรหรือไม่ที่ศาลจะตั้งพยานผู้เชี่ยวชาญที่เป็นกลางของตนเอง อีกทั้งผู้เชี่ยวชาญนี้รอบรู้จริงหรือไม่ แต่อย่างไรก็ดีคดีที่มีความยุ่งยากและเกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ พยานหลักฐานวิทยาศาสตร์เหล่านี้เป็นเพียงพยานหลักฐานประเภทหนึ่งของพยานหลักฐานทั้งหมดเท่านั้น ซึ่งผู้

พิพากษาสามารถตั้งคำถามหรือข้อสงสัยในความน่าเชื่อถือได้ อีกทั้งน้ำหนักความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์อันสำคัญขึ้นอยู่กับ (1)เครื่องมือและวิธีการ (2)การตัดสินใจ และ (3)การตีความหมาย เป็นสำคัญ

การรวบรวมพยานหลักฐาน

การรวบรวมพยานหลักฐานเป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนหรือตำรวจ การพิจารณาพยานหลักฐานที่ได้จากการสอบสวนตกเป็นหน้าที่ของพนักงานอัยการ ส่วนศาลยุติธรรมโดยผู้พิพากษาซึ่งน้ำหนักพยานหลักฐานของคู่ความที่ได้จากการสอบสวน จึงปฏิเสธไม่ได้ว่าการรวบรวมพยานหลักฐานเป็นสิ่งที่ค่อนข้างยากลำบากที่สุด ซึ่งเป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนหรือผู้เกี่ยวข้องในการสืบสวนสอบสวน เมื่อกล่าวถึงการสืบสวนหาความจริงถึงการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจหน้าที่ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด ดังนั้น ผู้มีอำนาจสืบสวนคือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ส่วนการสอบสวน หมายความว่า การรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิด เพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องโทษ ซึ่งเป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวน คือ เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและ หน้าที่ทำการสอบสวน ดังนั้น พนักงานสอบสวนจึงเป็นผู้ทำการรวบรวมพยานหลักฐาน ทั้งพยานบุคคล พยานวัตถุ และพยานเอกสาร

กระบวนการสืบสวนและสอบสวน ถึงแม้จะมีความแตกต่างในวัตถุประสงค์และวิธีการก็ตาม แต่ต้องควบคู่กันไป ซึ่งการสืบสวนมีทั้งเป็นการดำเนินการก่อนการกระทำความผิดทางอาญาเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย อันเป็นมาตรการเชิงรุก เพื่อตัดวงจรการเกิดของคดีอาญา และเป็นการดำเนินการหลังมีการกระทำความผิดทางอาญาเกิดขึ้น อันเป็นมาตรการเชิงรับ โดยมุ่งเน้นเพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐาน และทราบรายละเอียดแห่งการกระทำความผิดที่กล่าวหา ถูกนำมาประกอบเข้ากับการสอบสวนที่พนักงานสอบสวนเป็นผู้ใช้อำนาจตามกฎหมายในการรวบรวมข้อเท็จจริงและหลักฐานที่ได้ เพื่อพิสูจน์ความผิดตามข้อกล่าวหาและเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องโทษ

การรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวน อาจกระทำได้โดยใช้วิธีการหรือกระบวนการตามหลักทั่วไปว่าด้วยการสอบสวน คือ

1) พยานบุคคล ใช้วิธีบันทึกถ้อยคำของบุคคลนั้น โดยพนักงานสอบสวนรวมเข้าไว้ในสำนวน เช่น คำให้การของผู้กล่าวหา ผู้ต้องหา พยาน เป็นต้น

2) พยานเอกสาร คือ เอกสารต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ในการสอบสวน เช่น บันทึกการตรวจบาดแผลของแพทย์ บันทึกการตรวจพิสูจน์ของกลางของผู้ชำนาญการพิเศษ ให้รวมเข้าไปในสำนวน ถ้าสิ่งใดไม่สามารถรวมเข้าสำนวนการสอบสวน ก็ให้ถ่ายภาพรวมเข้าสำนวนได้

3) พยานวัตถุ ได้แก่ วัตถุของกลางที่จะพิสูจน์ความผิดหรือทราบข้อเท็จจริง นำมารวมในสำนวนการสอบสวนไม่ได้ก็ให้ทำบัญชีติดไว้ในสำนวน เช่น มีด ไม้ อาวุธปืน เป็นต้น

4) การดำเนินงานอันจำเป็นของพนักงานสอบสวนเพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้แก่ การออกหมายเรียกพยาน การจับกุมผู้กระทำผิด การตรวจค้น การตรวจตัวผู้เสียหาย การตรวจค้นตัวผู้ต้องหา การตรวจสิ่งของ การตรวจสถานที่เกิดเหตุ ถ่ายรูป การจัดทำแผนที่สังเขป วาดภาพ พิมพ์ลายนิ้วมือ พิมพ์ลายเท้า เหล่านี้เป็นต้น ย่อมถือเป็นการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทั้งสิ้น เช่น การออกหมายเรียกพยานบุคคลมาบันทึกถ้อยคำ ออกหมายเรียกให้ส่งพยานเอกสารประกอบสำนวนการสอบสวนคดีอาญา หรือขอหมายค้นเพื่อพบหรือยึดพยานวัตถุหรือของกลางประกอบคดี เป็นต้น (สนธิยา รัตนธารส, 2551)

การที่จะทำให้การรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวนเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น ประการแรก คือ ความละเอียดรอบคอบของพนักงานสอบสวนในการรวบรวมพยานหลักฐาน ประการต่อมา ได้แก่ ตัวพยานหลักฐานที่มีอยู่ในสำนวนการสอบสวน ประการที่สาม คือ ความสามารถนำพยานไปเบิกความต่อศาล ทั้งสามประการดังกล่าวจะต้องอยู่บนพื้นฐานของความชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งถือว่าเป็นหลักของการสอบสวน ที่จะต้องปฏิบัติตามวิธีการของบทบัญญัติกฎหมายอย่างเคร่งครัด การกระทำที่ขัดต่อหลักกฎหมายย่อมทำให้พยานหลักฐานซึ่งได้มาโดยมิชอบศาลจะไม่รับฟัง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง เป็นไปตามบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 “พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคล (ผู้ชำนาญการพิเศษ) ซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีความผิดหรือบริสุทธิ์ ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องเป็นพยานชนิดที่มีได้เกิดขึ้นจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง หรือโดยมิชอบประการอื่น และให้สืบตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ หรือกฎหมายอื่น ๆ ด้วยการสืบพยาน”

คดีอาญา การรวบรวมพยานหลักฐานเป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวน ที่จะต้องรวบรวมพยานหลักฐานให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา คือ

1. การรวบรวมพยานหลักฐานจะชอบด้วยกฎหมาย ก็ต่อเมื่อการนั้นได้กระทำโดยพนักงานสอบสวน และพนักงานสอบสวนจะต้องมีเขตอำนาจที่จะสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานคดีนั้น ๆ ได้ การรวบรวมพยานหลักฐานใดที่ไม่ได้เป็นไปตามนัยดังกล่าวย่อมเป็นการไม่ชอบ และอาจถือไม่ได้ว่ามี การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานแล้ว

2. การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานถือเป็นเงื่อนไขสำคัญในการยื่นฟ้องคดีของพนักงานอัยการ ถ้ายังไม่มี การสอบสวนของพนักงานสอบสวนก็ยื่นฟ้องคดีอาญาไม่ได้ การสอบสวนรวบรวม

พยานหลักฐานจึงถือเป็นหัวใจของการดำเนินคดีอาญา ฉะนั้นการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานจึงต้องทำด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม สอดคล้องกับหลักกฎหมายที่บัญญัติและจะต้องมีประสิทธิภาพในการจัดการกับผู้กระทำผิด เพื่อส่งผลต่อการควบคุมอาชญากรรมในกระบวนการยุติธรรม

3. การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเป็นการให้อำนาจแก่พนักงานสอบสวนในการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัติของกฎหมายที่กระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลโดยตรงหลายประการ อาทิ อำนาจในการตรวจตัวผู้ต้องหา การค้นพบสิ่งของที่มิใช่เป็นความผิด การจับ การควบคุม เป็นต้น

ความหมายของวัตถุพยาน

วัตถุพยานหรือพยานวัตถุ (Physical Evidence) หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างหากอยู่ในสภาวะที่เหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นวัตถุ สสาร หรือร่องรอยต่าง ๆ สิ่งใดก็ตามที่สามารถใช้พิสูจน์ได้ว่ามี การกระทำผิดเกิดขึ้น บอกได้ว่าใครเป็นผู้กระทำผิด สามารถเชื่อมโยงผู้กระทำผิดเข้ากับอาชญากรรมได้ (สมภพเองสมบุญ, 2551)

คำนิยามของ “พยานหลักฐาน” หมายถึง สิ่งใดที่สามารถจับต้องได้ตามกฎหมาย และเป็นสิ่งที่สามารถนำเสนอในชั้นศาลเพื่อพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงในคดีได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 “พยานหลักฐาน” หมายถึง พยานหลักฐาน เอกสารหรือพยานบุคคล ตลอดจนหลักฐานอื่น ๆ ซึ่งอาจเป็นเครื่องพิสูจน์การกระทำผิดได้ ตัวอย่างเช่น

- 1) บุคคลผู้ใดได้รู้เห็นพฤติกรรมการกระทำผิดของคนร้าย ถือเป็นพยานบุคคล
- 2) เอกสารต่าง ๆ ที่ได้กระทำขึ้นโดยชอบ หรือมิชอบด้วยกฎหมายก็ดี และกระทำขึ้นโดยผู้ร้ายหรือบุคคลหนึ่งบุคคลใดก็ตาม ถือเป็นพยานเอกสาร
- 3) วัตถุต่าง ๆ ที่คนร้ายใช้เป็นเครื่องมือในการกระทำผิด ซึ่งตรวจพบในสถานที่เกิดเหตุ ถือเป็นพยานวัตถุ

โอกาสที่คนจะประกอบความผิดโดยไม่ทิ้งร่องรอยพยานหลักฐานไว้นั้น เป็นไปได้ยากมาก ในกรณีปกติพยานหลักฐานที่จะช่วยในการนำคนผิดไปฟ้องลงโทษได้นั้น จะเป็นพยานบุคคลเสียเป็นส่วนใหญ่ นั่นก็คืออาชญากรถูกชี้ตัวโดยผู้เสียหาย พยานผู้รู้เห็นเหตุการณ์ หรือจากคำรับสารภาพของผู้กระทำผิดเอง ดังนั้นจะเห็นว่า แนวทางการสืบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจจะมุ่งหาพยานบุคคลก่อนเป็นอันดับแรก เพราะเป็นสิ่งที่ทำได้โดยง่าย และความรู้ความสามารถของพนักงานสอบสวนในอันที่จะค้นเอาความจริงหรือเจราจาหว่านล้อมให้พยานทบทวนเหตุการณ์ที่พบเห็นมา เป็นสิ่งที่พนักงานสอบสวนได้รับการถ่ายทอด ฝึกฝนและปลูกฝังติดต่อกันมาหลายยุคหลายสมัยแล้ว แต่มีหลายครั้งที่ไม่สามารถหาพยานบุคคลมาใช้ได้ อย่างเช่นกรณีคนร้ายฆ่าเจ้าทุกข์จนถึงแก่ความตาย และในคดีกระทำ ความผิดต่อทรัพย์ที่เกิดขึ้นตอนค่ำคืนปราศจากผู้รู้เห็น เป็นต้น พยานที่พนักงานสอบสวนจะหาได้กรณีนี้ ก็มีเพียงแต่พยานวัตถุเท่านั้น ซึ่งในปัจจุบันนี้สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ให้ความสำคัญกับ

พยานวัตถุมากขึ้น เนื่องจากเทคโนโลยีทางวิทยาศาสตร์ที่เจริญก้าวหน้าขึ้น อุปกรณ์เครื่องมือวิทยาศาสตร์ต่าง ๆ มีขีดความสามารถในการตรวจพิสูจน์สูง ไม่ว่าจะเป็นเครื่อง Scanning Electron Microscope (SEM) ที่สามารถตรวจวิเคราะห์พยานวัตถุในเชิงกายภาพได้ถึงระดับโมเลกุล หรือเทคนิค Polymerase Chain Reaction (PCR) ที่สามารถวิเคราะห์ DNA ได้จากพยานวัตถุประเภทที่มาจากร่างกายมนุษย์ (Body Material) ถึงแม้พยานวัตถุนั้นจะมีปริมาณเล็กน้อยเท่าหัวเข็มหมุดก็ตาม นอกจากนี้พยานวัตถุยังเป็นสิ่งที่มีความเป็นรูปธรรม สามารถพิสูจน์ให้เห็นได้ จึงถือเป็นพยานหลักฐานที่ได้รับการยอมรับในชั้นศาลมากที่สุด

เมื่อกล่าวถึงพยานวัตถุ เราไม่สามารถให้คำจำกัดความง่าย ๆ สั้น ๆ แต่ได้ใจความถูกต้องที่สุดได้ เพราะเกือบทุกสิ่งทุกอย่างหากอยู่ในสภาวะที่เหมาะสมก็สามารถกลายสภาพเป็นพยานวัตถุได้ ทั้งนี้ ไม่ว่าจะอยู่ในสถานะของแข็ง ของเหลว หรือก๊าซก็ตาม สิ่งใดที่สามารถใช้พิสูจน์ได้ว่ามีการกระทำผิดเกิดขึ้น ใช้บอกได้ว่าใครเป็นผู้กระทำผิด และสามารถเชื่อมโยงผู้กระทำผิดเข้ากับอาชญากรรมได้ ก็ถือได้ว่าเป็นพยานวัตถุ บุคคลใดก็ตามที่กระทำความผิดจะหนีไม่พ้นที่ต้องมีกิริยาอย่างใดอย่างหนึ่ง ไม่ว่าจะป็นกิริยาชนิดรุนแรงหรือแบบนุ่มนวลก็ตาม เมื่อมีกิริยาเกิดขึ้นก็เป็นไปได้ที่เขานั้นจะต้องทิ้งบางสิ่งบางอย่างไว้ในสถานที่ที่กระทำผิด หรือนำบางสิ่งบางอย่างจากสถานที่เกิดเหตุติดตัวไปด้วย และสิ่งที่จะยกเป็นตัวอย่างได้ดีที่สุดในกรณีนี้คือรอยลายนิ้วมือเพียงแต่คนร้ายสัมผัสเข้ากับวัตถุสักชิ้นหนึ่งเท่านั้น ก็อาจเกิดเป็นพยานวัตถุที่สำคัญบนวัตถุนั้นแล้ว รอยของเครื่องมือจะสามารถใช้มัดตัวผู้กระทำผิด หากพบอุปกรณ์สิ่งที่ใช้ทำให้เกิดร่องรอยนั้นที่ตัวหรือในความครอบครองของผู้ต้องหาหรือผู้ต้องสงสัย

ในกรณีของอาวุธปืนถ้าถูกพบในความครอบครองของผู้ต้องหา สามารถใช้ผูกมัดตัวเจ้าของปืนกับคดีฆาตกรรมที่เขากระทำลงไปแล้วได้ ถ้าหากว่าร่องรอยที่ปรากฏบนลูกกระสุนปืนที่ผู้ชำนาญยิงทดลองจากปืนของเขา มีลักษณะเหมือนกับร่องรอยที่ลูกกระสุนปืนที่ผ่ามาจากศพผู้ตาย วัตถุสิ่งของบางอย่างที่ผู้กระทำผิดอาจนึกไม่ถึงได้เกิดการแลกเปลี่ยนกันขึ้นระหว่างที่เกิดเหตุกับ ตัวของผู้กระทำผิด ตัวอย่างเช่น เศษชิ้นส่วนของแก้ว หรือกระจกที่แตกเป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อย ขณะคนร้ายทุบประตูหน้าต่างเข้าไปกระทำการโจรกรรม หากพบเศษกระจกฝังอยู่ในบริเวณเสื้อผ้า เครื่องแต่งกายของคนร้าย สามารถนำมาเปรียบเทียบกับชิ้นส่วนที่ยังเหลืออยู่ในสถานที่เกิดเหตุได้ เศษชิ้นสี หรือเส้นผม หรือคราบเลือด น้ำลาย อสุจิ ฯลฯ สามารถนำมาใช้ได้โดยกรรมวิธีเดียวกันนี้

วัตถุที่กล่าวมาแล้วข้างต้นเป็นตัวอย่างของพยานวัตถุ ซึ่งพนักงานสอบสวนจะพบได้ในขณะตรวจสถานที่เกิดเหตุ การวิเคราะห์พยานวัตถุประเภทดังกล่าว กระทำได้โดยศึกษาคุณลักษณะ 2 ประการของมัน คือ คุณลักษณะทั่วไป (Class Characteristics) และคุณลักษณะเฉพาะ (Individual Characteristics) คุณลักษณะทั่วไปนั้นใช้สำหรับบอกชนิดหรือประเภทของสิ่งนั้น ๆ ส่วนคุณลักษณะเฉพาะใช้สำหรับบอกความเป็นเอกลักษณ์ (Identity) ของวัตถุสิ่งนั้นว่าไม่ใช่อันอื่น แต่เป็นอันนั้นอัน

เดียว ยกตัวอย่างเช่นกรณีรอยยางรถยนต์ที่ประทับบนพื้นถนน สามารถบอกชนิด ขนาดของรถยนต์ที่จะใช้ยางเช่นนั้น ส่วนร่องรอยปลิกย่อยอย่างเช่นการสึกหรอ หรือรอยขาดที่ดอกยางจากการใช้งาน จะสามารถบอกได้ว่าจะต้องใช้เป็นอย่างเส้นไหนโดยเฉพาะและเป็นเส้นอื่นไปไม่ได้ กรณีลูกกระสุนปืนก็เช่นกัน ขนาดลักษณะของลูกกระสุนปืน ตลอดจนจำนวนร่องเกลียว สันเกลียวจะบอกให้ทราบว่ายิ่งมาจากอาวุธปืนขนาดใด ส่วนลายเส้นที่ร่องเกลียวและสันเกลียวที่ถ่ายทอดมาจากคุณลักษณะเฉพาะของลำกล้องปืนที่จะเป็นเครื่องมือชี้ชัดว่ายิ่งมาจากอาวุธปืนกระบอกใด พยานวัตถุใด ๆ มีคุณลักษณะเฉพาะตัวมาก ย่อมเป็นการยากที่จะมีโอกาสถูกพบในสถานที่ต่างกัน ยกเว้นจะเป็นเอกลักษณ์กับตัวของมันเอง

การใช้พยานวัตถุในการสืบสวนสอบสวนจะต้องระลึกอยู่เสมอว่า พยานวัตถุไม่สามารถพิสูจน์เอกลักษณ์ในตัวของมันเองได้อย่างเด็ดขาดแน่นอน แต่ส่วนใหญ่จะให้ความมั่นใจภายในขอบเขตของความเป็นไปได้พอสมควรเท่านั้น แม้แต่ลายนิ้วมือซึ่งเชื่อกันว่าจะใช้พิสูจน์เอกลักษณ์ของบุคคลได้นั้น แท้ที่จริงแล้วยังต้องอาศัยหลักที่ว่าโอกาสที่คนสองคนจะมีลักษณะของลายเส้นนิ้วมือตรงกันทั้งหมดนั้น จะมีเปอร์เซ็นต์น้อยมาก เช่น ถ้าตรงกัน 1 จุดบนลายนิ้วมือจะเป็นไปได้ในอัตราส่วน 1 : 20 หากจะให้พบตรงกัน 2 จุดก็จะกลายเป็น 1 : 20 x 20 หรือ 1 : 400 และถ้าตรวจพบว่าลายนิ้วมือ 2 ลายมือ จุดลักษณะสำคัญตรงกันตั้งแต่ 8-12 จุดแล้ว โอกาสที่จะพบคนสองคนมีลายนิ้วมือตรงกันเช่นนั้น จะกลายเป็น 1 : 15,000,000,000 ซึ่งมากกว่าจำนวนประชากรโลกหลายเท่า และจากรายงานขององค์การตำรวจทั่วโลก ยังไม่เคยปรากฏว่าพบบุคคลคู่ใดที่มีลายนิ้วมือตรงกันขนาดนั้นเลย ทุกประเทศจึงใช้ 8-12 จุด เป็นเกณฑ์ในการพิสูจน์ลายนิ้วมือ

ประเภทของวัตถุพยาน

วัตถุพยานแบ่งได้เป็น 4 ประเภท ดังนี้ (Lee, 1994)

1. วัตถุพยานไม่ถาวร (Transient Evidence) เป็นวัตถุพยานที่มีลักษณะไม่คงทน คงอยู่ได้ชั่วคราว เปลี่ยนแปลงหรือสูญหายง่าย วัตถุพยานประเภทนี้ ได้แก่ กลิ่น อุณหภูมิ รอยพิมพ์ รอยประทับ และรอยต่าง ๆ เช่น รอยกระเซ็นของโลหิตบนวัตถุที่เคลื่อนที่ได้

2. วัตถุพยานที่เป็นรูปแบบ (Pattern Evidence) เป็นวัตถุพยานที่มักเกิดขึ้นจากการสัมผัสกันโดยตรงระหว่างคนกับวัตถุ หรือวัตถุกับวัตถุ วัตถุพยานประเภทนี้ ได้แก่ รอยพิมพ์ รอยประทับ รอยตำหนิ รอยแตก วัตถุพยานที่เป็นรูปแบบเป็นสิ่งที่มิประโยชน์อย่างยิ่งในการประมวลเรื่องราวหรือเหตุการณ์ในคดี การนำสิ่งเหล่านี้มาใช้เพื่อวิเคราะห์สถานที่เกิดเหตุจึงต้องกระทำอย่างมีระบบและจำเป็นต้องใช้การสังเกตอย่างถ่วงถ่วงด้วย ในสถานที่เกิดเหตุมักจะมีวัตถุพยานที่เป็นรูปแบบหลายชนิด เช่น รูปแบบการกระเซ็นของโลหิต รูปแบบการแตกของกระจก รูปแบบการไหม้ของไฟรูปแบบวิถีกระสุนปืน รูปแบบของวิธีการกระทำผิด เป็นต้น

3. วัตถุพยานตามสภาพ (Conditional Evidence) เป็นวัตถุพยานที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์หรือการกระทำ หากไม่มีการบันทึกอย่างรอบคอบอาจมีการเปลี่ยนแปลงหรือสูญหายไปได้ พยานวัตถุตามสภาพมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการลำดับสร้างย้อนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น รวมถึงบ่งบอกถึงสภาพการณ์ของที่เกิดเหตุ วัตถุพยานประเภทนี้ ได้แก่ แสงไฟ ครั้น ตำแหน่ง และศพ เป็นต้น

4. วัตถุพยานที่สามารถถ่ายถอดหรือโยกย้าย (Transfer Evidence) เป็นวัตถุพยานที่เกิดขึ้นจากการสัมผัสระหว่างบุคคลกับบุคคล บุคคลกับวัตถุ หรือวัตถุกับวัตถุ วัตถุพยานประเภทนี้มีวิธีการจำแนกที่แตกต่างกันได้หลายวิธี แต่ก็ไม่มียวิธีจำแนกใดที่สมบูรณ์แบบที่สุด เนื่องจากไม่มีวิธีใดที่สามารถแยกความแตกต่างได้อย่างชัดเจน สามารถจำแนกได้ 7 วิธี คือ จำแนกตามชนิดของอาชญากรรม จำแนกตามชนิดของวัสดุที่ใช้เป็นองค์ประกอบ จำแนกตามลักษณะธรรมชาติของวัตถุพยาน จำแนกตามสถานะของวัตถุพยาน จำแนกตามชนิดของปัญหาที่ต้องการแก้ไข จำแนกตามวิธีการเกิดของวัตถุพยาน และจำแนกตามลักษณะเฉพาะของวัตถุพยาน

นอกจากวัตถุพยานทั้ง 4 ประเภทดังกล่าวแล้ว สมภพ เองสมบุญ (2551 หน้า 11) ได้กล่าวถึงวัตถุพยานอีกประเภทหนึ่งคือวัตถุพยานที่เชื่อมโยงกันได้ (Associative Evidence) ซึ่งเป็นวัตถุพยานที่อยู่ในสถานที่เกิดเหตุหรือในระหว่างการสืบสวน มีความจำเพาะเชื่อมโยงถึงตัวผู้เสียหายหรือผู้กระทำความผิด เช่น กระเป๋าเงินของผู้เสียหายที่ค้นเจอในตัวของผู้ต้องสงสัย โทรศัพท์เคลื่อนที่ของคนร้ายที่ได้ทำตกหล่นไว้ในรถยนต์ของผู้เสียหายจากการเข้าไปโจรกรรมสิ่งของ

หากจะแบ่งตามชนิดของวัตถุพยาน สามารถแบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ (สมภพ เองสมบุญ, 2551)

1. วัตถุพยานที่อยู่กับที่หรือเคลื่อนที่ได้ยาก เกิดจากการที่มีรูปร่างขนาดใหญ่ มีน้ำหนักมาก หรือยึดติดกับวัตถุที่ไม่สามารถเคลื่อนที่ได้ เช่น รอยลายนิ้วมือเปื้อนคราบโลหิตบนพื้น รอยดอกยางรถยนต์ เป็นต้น

2. วัตถุพยานที่เคลื่อนที่ได้ง่าย มีน้ำหนักเบา ขนาดเล็ก สามารถบรรจุในหีบห่อได้ง่าย เช่น เสื้อผ้าเปื้อนคราบโลหิต ไซควงที่คนร้ายใช้มัดแฉะและทิ้งในสถานที่เกิดเหตุ อาวุธปืน เศษกระจก เป็นต้น

บริเวณที่พบวัตถุพยาน

บริเวณที่พบวัตถุพยานอาจแบ่งออกเป็น 4 แหล่งใหญ่ ๆ (สมภพ เองสมบุญ, 2551) ดังนี้

1. บริเวณสถานที่เกิดเหตุเป็นแหล่งที่พบร่องรอยและวัตถุพยานที่มีความสมบูรณ์มาก และวัตถุพยานบริเวณนี้จะสามารถใช้เชื่อมโยงและติดตามหาตัวผู้กระทำความผิดได้เป็นอย่างดี เช่น รอยลายนิ้วมือแฝง อาวุธและเครื่องมือที่ใช้กระทำความผิด เป็นต้น

2. ตัวผู้เสียหาย เป็นแหล่งที่พบวัตถุพยานได้เช่นกัน บางกรณีหากมุ่งค้นหาเพียงในสถานที่เกิดเหตุเพียงอย่างเดียว ก็อาจจะทำให้ขาดวัตถุพยานที่สำคัญไปได้ เช่น ลูกกระสุนปืน คราบเขม่าปืน คราบอสุจิ เป็นต้น

3. ตัวคนร้าย เป็นอีกแหล่งที่สามารถพบวัตถุพยานได้ โดยอาจเกิดจากความตั้งใจของผู้กระทำผิดเอง เช่น โจรกรรมทรัพย์สินจากสถานที่เกิดเหตุไปแล้วเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจค้นเจอ หรืออาจเกิดจากความไม่ได้ตั้งใจของผู้กระทำผิด แต่เกิดจากการถ่ายเทและแลกเปลี่ยนของวัตถุตามทฤษฎีของ Locard's theory ซึ่งกล่าวไว้ว่า “เมื่อของสองสิ่งหรือมากกว่าสองสิ่งสัมผัสกันจะเกิดการแลกเปลี่ยนวัตถุพยานที่ผิวหน้าซึ่งกันและกันเสมอ” เช่น คราบสีที่ติดอยู่ที่รถยนต์ ซึ่งเกิดจากการเฉี่ยวชนกัน เส้นใยเสื้อผ้าที่ติดอยู่ที่เหยื่อจากเหตุข่มขืน เป็นต้น

4. บริเวณอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ บริเวณที่ผู้กระทำผิดนำวัตถุพยานไปทิ้ง บริเวณที่พักอาศัยของผู้กระทำผิด เช่น ในการตรวจค้นบ้านพักของผู้ต้องสงสัยคดีลอบวางระเบิดในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบวัตถุพยานที่เกี่ยวข้องกับการก่อคดี เช่น เครื่องมือในการตัดชิ้นส่วนสะเก็ดระเบิด หัวตะปูที่ใช้เป็นสะเก็ดระเบิด เชื้อประทุ บัญยเรียที่ใช้เป็นดินระเบิดหลัก เป็นต้น

สาเหตุที่ทำให้วัตถุพยานเสียหาย

สำหรับสาเหตุที่ทำให้วัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุเสียหาย สามารถแบ่งได้ (สมภพ เองสมบุญ, 2551) ดังนี้

1. การกระทำของบุคคลที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับสถานที่เกิดเหตุ

1.1 ผู้เสียหาย เป็นบุคคลที่ทำให้วัตถุพยานเสียหาย ที่เห็นได้อย่างชัดเจน คือ กรณีที่มีการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน เช่น คดีลักทรัพย์ เมื่อผู้เสียหายทราบว่าเกิดเหตุลักทรัพย์ขึ้น สิ่งแรกที่ผู้เสียหายกระทำคือมุ่งตรงไปยังบริเวณที่เก็บทรัพย์สินมีค่าและทำการรื้อค้น เพื่อให้ทราบว่าทรัพย์สินอะไรถูกโจรกรรมไปบ้าง การจับต้องหรือรื้อค้นส่งผลให้รอยลายนิ้วมือแฝงของคนร้ายที่ติดอยู่ถูกลบออกได้

1.2 ผู้กระทำความผิด ซึ่งอาจเป็นบุคคลที่มีความรู้หรือเคยรับรู้เกี่ยวกับวิทยาการตำรวจจากสื่อต่าง ๆ เมื่อกระทำความผิดขึ้นก็พยายามทำลายวัตถุพยานที่จะใช้เชื่อมโยงมาถึงตัวได้ เช่น เข้าไปลักทรัพย์ เมื่อจับต้องสิ่งของก็ใช้ผ้าเช็ดทำความสะอาดบริเวณนั้น

1.3 ไทยมุง เป็นฝูงชนที่มักเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ เพราะอยากรู้อยากเห็นเหตุการณ์โดยไม่ได้ตั้งใจที่จะเข้าไปทำลายพยานหลักฐานใด ๆ แต่การเข้าไปดังกล่าวเป็นการทำลายวัตถุพยานโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์

1.4 สื่อมวลชน เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น สื่อมวลชนจะเข้ามาในสถานที่เกิดเหตุ เพื่อหาข่าวและถ่ายภาพที่จะนำไปเผยแพร่ต่อสาธารณชน โดยไม่คำนึงถึงความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับ วัตถุพยานที่อยู่ในสถานที่เกิดเหตุ

1.5 เจ้าหน้าที่ตำรวจ เป็นผู้มีหน้าที่สืบสวนสอบสวนหาข้อเท็จจริง เพื่อให้ทราบถึง ลักษณะของการกระทำความผิดและตัวผู้กระทำความผิด กล่าวคือ เมื่อได้รับแจ้งเหตุต้องรีบไปสถานที่เกิดเหตุ โดยเร็ว ถ้าเหตุการณ์ยังเกิดอยู่ให้รีบระงับเหตุ จับกุมคนร้าย และป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุไว้ให้คง สภาพเดิมให้มากที่สุด เจ้าหน้าที่ตำรวจส่วนใหญ่จะผ่านการอบรมการตรวจสถานที่เกิดเหตุเบื้องต้นมา บ้างแล้ว แต่บางครั้งอาจพลั้งเผลอกระทำการโดยไม่ได้ตั้งใจทำให้วัตถุพยานเสียหายได้

1.6 บุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น อาสาสมัคร มูลนิธิที่เข้าไปช่วยเหลือในสถานที่เกิดเหตุ

2. การกระทำของสัตว์ หากบริเวณที่เกิดเหตุมีสัตว์ เช่น วัว ควาย เข้ามาเดินเหยียบย่ำ หรือ สุนัขเข้ามาเลียคราบโลหิตจนหมด กัดแทะวัตถุพยาน ก็ส่งผลให้วัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุเสียหาย ได้

3. การเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ เช่น แสงแดดจัด ทำให้มีอุณหภูมิสูง ฝนตก ลมแรงหรือมี พายุ ความชื้นในอากาศ เป็นต้น ล้วนแล้วแต่ทำให้วัตถุพยานเสียหาย ตัวอย่างคดีที่สามารถพบได้เช่น คดีฆาตกรรมที่มีการต่อสู้กันและคนร้ายได้รับบาดเจ็บมีโลหิตไหลในระหว่างการหลบหนี แต่ในขณะที่ นั้นได้เกิดฝนตกขึ้น ทำให้คราบโลหิตของคนร้ายถูกน้ำฝนชะล้างหายไป

การเชื่อมโยงของวัตถุพยาน

ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับวัตถุพยานจะต้องปฏิบัติดังต่อไปนี้ เพื่อให้วัตถุพยานเป็นที่ยอมรับและมีคุณค่าในการพิจารณาดำเนินคดี (Hobson, 1991)

1. การป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุ เริ่มต้นขึ้นตั้งแต่เมื่อเจ้าหน้าที่คนแรกไปถึงสถานที่เกิด เหตุจนกระทั่งผู้ชำนาญทำการตรวจสถานที่เกิดเหตุเสร็จสิ้น

2. เก็บพยานหลักฐานอย่างถูกต้องตามกฎหมาย บุคคลที่ทำการเก็บพยานหลักฐานจะต้อง เป็นบุคคลที่กฎหมายให้อำนาจไว้ในการเข้าและเก็บพยานวัตถุต่าง ๆ ในสถานที่เกิดเหตุได้ เช่น พนักงานสอบสวน เจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐาน เป็นต้น

3. กระทำการค้นหาและเก็บพยานหลักฐานอย่างเหมาะสม ผู้ตรวจสถานที่เกิดเหตุจะต้องไม่ มองข้าม หรือละเลยพยานวัตถุทุกชิ้น ถ้าสงสัยว่าสิ่งนั้นจะเป็นพยานวัตถุหรือไม่ ให้ทำการเก็บไว้ก่อน พร้อมทั้งระบุรายละเอียดของพยานวัตถุ ตำแหน่งที่พบ และการบรรจุหีบห่อรักษาไว้อย่างเหมาะสม

4. มีลูกโซ่การครอบครองพยานหลักฐานโดยตลอด พยานหลักฐานจะต้องอยู่ภายใต้การ คุ้มครองดูแลของบุคคลหรือหน่วยงานตั้งแต่เริ่มเก็บจนกระทั่งแสดงในชั้นศาล โดยไม่มีขาดช่วงของ

การครอบครองเลย ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงของการครอบครองจะต้องมีหลักฐานแสดงการรับ – ส่งของ พยานหลักฐานที่เป็นของกลางโดยตลอด

คุณค่าของวัตถุพยาน

วัตถุพยานเป็นพยานหลักฐานที่มีค่าอยู่ในตัวเอง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเจ้าหน้าที่ตรวจสถานที่เกิดเหตุ จะมีความสามารถอ่านค่าและใช้ประโยชน์จากพยานหลักฐานชิ้นนั้นได้หรือไม่ คุณค่าของวัตถุพยาน มี ดังนี้ (สมภพ เองสมบุญ, 2551)

1. เป็นสิ่งที่ยืนยันว่ามีการกระทำผิดเกิดขึ้นจริง ในสถานที่เกิดเหตุส่วนใหญ่คนร้ายจะทิ้งหลักฐานไว้ ทำให้ผู้ตรวจสถานที่เกิดเหตุสามารถระบุได้ว่าบริเวณนั้นเป็นสถานที่เกิดเหตุจริง เช่น ในคดีฆาตกรรมมีการพบศพ หรือมีอาวุธอยู่ในสถานที่เกิดเหตุ
2. สามารถเชื่อมโยงผู้กระทำผิดกับผู้เสียหายหรือสถานที่เกิดเหตุ เช่น ตรวจพบคราบโลหิตของผู้กระทำผิดติดอยู่ที่เศษกระดาษ ซึ่งผู้กระทำผิดทุบแตก
3. สามารถป้องกันผู้บริสุทธิ์จากการถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดได้ เช่น การตรวจพิสูจน์ ดีเอ็นเอ ที่ฝ่ายหญิงกล่าวหาฝ่ายชายว่าเป็นพ่อของเด็ก เมื่อตรวจดีเอ็นเอของฝ่ายชายและเด็กแล้วปรากฏว่าไม่สามารถเปรียบเทียบเข้ากันได้ ฝ่ายชายจึงเป็นผู้บริสุทธิ์พ้นจากการถูกกล่าวหา
4. สามารถใช้ยืนยันคำให้การของผู้เสียหาย ผู้กระทำความผิด หรือพยานได้ เช่น คดีฆาตกรรมที่ผู้กระทำผิดแจ้งว่ารอยบาดแผลบริเวณศีรษะด้านหลัง เกิดจากการที่ผู้เสียหายหกล้มลงภายหลังและศีรษะฟาดกับพื้น แต่ผลจากการตรวจบาดแผลทางนิติเวชปรากฏว่า บาดแผลดังกล่าวถูกของมีคมฟัน
5. สามารถทำให้เกิดการรับสารภาพว่าเป็นผู้กระทำผิดจริง เช่น คดีจราจรที่รถยนต์เทอร์ลเลอร์ได้ชนและทับผู้หญิงเสียชีวิต ผลจากการตรวจสถานที่เกิดเหตุ พบรอยดอกยางติดอยู่ที่เสื้อและที่แผ่นหลัง

2.4 หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์กับกระบวนการพิจารณาคดีอาญา

กระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยมีการปรับเปลี่ยนจากการเน้นความสำคัญของ ประจักษ์พยานมาสู่ระบบพิสูจน์การกระทำความผิดโดยการรับฟังพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ มีการนำหลักนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ควบคู่กับกระบวนการยุติธรรม ซึ่งเป็นมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการก่ออาชญากรรมทางหนึ่ง (พัชรา สินลอยมา, 2558) ซึ่งใช้หลักนิติวิทยาศาสตร์ 2 ประเภท (1) นิติวิทยาศาสตร์ที่เป็นวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ เช่น วิชาพิสูจน์หลักฐาน รวมถึงการตรวจสถานที่เกิดเหตุและเก็บรวบรวมวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ และ (2) นิติวิทยาศาสตร์ที่เป็น

วิทยาศาสตร์ประยุกต์ โดยการนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์ในสาขาต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรม โดยขณะเดียวกันนิติวิทยาศาสตร์ได้ถูกนำมาใช้ประโยชน์ในงานสืบสวนสอบสวน เช่น การตรวจสถานที่เกิดเหตุและการถ่ายรูป การตรวจลายนิ้วมือฝ่ามือฝ่าเท้า การตรวจเอกสาร การตรวจทางฟิสิกส์ เช่น ตรวจร่องรอยการเฉี่ยวชนรถ การตรวจทางนิติเวช เช่น งานนิติพยาธิ งานนิติวิทยา งานชีวเคมี และการตรวจทางชีววิทยา เช่น ตรวจเส้นผม เลือด อสุจิ และตรวจรหัสพันธุกรรม (DNA)

การพิจารณาคดีอาญาในกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยมีข้อที่ต้องวินิจฉัยชี้ขาดอยู่สองประการ ได้แก่ ข้อกฎหมายและข้อเท็จจริง หลักในการวินิจฉัยจะต้องพิจารณาค้นคว้าหาข้อเท็จจริงหรือความสัจจริงในคดีว่าเป็นอย่างไร แล้วจึงยกข้อกฎหมายขึ้นปรับวินิจฉัยว่าจำเลยควรจะได้รับโทษหรือควรจะได้รับยกปล่อยตัวไป ตามกฎหมายลักษณะพยานข้อเท็จจริงที่ศาลจะรับรู้ได้เองจำกัดอยู่เพียงข้อเท็จจริงที่เป็นไปตามธรรมดาธรรมชาติ ซึ่งบุคคลธรรมดาจะพึงรู้ได้เอง ส่วนข้อเท็จจริงอย่างอื่นที่อยู่นอกเหนือไปจากความรู้ของบุคคลธรรมดาศาลรับรู้เองไม่ได้ ฉะนั้นฝ่ายผู้กล่าวหาจะต้องพิสูจน์ให้ประจักษ์แก่ศาลว่าผู้ต้องหาได้กระทำการที่อ้างว่าเป็นความผิดนั้นจริง (สราวุธ เบญจกุล, 2550) โดยพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงในคดี (relevant evidence) หมายความว่า พยานที่มีแนวโน้มที่จะทำให้ความมีอยู่ของข้อเท็จจริงใดโดยผลจากการวินิจฉัยมีความเป็นไปได้มากกว่าหรือน้อยกว่าการไม่มีพยานหลักฐานกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงในคดีเกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในสาขาต่าง ๆ ที่มีคุณค่าในการพิสูจน์ความจริงที่เกิดขึ้น สามารถยืนยันข้อเท็จจริงได้ ซึ่งสิ่งต่าง ๆ ที่จะนำไปใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีจำเป็นต้องมีคุณค่าในตัวเอง (Nemeth, 2011)

พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ เป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นด้วยการวิเคราะห์ หรือวิจัย ซึ่งในทางกฎหมาย ถือว่า พยานหลักฐานเหล่านี้เป็นพยานหลักฐานอย่างหนึ่งที่จะนำเข้าสู่กระบวนการพิจารณาหรือจะนำเข้าสู่ความรู้ของศาลเพื่อให้ศาลวินิจฉัยว่าจำเลยมีความผิดหรือไม่ โดยกำหนดวิธีการนำสืบไว้ คือ หากคู่ความประสงค์จะอ้างหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เข้าสู่สำนวนเพื่อนำสืบข้อเท็จจริงให้นำสืบโดยผู้เชี่ยวชาญซึ่งได้ทำการตรวจ ได้วิเคราะห์หรือได้วิจัยสังเกตเหตุการณ์หรือสิ่งของต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับในคดีนั้นมาแล้ว ฉะนั้น จึงกล่าวได้ว่าพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์นี้ก็คือพยานความเห็นของผู้เชี่ยวชาญตามกฎหมายนั่นเอง ที่ผ่านมามีการนำหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มาช่วยคลี่คลายคดีต่าง ๆ ที่มีความสำคัญ และมีความยุ่งยากสลับซับซ้อนทั้งที่เกิดขึ้นทั้งในประเทศและต่างประเทศมาแล้วหลายคดี

โดยสรุปแล้ว ถือได้ว่านิติวิทยาศาสตร์นี้เป็นการประยุกต์ใช้ความรู้ทางวิชาการทางด้านต่าง ๆ ผสมเข้ากับการบังคับใช้ทางกฎหมาย เพื่อเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรม ให้สามารถอำนวยความสะดวกให้กับผู้เสียหาย และผู้ต้องหาได้เป็นอย่างดี ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ประเทศไทย

จะต้องส่งเสริมให้มีการพัฒนา ทางด้านการตรวจวิเคราะห์ต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น รวมถึงการนำเอานิติวิทยาศาสตร์นี้มาส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยให้ทัดเทียมกับอารยประเทศ ซึ่งจะส่งผลอย่างดียิ่งต่อประชาชนคนไทยในท้ายที่สุด

ประโยชน์ของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์กับการแก้ไขปัญหาอาชญากรรม

1. เป็นเครื่องช่วยชี้ว่ามีการก่ออาชญากรรมแน่นอน เช่น ผู้เสียหายแจ้งว่าถูกข่มขืน และตรวจพบว่าผู้เสียหายมีเสื้อผ้าฉีกขาด มีแผลตามร่างกาย
2. เป็นเครื่องช่วยชี้ว่าผู้ต้องสงสัยได้อยู่ในที่เกิดเหตุ เช่น ตรวจได้ขนแมวที่ขากางเกงของผู้ต้องสงสัยที่ผู้ต้องสงสัยอธิบายที่มาไม่ได้ และบ้านที่ผู้เสียหายถูกข่มขืนเลี้ยงแมว
3. เป็นเครื่องช่วยชี้ว่าบุคคลนั้นเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมที่เกิดขึ้น เช่น พบลายพิมพ์นิ้วมือผู้ต้องสงสัยในด้ามในของถุงมือที่ถอดทิ้งไว้ในบ้านที่ถูกโจรกรรม
4. เป็นเครื่องช่วยกันผู้บริสุทธิ์ออกไป เช่น เด็กหญิง 2 คนพี่น้องกล่าวหาว่า ผู้ต้องสงสัยวางยาแล้วทำมิติมีร้าย แต่การตรวจทั้งเลือดและปัสสาวะของเด็กแล้วไม่พบสารใด
5. เป็นเครื่องยืนยันคำให้การของผู้เสียหาย เช่น ผู้เสียหายอ้างว่าถูกผู้ต้องสงสัยแทงมือ ผู้เสียหายจึงเอามือที่เลือดออกป้ายไปบนแขนเสื้อของผู้ต้องสงสัย จากการตรวจพบว่าคราบเลือดบนแขนเสื้อของผู้ต้องสงสัยเป็นเลือดของผู้เสียหายจริง
6. ผู้ต้องสงสัยที่ถูกยืนยันด้วยพยานทางฟิสิกส์อาจจะสารภาพ เช่น คดีเจนจิรา เมื่อพิสูจน์ได้ว่าผู้ตายเสียชีวิตเพราะถูกยิง ในขณะที่ผู้ต้องหาให้การกับตำรวจก่อนหน้านี้ว่าฆ่าโดยการบีบคอ ผู้ต้องหาจึงสารภาพ
7. มีค่ามากกว่าประจักษ์พยานเพราะเคยมีการทดลองแล้วพบว่า ประจักษ์พยานอาจให้การคลาดเคลื่อนไปได้ เมื่อเวลาผ่านไปเป็นเดือนหรือเป็นปีพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ได้รับความเชื่อถือจากศาลมากขึ้นเรื่อย ๆ
8. การไม่พบพยานทางนิติวิทยาศาสตร์ช่วยยืนยันว่าไม่มีอาชญากรรม เช่น แจ้งว่าถูกลักทรัพย์แต่ตรวจแล้วไม่มีร่องรอยจัดและทรัพย์ที่ว่าหายยังอยู่

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ณภพ งามเนียม (2547) ทำการศึกษาเรื่อง การนำวิทยาการตำรวจมาใช้ในการดำเนินคดีอาญา การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจเพื่อศึกษาทัศนคติและการปฏิบัติที่มีต่อการประยุกต์ใช้นิติวิทยาศาสตร์ ในการดำเนินคดีอาญาของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมของไทย กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยตำรวจ จำนวน 50 นาย, อัยการ จำนวน 50 คน, และผู้พิพากษา จำนวน 20 คน

ทั้งหมดยังปฏิบัติหน้าที่อยู่ และทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร สํารวจโดยใช้แบบสอบถาม ประกอบกับการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิในด้านพิสูจน์หลักฐาน นิติเวชวิทยา และการสืบสวนสอบสวน ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ร้อยละ 75 ประเมินว่าตนเองมีความรู้พื้นฐานด้านนิติวิทยาศาสตร์ไม่เพียงพอ ร้อยละ 95 ยอมรับความถูกต้องเที่ยงตรงของนิติวิทยาศาสตร์ และร้อยละ 78 ค่อนข้างกับการนำนิติวิทยาศาสตร์ มาใช้ในกระบวนการดำเนินคดีอาญา ข้อเสนอแนะคือ ควรมีการสนับสนุนและส่งเสริมความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์เพิ่มเติม แก่บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมและควรมีกําหนดระดับมาตรฐานและขีดความสามารถใน การทำงานของผู้ตรวจพิสูจน์ในสายงานนิติวิทยาศาสตร์และควรสนับสนุนให้มีและสร้างมาตรฐานนิติวิทยาศาสตร์ด้านอื่นที่ยังไม่มีการ รู้จักอย่างแพร่หลายในประเทศไทย เช่น Forensic Entomology , Forensic Accountant , Forensic Artist เป็นต้น (ณภาพ งามเนียม, 2546)

สุรนาท วงศ์พรหมชัย (2551) ทำการศึกษาเรื่อง การตรวจทางนิติวิทยาศาสตร์กับพยานหลักฐานในคดีอาญา เป็นการศึกษาโดยวิธีศึกษาจากเอกสาร พบว่า พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มีความสำคัญในการพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาในคดีอาญา การที่อาชญากรรมมีความซับซ้อนเพิ่มสูงมากขึ้น ทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องใช้ความรู้ความสามารถในการรวบรวมหลักฐานเพื่อใช้ประกอบสำนวนในการดำเนินคดีกับผู้ถูกกล่าวหา ซึ่งแนวทางในการพิจารณาคดีอาญา ศาลจะพิจารณารับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในลักษณะที่เชื่อถือได้มากกว่าพยานบุคคล เนื่องจากพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เป็นพยานหลักฐานที่พิสูจน์ได้จริงไม่สามารถแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงได้ (สุรนาท วงศ์พรหมชัย, 2551)

หทัยภัศ กําลังเอก (2552) ทำการศึกษาเรื่อง ข้อเสนอแนะฐานกรณีการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ เป็นการศึกษาโดยวิธีศึกษาจากเอกสาร พบว่า ทั้งในประเทศและต่างประเทศ พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เป็นพยานหลักฐานที่ศาลรับฟังมากที่สุด แนวทางในการสืบสวนสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจจึงควรเน้นพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ และจะต้องพยายามรักษาสถานที่เกิดเหตุไว้ให้ดี เพื่อให้เจ้าหน้าที่วิทยาการเข้าเก็บวัตถุพยานที่สมบูรณ์ (หทัยภัศ กําลังเอก, 2552)

ศิริพร เพ็ญเพียร (2553) ทำการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบลายพิมพ์นิ้วมือกับฐานความผิดทางอาญา วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบรูปแบบลายพิมพ์นิ้วมือกับฐานความผิดทางอาญาของผู้ต้องขังชายในฐานความผิดทางอาญาทั้ง 4 ประเภท ได้แก่ ความผิดเกี่ยวกับเพศ ชีวิต ทรัพย์สินและร่างกาย กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาชาย จำนวน 230 คน กับผู้ต้องขังชายจำนวน 178 คน ผลการศึกษา พบว่า รูปแบบลายพิมพ์นิ้วมือของผู้ต้องขังชายแตกต่างกับนักศึกษาชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อเปรียบเทียบรูปแบบลายพิมพ์นิ้วมือกับฐานความผิดทางอาญา

ของผู้ต้องขังชาย พบว่า รูปแบบลายพิมพ์นิ้วมือมีความสัมพันธ์กับฐานความผิดทางอาญา (ศิริพร เพ็ญเพียร, 2553)

ณัฐิกา กীরติธรรมกฤต (2553) ทำการศึกษาเรื่อง การบูรณาการองค์ความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์กับการสืบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจ วัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้เพื่อศึกษาการนำองค์ความรู้ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ไปประยุกต์ใช้ในการสืบสวนสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยทำการศึกษาจากเจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นสัญญาบัตร ที่ปฏิบัติหน้าที่ด้านการสืบสวนสอบสวนในพื้นที่กองบัญชาการตำรวจนครบาล จำนวน 198 นาย กล่าวคือ ในการศึกษาครั้งนี้มุ่งทดสอบตัวแปรที่สามารถเป็นตัวทำนายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ความเข้าใจในงานนิติวิทยาศาสตร์ การนำนิติวิทยาศาสตร์ไปประยุกต์ใช้กับการสืบสวนสอบสวน รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการประสานงาน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต การวิเคราะห์ความสัมพันธ์และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลจากการศึกษาวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นชาย ร้อยละ 92.1 มีช่วงอายุ 25 – 30 ปี มากที่สุด ร้อยละ 58.4 ครอบครัวยศตำรวจโท ร้อยละ 43.7 อายุราชการต่ำกว่า 5 ปี ร้อยละ 54.7 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 69.5 ส่วนใหญ่ ร้อยละ 98.4 มีประสบการณ์ด้านการสอบสวน และร้อยละ 35.8 มีเงินเดือน ต่ำกว่า 10,000 บาท กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจถูกต้องเกี่ยวกับหน้าที่ความรับผิดชอบของ สำนักงานนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจ คือ การบริหารงานวิทยาการตำรวจ พิสูจน์หลักฐาน ตรวจสถานที่เกิดเหตุ โดยอาศัยหลักทางวิทยาศาสตร์ รวมทั้งตรวจยืนยันการกระทำผิดของผู้ต้องหาและตรวจพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล เมื่อมีคดีอาชญากรรม เช่น คดีลักทรัพย์ คดีเกี่ยวกับชีวิต เกิดขึ้น สามารถติดต่อกองพิสูจน์หลักฐานให้ ไปดำเนินการตรวจสถานที่เกิดเหตุและเก็บรวบรวมวัตถุพยานไว้ส่งตรวจพิสูจน์ เส้นผม เส้นขน คราบเลือด คราบอสุจิ และสารคัดหลั่งต่าง ๆ สามารถใช้ในการตรวจหาสารพันธุกรรมได้ ผลจากการวิเคราะห์โดยใช้ multiple regression พบว่าตัวแปรที่สามารถเป็นตัวทำนายการนำองค์ความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์ไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจทางด้าน นิติวิทยาศาสตร์และปัญหาและอุปสรรคในการประสานงานกับสำนักงานนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจ กล่าวคือ เมื่อ เจ้าหน้าที่ตำรวจความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นส่งผลให้การนำไปใช้เพิ่มขึ้น และเมื่อมีปัญหาและอุปสรรคเพิ่มขึ้น ย่อมส่งผลให้การนำไปใช้ลดลง โดยผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนางานด้านนิติ วิทยาศาสตร์ให้สอดคล้องกับการสืบสวนสอบสวน และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อกระบวนการยุติธรรมต่อไป (ณัฐิกา กীরติธรรมกฤต, 2553)

สุรยุทธ อ่วมสำอาง (2554) ทำการศึกษาเรื่อง ปัญหาและอุปสรรคของพนักงานสอบสวน ในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานด้านนิติวิทยาศาสตร์ประกอบสำนวนการสอบสวนคดีอาญา : ศึกษาเฉพาะกรณี กองบังคับการตำรวจนครบาล 1 โดยใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงผสมผสาน เชิงปริมาณและคุณภาพ ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ พนักงานสอบสวน สังกัดกองบังคับการตำรวจ

นครบาล 1 จำนวน 117 คน ผลการศึกษาพบว่า พนักงานสอบสวน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุไม่เกิน 35 ปี มีอายุราชการระหว่าง 11-20 ปี ระยะเวลาปฏิบัติงานเป็นพนักงานสอบสวน 6-10 ปี ส่วนใหญ่มียศร้อยตำรวจโท พนักงานสอบสวน สังกัดกองบังคับการตำรวจนครบาล 1 มีความเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานด้านนิติวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยภายนอกหน่วยงานจะเป็นปัญหาอุปสรรคมากกว่าปัจจัยภายในหน่วยงาน กล่าวคือ พนักงานสอบสวนมีความเห็นว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับระยะเวลาในการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์นาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ประชาชนที่มามุ่งดูแลเหตุการณ์อาจทำลายพยานหลักฐานบางอย่าง (สุรยุทธ์ อ่วมสำอาง, 2554)

นิติธรรม แก้วเถื่อน (2554) ทำการศึกษาเรื่อง ปัญหาการได้มาซึ่งพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ ในกระบวนการพิจารณาคดีอาญา การศึกษาวิจัยฉบับนี้มุ่งศึกษาถึงหลักกฎหมาย แนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการได้มาซึ่งพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในกระบวนการพิจารณาคดีอาญา วิธีการ หลักเกณฑ์ในการได้มาซึ่งพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในชั้นของพนักงานสอบสวน และในชั้นพิจารณาของศาลเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ ผลการศึกษาวิจัยพบว่า การได้มาซึ่งพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในคดีอาญา มีความเกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์การแพทย์ในการเข้ามาช่วยแก้ปัญหาทางกฎหมายและ การพิสูจน์ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยนำเอาวิธีการพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการค้นหาความจริงเพื่อนำเอาตัวผู้กระทำความผิดที่แท้จริงมาลงโทษตามกฎหมายแต่การได้มาซึ่งพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในกระบวนการพิจารณาในคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ใช้บังคับ อยู่ในขณะนี้พบว่า การได้มาซึ่งพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในชั้นของพนักงานสอบสวนนั้น กฎหมายไม่ได้บัญญัติให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบมีอำนาจในการที่จะส่งให้แพทย์ หรือผู้เชี่ยวชาญตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์แก่ผู้ต้องสงสัยซึ่งกระทำความผิดอาญา มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี ได้ แม้ว่าผู้ต้องสงสัยจะไม่ให้ ความยินยอมก็ตาม จากบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว ที่ไม่ได้กำหนดให้อำนาจแก่พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในการที่จะส่งให้แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ได้ในกรณีที่ผู้ต้องสงสัย ไม่ให้ความยินยอม ทำให้คดีอาญานั้นขาดพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในการที่จะนำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ไปใช้ในชั้นพิจารณาของศาลเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลยได้ (นิติธรรม แก้วเถื่อน, 2554)

ไกรยุทธ์ แสงงสุข (2558) ปัญหาและอุปสรรคในการนำนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการสืบสวนอาชญากรรมในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยได้ใช้วิธีเลือกกลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับงานนิติวิทยาศาสตร์และการสืบสวน ได้แก่ พนักงานสอบสวน เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวน พนักงานอัยการ นักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิด้านนิติวิทยาศาสตร์

และเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ ในเขตพื้นที่จังหวัดนราธิวาส จังหวัดยะลา และ จังหวัดปัตตานี ซึ่งประจำการและปฏิบัติกรอยู่ในพื้นที่ดังกล่าวเป็นเวลามากกว่า 2 ปี ผู้ศึกษาสามารถสรุปความคิดเห็นทั้งหมดเป็นประเด็น ได้ดังต่อไปนี้ 1) กระบวนการดำเนินงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่นำมาใช้ในการสืบสวนอาชญากรรม ในเขตพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ลักษณะของการก่อความไม่สงบในแต่ละพื้นที่ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยส่วนใหญ่ คนร้ายจะมีการวางแผนการปฏิบัติงานแบบเป็นกลุ่ม และเป็นระบบ โดยมีมุ่งหวังผลในการก่อเหตุ คือ เพื่อข่มขู่และสร้างความหวาดกลัวให้กับประชาชนในพื้นที่ และเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยจะกระทำกับเหยื่อที่ไม่มีทางต่อสู้ เช่น ครู พระสงฆ์ ผู้นำชุมชน รวมถึงยังมุ่งทำร้ายเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทั้งเจ้าหน้าที่ทหาร เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ อาสาสมัคร เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอื่น ๆ ทั้งนี้ รูปแบบการกระทำความผิดโดยส่วนใหญ่จะใช้วิธีการประคบยิง การยิงถล่ม และ การข่มขู่ ซึ่งผู้กระทำความผิดจะใช้วิธีการสร้างสถานการณ์ เพื่อลวงให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือ ทหารเข้าพื้นที่เกิดเหตุแล้วจึงข่มขู่โจมตีโดยใช้ระเบิด และใช้อาวุธปืนยิงซ้ำ จากนั้นผู้กระทำความผิด ก็จะแย่งอาวุธปืนของเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือทหารไป เพื่อนำไปใช้ในการก่อเหตุในครั้งต่อไป โดยกระบวนการดำเนินงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่นำมาใช้ในการสืบสวนอาชญากรรม ในเขตพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้มีการแบ่ง 3 ส่วน คือ การตรวจสถานที่เกิดเหตุ การพิสูจน์ หลักฐาน และการชันสูตรพลิกศพ ด้านปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานด้านนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการสืบสวนอาชญากรรมในเขต พื้นที่3จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ปัจจัยด้านทรัพยากรในการปฏิบัติงาน ปัจจัยด้านการรักษาสถานที่เกิดเหตุให้คงสภาพเดิมมากที่สุด ปัจจัยเรื่องห่วงโซ่การครอบครองวัตถุพยาน ปัจจัยเกี่ยวกับการประสานงานและความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ปัจจัยด้านความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน (ไกรยุทธ แสงสุข, 2558)

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง ความรู้และความคิดเห็นในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของพนักงานสอบสวน กองบังคับการตำรวจนครบาล 8 ผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ ถึงระดับความรู้และความคิดเห็นในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ แล้วผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ โดยมีกระบวนการในการวิจัย ดังนี้

3.1 การวิเคราะห์เอกสาร

3.2 ประชากร

3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การวิเคราะห์เอกสาร

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยทบทวนองค์ความรู้ เอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็น หลักการทางนิติวิทยาศาสตร์และการนำมาใช้ในการสอบสวนคดีอาญาของพนักงานสอบสวน จากการศึกษาเอกสารที่เป็นหนังสือ (Text book) บทความในวารสาร (Journal) งานวิจัยคุณนิตินพนธ์และวิทยานิพนธ์ย้อนหลังไปไม่เกิน 10 ปี รวมทั้งการสืบค้นจากสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศจากอินเทอร์เน็ต (www.) เพื่อให้ได้ข้อมูลมาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3.2 ประชากร

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยการใช้แบบสอบถามกับประชากรที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย โดยผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากต้องใช้กลุ่มตัวอย่างที่มีคุณลักษณะเฉพาะ เป็นพนักงานสอบสวนที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านการสอบสวนทางคดีอาญาโดยตรง คือ พนักงานสอบสวน จาก 11 สถานีตำรวจในกองบังคับการนครบาล 8 กองบัญชาการนครบาล ได้แก่ สถานีตำรวจนครบาลตลาดพลู สถานีตำรวจนครบาลราษฎร์บูรณะ สถานีตำรวจนครบาลบางยี่เรือ สถานีตำรวจนครบาลสำเหร่ สถานีตำรวจนครบาลปากคลองสาน สถานีตำรวจนครบาลสมเด็จพระเจ้าพระยา สถานีตำรวจ

นครบาลบุพผาราม สถานีตำรวจนครบาลบุคคโล สถานีตำรวจนครบาลบางมด สถานีตำรวจนครบาลบางคอแหลม และสถานีตำรวจนครบาลทุ่งครุ จำนวนรวมทั้งสิ้น 22 คน ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างได้เข้าร่วมงานวิจัยด้วยความสมัครใจ เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1) ผู้วิจัยได้ทำหนังสือจากหลักสูตรนิติวิทยาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ถึงหน่วยงานกองบังคับการนครบาล 8 กองบัญชาการนครบาล ที่กลุ่มตัวอย่างสังกัดอยู่ เพื่อประสานงานกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ เพื่อนัด วัน เวลา และสถานที่ที่จะทำการเข้าพบและแจกแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้เลือกวัน เวลา สถานที่ในการพูดคุยและทำแบบสอบถาม เพื่อความสะดวกของผู้ให้ข้อมูล

2) ผู้วิจัยจะขอความยินยอมจากกลุ่มตัวอย่าง โดยกลุ่มตัวอย่างต้องยินยอมด้วยความสมัครใจ และเต็มใจที่จะให้ข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยจะได้แนะนำตัวพร้อมทั้งชี้แจงรายละเอียดของแบบสอบถาม ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย รายละเอียดขั้นตอนต่าง ๆ ที่จะต้องปฏิบัติและประโยชน์ซึ่งจะเกิดขึ้นจากการวิจัยเรื่องนี้ให้กลุ่มตัวอย่างทราบภายใต้จริยธรรมของนักวิจัย

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้ สร้างเครื่องมือ คือ แบบสอบถาม และทำการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1) การศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ศึกษาวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการวิจัย

2) ผู้วิจัยทำการนิยามศัพท์ เพื่อสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์การวิจัย

3) ทำการสร้างแบบสอบถาม เสนออาจารย์ที่ปรึกษาหลักและอาจารย์ที่ปรึกษาร่วมเพื่อตรวจสอบในเบื้องต้น และนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ความเหมาะสมของการใช้ภาษาและความครอบคลุมในทุกประเด็นที่ต้องการศึกษาและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยได้ใช้ผลมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of Consistency) ได้กำหนดให้มีคะแนน ดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยตรงตามวัตถุประสงค์

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยตรงตามวัตถุประสงค์

-1 หมายถึง แน่ใจว่าเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยไม่ตรงตามวัตถุประสงค์

ผลปรากฏว่าผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า แบบสอบถามความรู้และความคิดเห็นมีความเหมาะสม โดยได้ค่า IOC ในรายข้อ ตั้งแต่ 0.80 – 1.00 และได้ค่าความสอดคล้องโดยรวมของแบบสอบถามความรู้ในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ของพนักงานสอบสวน เท่ากับ 0.88 และข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในการรักษาสถานที่เกิดเหตุในคดีอาญา ได้ค่าความสอดคล้องโดยรวม 0.82

4) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปใช้กับพนักงานสอบสวนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยแบบสอบถามที่สร้างขึ้นสำหรับการวิจัยนี้ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของพนักงานสอบสวน มีลักษณะเป็นแบบเติมคำในช่องว่าง จำนวน 4 ข้อ

ส่วนที่ 2 ความรู้ในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ของพนักงานสอบสวน มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ 1 คำตอบจาก 2 ตัวเลือก ใช่หรือไม่ใช่ จำนวน 20 ข้อ ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ปรับปรุงจากแบบทดสอบความรู้ในการรวบรวมพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ของวัชรินทร์ อ่วมพุง (2556)

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในการรักษาสถานที่เกิดเหตุในคดีอาญา มีลักษณะเป็นแบบคำถามปลายเปิด จำนวน 8 ข้อ

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาในลักษณะของการอธิบาย วิเคราะห์เอกสารที่เป็นแหล่งข้อมูล และข้อมูลที่ได้แบบสอบถาม โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามทั้งหมดกลับมาตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วน แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปและใช้สถิติ ได้แก่

1.1 ข้อมูลตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของพนักงานสอบสวนกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการวิเคราะห์โดยการคำนวณหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.2 ข้อมูลตอนที่ 2 ความรู้ในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ของพนักงานสอบสวน กองบังคับการตำรวจนครบาล 8 กองบัญชาการตำรวจนครบาล ในด้านต่าง ๆ ตามประเด็นที่กำหนดไว้จากข้อคำถามให้เลือกตอบว่า ใช่ หรือ ไม่ใช่ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน คือ ตอบถูก ให้ 1 คะแนน ตอบผิด ให้ 0 คะแนน

1.3 ข้อมูลตอนที่ 3 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในการรักษาสถานที่เกิดเหตุในคดีอาญา นำมาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง ความรู้และความคิดเห็นในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของพนักงานสอบสวน กองบังคับการตำรวจนครบาล 8 มีรายละเอียดการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลสถานภาพทั่วไปของพนักงานสอบสวนผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาความรู้ในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ของพนักงานสอบสวน

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานในสถานที่เกิดเหตุ

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลสถานภาพทั่วไปของพนักงานสอบสวนผู้ตอบแบบสอบถาม

พนักงานสอบสวน กองบังคับการตำรวจนครบาล 8 ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดจำนวน 22 คน มีข้อมูลสถานภาพทั่วไป ดังนี้

1. ตำแหน่ง

พนักงานสอบสวนกองบังคับการตำรวจนครบาล 8 ที่เป็นผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ ส่วนใหญ่มีตำแหน่ง พนักงานสอบสวน (สบ.3) จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 36 รองลงมา พนักงานสอบสวน (สบ.2) จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 23 และพนักงานสอบสวน (สบ.1) จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 23 และตำแหน่งรองผู้กำกับการ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 18

2. อายุ

พนักงานสอบสวนกองบังคับการตำรวจนครบาล 8 ที่เป็นผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 21-30 ปี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 32 รองลงมา มีอายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 40 อายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 14 และอายุระหว่าง 51-60 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 14

3. ระดับการศึกษา

พนักงานสอบสวนกองบังคับการตำรวจนครบาล 8 ที่เป็นผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 68 และระดับปริญญาโท จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 32

4. ประสิทธิภาพการทำงานในการปฏิบัติงานสอบสวน

พนักงานสอบสวนกองบังคับการตำรวจนครบาล 8 ที่เป็นผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ ส่วนใหญ่มี ประสิทธิภาพการทำงานในการปฏิบัติงานสอบสวน ระหว่าง 3-5 ปี จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 55 ระยะเวลา 5 ปีขึ้นไป จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 36 และระยะเวลา 1-2 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็น ร้อยละ 9

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาความรู้ในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ของ พนักงานสอบสวน

จากการศึกษาความรู้ในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ของพนักงานสอบสวน กองบังคับการตำรวจนครบาล 8 กองบัญชาการตำรวจนครบาล ในด้านต่าง ๆ ตามประเด็นที่กำหนดไว้จากข้อคำถามให้เลือกตอบว่า ใช่ หรือ ไม่ใช่ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน คือ ตอบถูก ให้ 1 คะแนน ตอบผิด ให้ 0 คะแนน มีรายละเอียด แสดงตามตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาระดับความรู้ในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ของพนักงานสอบสวน

ความรู้ในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ของพนักงานสอบสวน	ตอบถูก		ตอบผิด	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ด้านการเก็บวัตถุพยาน ต้องเก็บสิ่งที่จะสูญหายหรือเสียหายได้ง่าย ไว้เป็นอันดับแรก	20	90.90	2	9.10
2. การเคลื่อนย้ายวัตถุพยาน หากไม่มีถุงมือให้ใช้ผ้าในการหยิบจับหรือห่อวัตถุนั้น	16	72.72	6	27.28
3. หากมีวัตถุพยานหลายชิ้น สามารถนำมาใส่รวมกันในกล่องหรือถุงขนาดใหญ่ เพื่อสะดวกต่อการขนย้าย	19	86.36	3	13.64
4. ควรเก็บวัตถุพยานไว้ให้ได้มากที่สุด เนื่องจากสถานที่เกิดเหตุเปลี่ยนแปลงสภาพได้ง่าย จะทำให้ยากต่อการกลับมาเก็บเพิ่มเติม	21	95.45	1	4.55
5. การถ่ายภาพวัตถุพยาน ควรถ่ายทุกชิ้น ทั้งระยะใกล้ กลาง และไกล โดยมีการวางป้ายหมายเลขกำกับ	20	90.90	2	9.10
6. การเก็บกองเลือดสด ควรแช่ในตู้เย็นช่องแช่แข็ง ก่อนส่งตรวจพิสูจน์	15	68.18	7	31.82

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ความรู้ในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานทาง ด้านนิติวิทยาศาสตร์ของพนักงานสอบสวน	ตอบถูก		ตอบผิด	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
7. คราบโลหิตแห้ง สามารถเก็บส่งตรวจพิสูจน์ โดยใช้ ใบมีดโกนขูดคราบโลหิตออกจากผิวของวัตถุได้	16	72.72	6	27.28
8. การหาหมู่โลหิตสามารถหาได้จากปัสสาวะหรืออุจจาระ	13	59.09	9	40.91
9. การทำตำหนิสัญลักษณ์บนหัวกระสุนปืนที่ตรวจพบ เป็นวัตถุพยาน สามารถทำตำหนิไว้ที่บริเวณใดก็ได้ที่เห็น ได้ชัดเจน	16	72.72	6	27.28
10. การเก็บคราบอสุจิแห้งที่ติดบนเสื้อผ้า ให้เก็บมาทั้งชิ้น	17	77.27	5	22.73
11. การเก็บคราบโลหิตที่ติดบนวัตถุที่เคลื่อนย้ายได้ เช่น เสื้อผ้า อาวุธ ควรเก็บวัตถุนั้นมาทั้งชิ้น	21	95.45	1	4.55
12. การเก็บเส้นผมหรือเส้นขน อาจใช้สก็อตเทปด้าน เหนียวปิดลงบนพื้น เพื่อดึงเส้นผมหรือเส้นขนขึ้นมาได้	14	63.63	8	36.37
13. การเก็บเส้นผมจากบุคคลเพื่อพิสูจน์ DNA ให้ใช้ กรรไกรตัดเส้นผมจากศีรษะบุคคลนั้น 15-20 เส้น เพื่อส่ง ตรวจ	19	86.36	3	13.64
14. การเก็บกระดาศที่ถูกเพลิงไหม้ ให้ใช้แผ่นกระดาศ แข็งสอดใต้ แล้วยกขึ้นมาเก็บใส่กล่อง เพื่อส่งตรวจพิสูจน์	14	63.63	8	36.37
15. การเก็บลูกกระสุนปืนที่ฝังบนผนัง ให้เจาะผนังเอา เฉพาะลูกกระสุนปืนออกมา เพื่อส่งตรวจพิสูจน์	13	59.09	9	40.91
16. ลูกและปลอกกระสุนปืนที่ตรวจพบในที่เกิดเหตุ ให้ จัดเก็บใส่ในภาชนะที่ป้องกันการกระแทกและให้แยกห่อกัน	21	95.45	1	4.55
17. การทำตำหนิสัญลักษณ์บนปลอกกระสุนปืนที่ตรวจ พบเป็นวัตถุพยาน ให้ทำตำหนิไว้ที่จันท้ายปลอกกระสุน ปืน ให้เห็นชัดเจน	11	50.00	11	50.00
18. การเก็บพยานวัตถุอาวุธปืน ไม่ต้องนำเอากระสุนปืนที่ อยู่ในแมกกาซีนออก เพียงแต่ให้กดเซฟปืน หรือลดนกปืน ไว้ก็พอเพียงแล้ว	16	72.72	6	27.28

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ความรู้ในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานทาง ด้านนิติวิทยาศาสตร์ของพนักงานสอบสวน	ตอบถูก		ตอบผิด	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
19. การเก็บพยานวัตถุจากตัวบุคคลเพื่อส่งตรวจเปรียบเทียบ DNA ให้เก็บเซลล์เยื่อข้างแก้ม โดยใช้ก้านสำลีเช็ดที่กระพุ้งแก้มด้านในทั้ง 2 ข้าง จากนั้นนำไปฝังให้แห้งที่อุณหภูมิห้อง ก่อนเก็บใส่ซองกระดาษปิดผนึก	20	90.90	2	9.10
20. เมื่อพบสิ่งใดที่เป็นวัตถุพยานได้ ให้รีบทำการเก็บรวบรวมโดยเร็ว ยังไม่จำเป็นต้องถ่ายภาพหรือบันทึกตำแหน่งวัตถุพยานนั้นก่อน เนื่องจากอาจเกิดการสูญหายหรือการแปรสภาพของวัตถุพยานนั้นได้	21	95.45	1	4.55

2.1 ด้านการเก็บวัตถุพยาน ต้องเก็บสิ่งที่จะสูญหายหรือเสียหายได้ง่าย ไว้เป็นอันดับแรก ซึ่งเป็นข้อความที่ถูกต้อง พบว่า พนักงานสอบสวน กองบังคับการตำรวจนครบาล 8 กองบัญชาการตำรวจนครบาล ตอบถูก ร้อยละ 90.90 ตอบผิด ร้อยละ 9.10

2.2 การเคลื่อนย้ายวัตถุพยาน หากไม่มีถุงมือให้ใช้ผ้าในการหยิบจับหรือห่อวัตถุนั้น ซึ่งเป็นข้อความที่ผิด พบว่า พนักงานสอบสวน กองบังคับการตำรวจนครบาล 8 กองบัญชาการตำรวจนครบาล ตอบถูก ร้อยละ 72.72 ตอบผิด ร้อยละ 27.28

2.3 หากมีวัตถุพยานหลายชิ้น สามารถนำมาใส่รวมกันในกล่องหรือถุงขนาดใหญ่ เพื่อสะดวกต่อการขนย้าย ซึ่งเป็นข้อความที่ผิด พบว่า พนักงานสอบสวน กองบังคับการตำรวจนครบาล 8 กองบัญชาการตำรวจนครบาล ตอบถูก ร้อยละ 86.36 ตอบผิด ร้อยละ 13.64

2.4 ควรเก็บวัตถุพยานไว้ให้ได้มากที่สุด เนื่องจากสถานที่เกิดเหตุเปลี่ยนแปลงได้ง่าย จะทำให้ยากต่อการกลับมาเก็บเพิ่มเติม ซึ่งเป็นข้อความที่ถูกต้อง พบว่า พนักงานสอบสวน กองบังคับการตำรวจนครบาล 8 กองบัญชาการตำรวจนครบาล ตอบถูก ร้อยละ 95.45 ตอบผิด ร้อยละ 4.55

2.5 การถ่ายภาพวัตถุพยาน ควรถ่ายทุกชิ้น ทั้งระยะไกล กลาง และใกล้ โดยมีการวางป้ายหมายเลขกำกับ ซึ่งเป็นข้อความที่ถูกต้อง พบว่า พนักงานสอบสวน กองบังคับการตำรวจนครบาล 8 กองบัญชาการตำรวจนครบาล ตอบถูก ร้อยละ 90.90 ตอบผิด ร้อยละ 9.10

2.6 การเก็บกองเลือดสด ควรแช่ในตู้เย็นช่องแช่แข็ง ก่อนส่งตรวจพิสูจน์ ซึ่งเป็นข้อความที่ผิด พบว่า พนักงานสอบสวน กองบังคับการตำรวจนครบาล 8 กองบัญชาการตำรวจนครบาล ตอบถูก ร้อยละ 68.18 ตอบผิด ร้อยละ 31.82

2.7 คราบโลหิตแห้ง สามารถเก็บส่งตรวจพิสูจน์ โดยใช้ไปมีดโกนชุดคราบโลหิตออกจากผิวของวัตถุได้ ซึ่งเป็นข้อความที่ถูกต้อง พบว่า พนักงานสอบสวน กองบังคับการตำรวจนครบาล 8 กองบัญชาการตำรวจนครบาล ตอบถูก ร้อยละ 72.72 ตอบผิด ร้อยละ 27.28

2.8 การหาหมู่โลหิตสามารถหาได้จากปัสสาวะหรืออุจจาระได้ ซึ่งเป็นข้อความที่ผิด พบว่า พนักงานสอบสวน กองบังคับการตำรวจนครบาล 8 กองบัญชาการตำรวจนครบาล ตอบถูก ร้อยละ 59.09 ตอบผิด ร้อยละ 40.91

2.9 การทำตำหนิสัญลักษณ์บนหัวกระสุนปืนที่ตรวจพบเป็นวัตถุพยาน สามารถทำตำหนิไว้ที่บริเวณใดก็ได้ที่เห็นได้ชัดเจน ซึ่งเป็นข้อความที่ผิด พบว่า พนักงานสอบสวน กองบังคับการตำรวจนครบาล 8 กองบัญชาการตำรวจนครบาล ตอบถูก ร้อยละ 72.72 ตอบผิด ร้อยละ 27.28

2.10 การเก็บคราบอสุจิแห้งที่ติดบนเสื้อผ้า ให้เก็บมาทั้งชิ้น ซึ่งเป็นข้อความที่ถูกต้อง พบว่า พนักงานสอบสวน กองบังคับการตำรวจนครบาล 8 กองบัญชาการตำรวจนครบาล ตอบถูก ร้อยละ 77.27 ตอบผิด ร้อยละ 22.73

2.11 การเก็บคราบโลหิตที่ติดบนวัตถุที่เคลื่อนย้ายได้ เช่น เสื้อผ้า อาวุธ ควรเก็บวัตถุนั้นมาทั้งชิ้น ซึ่งเป็นข้อความที่ถูกต้อง พบว่า พนักงานสอบสวน กองบังคับการตำรวจนครบาล 8 กองบัญชาการตำรวจนครบาล ตอบถูก ร้อยละ 95.45 ตอบผิด ร้อยละ 4.55

2.12 การเก็บเส้นผมหรือเส้นขน อาจใช้สก็อตเทปด้านเหนียวปิดลงบนพื้น เพื่อดึงเส้นผมหรือเส้นขนขึ้นมาได้ ซึ่งเป็นข้อความที่ผิด พบว่า พนักงานสอบสวน กองบังคับการตำรวจนครบาล 8 กองบัญชาการตำรวจนครบาล ตอบถูก ร้อยละ 63.63 ตอบผิด ร้อยละ 36.37

2.13 การเก็บเส้นผมจากบุคคลเพื่อพิสูจน์ DNA ให้ใช้กรรไกรตัดเส้นผมจากศีรษะบุคคลนั้น 15-20 เส้น เพื่อส่งตรวจ ซึ่งเป็นข้อความที่ผิด พบว่า พนักงานสอบสวน กองบังคับการตำรวจนครบาล 8 กองบัญชาการตำรวจนครบาล ตอบถูก ร้อยละ 86.36 ตอบผิด ร้อยละ 13.64

2.14 การเก็บกระดาศที่ถูกเพลิงไหม้ ให้ใช้แผ่นกระดาศแข็งสอดใต้ แล้วยกขึ้นมาเก็บใส่กล่อง เพื่อส่งตรวจพิสูจน์ ซึ่งเป็นข้อความที่ถูกต้อง พบว่า พนักงานสอบสวน กองบังคับการตำรวจนครบาล 8 กองบัญชาการตำรวจนครบาล ตอบถูก ร้อยละ 63.63 ตอบผิด ร้อยละ 36.37

2.15 การเก็บลูกกระสุนปืนที่ฝังบนผนัง ให้เจาะผนังเอาเฉพาะลูกกระสุนปืนออกมา เพื่อส่งตรวจพิสูจน์ ซึ่งเป็นข้อความที่ถูกต้อง พบว่า พนักงานสอบสวน กองบังคับการตำรวจนครบาล 8 กองบัญชาการตำรวจนครบาล ตอบถูก ร้อยละ 59.09 ตอบผิด ร้อยละ 40.91

2.16 ลูกและปลอกกระสุนปืนที่ตรวจพบในที่เกิดเหตุ ให้จัดเก็บใส่ในภาชนะที่ป้องกันการกระแทก และให้แยกห่อกัน ซึ่งเป็นข้อความที่ถูกต้อง พบว่า พนักงานสอบสวน กองบังคับการตำรวจนครบาล 8 กองบัญชาการตำรวจนครบาล ตอบถูก ร้อยละ 95.45 ตอบผิด ร้อยละ 4.55

2.17 การทำตำหนิสัญลักษณ์บนปลอกกระสุนปืนที่ตรวจพบเป็นวัตถุพยาน ให้ทำตำหนิไว้ที่จวนท้ายปลอกกระสุนปืน ให้เห็นชัดเจน ซึ่งเป็นข้อความที่ถูกต้อง พบว่า พนักงานสอบสวน กองบังคับการตำรวจนครบาล 8 กองบัญชาการตำรวจนครบาล ตอบถูก ร้อยละ 50.00 ตอบผิด ร้อยละ 50.00

2.18 การเก็บพยานวัตถุอาวุธปืน ไม่ต้องนำเอากระสุนปืนที่อยู่ไนแมกกาซีนออก เพียงแต่ให้กดเซฟปืน หรือปลดนกปืนไว้ก็พอเพียงแล้ว ซึ่งเป็นข้อความที่ผิด พบว่า พนักงานสอบสวน กองบังคับการตำรวจนครบาล 8 กองบัญชาการตำรวจนครบาล ตอบถูก ร้อยละ 72.72 ตอบผิด ร้อยละ 27.28

2.19 การเก็บพยานวัตถุจากตัวบุคคลเพื่อส่งตรวจเปรียบเทียบ DNA ให้เก็บเซลล์เยื่อบุข้างแก้ม โดยใช้ก้านสำลีเช็ดที่กระพุ้งแก้มด้านในทั้ง 2 ข้าง จากนั้นนำไปผึ่งให้แห้งที่อุณหภูมิห้อง ก่อนเก็บใส่ซองกระดาษปิดผนึก ซึ่งเป็นข้อความที่ถูกต้อง พบว่า พนักงานสอบสวน กองบังคับการตำรวจนครบาล 8 กองบัญชาการตำรวจนครบาล ตอบถูก ร้อยละ 90.90 ตอบผิด ร้อยละ 9.10

2.20 เมื่อพบสิ่งใดที่เป็นวัตถุพยานได้ ให้รีบทำการเก็บรวบรวมโดยเร็ว ยังไม่จำเป็นต้องถ่ายภาพหรือบันทึกตำแหน่งวัตถุพยานนั้นก่อน เนื่องจากอาจเกิดการสูญหายหรือการแปรสภาพของวัตถุพยานนั้นได้ ซึ่งเป็นข้อความที่ผิด พบว่า พนักงานสอบสวน กองบังคับการตำรวจนครบาล 8 กองบัญชาการตำรวจนครบาล ตอบถูก ร้อยละ 95.45 ตอบผิด ร้อยละ 4.55

ผู้วิจัยได้นำคะแนนด้านความรู้ในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ของพนักงานสอบสวน ที่เป็นผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญมาจัดระดับของความรู้ดังกล่าวออกเป็น 3 ระดับ โดยแบ่งเกณฑ์ตามระดับคะแนน ดังนี้

ตารางที่ 2 การแบ่งเกณฑ์ระดับความรู้

คะแนน	ระดับความรู้
น้อยกว่า 12 คะแนน (ต่ำกว่าร้อยละ 60)	ความรู้น้อย
12 - 15 คะแนน (ร้อยละ 60-75)	ความรู้ปานกลาง
16 คะแนนขึ้นไป (ร้อยละ 80 ขึ้นไป)	ความรู้มาก

จากการศึกษา พบว่า พนักงานสอบสวนกองบังคับการตำรวจนครบาล 8 ที่เป็นผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญส่วนใหญ่ได้คะแนนความรู้ตั้งแต่ 16 คะแนนขึ้นไป จำนวน 8 คน มีระดับความรู้มาก ร้อยละ 36.36 ได้คะแนนระหว่าง 12-15 คะแนน จำนวน 14 คน มีระดับความรู้ปานกลาง ร้อยละ 63.64

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานในสถานที่เกิดเหตุ

3.1 ด้านการแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมปฏิบัติงานเก็บรวบรวมพยานหลักฐาน เมื่อมีเหตุอาชญากรรมเกิดขึ้น ได้แก่ แพทย์นิติเวช เจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐาน เจ้าหน้าที่มูลนิธิฯ เป็นต้น
ความคิดเห็นแบ่งเป็น 2 กรณี คือ ต้องแจ้งทุกครั้งเพื่อให้แพทย์นิติเวชมาร่วมในการชันสูตรพลิกศพ ตรวจร่องรอยบาดแผล เจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐาน ทำการร่วมเก็บพยานหลักฐาน ตรวจวิถีกระสุน และเจ้าหน้าที่มูลนิธิฯ นำศพส่งตรวจพิสูจน์ ซึ่งเจ้าหน้าที่แต่ละฝ่ายจะมีความเชี่ยวชาญในด้านนั้น ๆ แต่ในบางกรณีที่ดีก็สำคัญมากเจ้าหน้าที่อาจจะไม่เดินทางมา

อีกกรณีหนึ่งคือ ไม่จำเป็นต้องแจ้งทุกครั้ง ขึ้นอยู่กับพฤติการณ์การกระทำผิด ข้อหา และวัตถุประสงค์ เช่น คดีลักทรัพย์มูลค่าเล็กน้อย จะนำวัตถุประสงค์ไปตรวจลายนิ้วมือแฝงเท่านั้น เนื่องจากเจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐานขอความร่วมมือ เพราะคดีที่รับผิดชอบมีจำนวนมาก หรือทำการแจ้งแค่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาเท่านั้น ซึ่งขึ้นอยู่กับสถานการณ์ เช่น เหตุการณ์ที่ไม่มีผู้เสียชีวิต ไม่ต้องเรียกแพทย์นิติเวช แต่ยังคงต้องแจ้งเจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานมาทำการเก็บพยานหลักฐานในที่เกิดเหตุ

ในปัจจุบันพนักงานสอบสวนไม่สามารถทำการชันสูตรพลิกศพเองได้ ต้องรอให้แพทย์นิติเวชเป็นผู้ชันสูตรพลิกศพเท่านั้น จึงทำให้ต้องใช้เวลารอให้แพทย์เดินทางมาถึงสถานที่เกิดเหตุ ซึ่งในท้องที่กลุ่มตัวอย่าง คือ กองบังคับการตำรวจนครบาล 8 แพทย์ทางนิติเวชที่รับผิดชอบชันสูตรพลิกศพ มีเพียงแพทย์จากโรงพยาบาลศิริราชเท่านั้น

ปัญหาอุปสรรคที่พบ คือมีความล่าช้าในการเดินทางมาที่เกิดเหตุ เนื่องจากแต่ละหน่วยอยู่ไกลกัน และการจราจรติดขัด รวมถึงเจ้าหน้าที่มีจำนวนน้อย ไม่เหมาะสมกับงานที่มีปริมาณมาก หรือพนักงานสอบสวนไปถึงที่เกิดเหตุแล้วไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ เนื่องจากมีบุคคลอื่นอยู่เป็นจำนวนมาก หรือการเข้าถึงที่เกิดเหตุโดยไม่ระมัดระวังของเจ้าหน้าที่ ทำให้ที่เกิดเหตุเสียหาย อีกส่วนหนึ่งมีความคิดเห็นว่า ไม่พบปัญหาอุปสรรค เจ้าหน้าที่ให้ความร่วมมือดี และไม่มีปัญหาในทางปฏิบัติ

3.2 ด้านบทบาทหน้าที่ของพนักงานสอบสวนในการปฏิบัติงานในสถานที่เกิดเหตุ

ก่อนเข้าสถานที่เกิดเหตุ

เมื่อพนักงานสอบสวนรับแจ้งเหตุจะแจ้งให้ตำรวจสายตรวจทำการตรวจพื้นที่เดินทางเพื่อไปรักษาสถานที่เกิดเหตุก่อน โดยจะใช้ police line เชือกฟางหรืออุปกรณ์ใด ๆ กั้นสถานที่เกิดเหตุไว้ก่อน แต่ถ้าเป็นกรณีที่เกิดเหตุมีพื้นที่กว้างอาจให้ตำรวจเป็นผู้กั้นสถานที่เกิดเหตุ แล้วรายงานผู้บังคับบัญชา แจ้งผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่ เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวน เจ้าหน้าที่ตรวจสถานที่เกิดเหตุ แพทย์นิติเวช เป็นต้น ก่อนเดินทางไปสถานที่เกิดเหตุพนักงานสอบสวนจะเตรียมอุปกรณ์ ได้แก่ กล้องถ่ายรูป ไฟฉาย เทปกัน สมุดจดรายละเอียด ตลับเมตรวัดระยะ ยานพาหนะพร้อมพลขับ

พนักงานสอบสวนเดินทางไปยังสถานที่เกิดเหตุโดยเร็ว แต่งกายให้รัดกุม สวมถุงพลาสติกทับรองเท้าที่สวมใส่ เพื่อไม่ให้เกิดรอยเท้าของพนักงานสอบสวน ป้องกันการทำลายหรือเพิ่มพยานหลักฐาน สังเกตการณ์รอบ ๆ บริเวณที่เกิดเหตุ ห้ามไม่ให้บุคคลภายนอกเข้าสถานที่เกิดเหตุ พนักงานสอบสวนเองก็อยู่ภายนอกสถานที่เกิดเหตุ โดยทำเพียงแค่อำนาจไว้ รักษาสถานที่เกิดเหตุ และวัตถุพยาน พยายามบันทึกรายละเอียด และถ่ายภาพไว้ให้ได้มากที่สุด และจะรอเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเข้าสถานที่เกิดเหตุพร้อม ๆ กัน

ขณะอยู่ในสถานที่เกิดเหตุ

เมื่อเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมาถึง พนักงานสอบสวนจะให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุเข้าตรวจสถานที่เกิดเหตุก่อน โดยมีพนักงานสอบสวนเป็นผู้อำนวยความสะดวก จากนั้นจะเข้าตรวจชั้นสุตรพลิกศพพร้อมแพทย์นิติเวชเป็นหน้าที่ตามกฎหมาย พนักงานสอบสวนจะทำหน้าที่จัดบันทึกรายละเอียดต่าง ๆ ของสถานที่เกิดเหตุ ร่างแผนที่ และบันทึกตำแหน่ง พนักงานสอบสวนต้องเก็บรวบรวมพยานหลักฐานให้ได้มากที่สุด โดยค้นหาและเก็บพยานหลักฐานให้ถูกต้องตามกระบวนการด้วยความระมัดระวัง ไม่ทำให้ที่เกิดเหตุมีร่องรอยเสียหาย และไม่เพิ่มพยานหลักฐานที่ไม่เกี่ยวข้องถ่ายภาพ และจัดบันทึกโดยละเอียด ไม่แต่ต้องวัตถุพยาน วาดแผนที่ แผนที่สถานที่เกิดเหตุ และทำการลงบัญชีวัตถุพยานที่เจ้าหน้าที่ตรวจสถานที่เกิดเหตุเก็บและมอบให้

หลังจากออกจากสถานที่เกิดเหตุ

พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อตรวจพิสูจน์ นำพยานที่เห็นเหตุการณ์มาสอบสวน เมื่อเก็บพยานหลักฐานเสร็จสิ้นแล้ว ถ่ายภาพอีกครั้งก่อนส่งมอบสถานที่เกิดเหตุให้เจ้าของหรือผู้เกี่ยวข้อง หรือปิดกั้นสถานที่เกิดเหตุไว้ พร้อมทำเครื่องหมายห้ามเข้า รักษาสถานที่เกิดเหตุไว้เพื่อมีความจำเป็นต้องตรวจซ้ำ หากการตรวจยังไม่เสร็จสมบูรณ์ในครั้งเดียว พนักงานสอบสวนจะออกคำสั่งให้มีการรักษาสถานที่เกิดเหตุไว้

เมื่อกลับจากสถานที่เกิดเหตุ พนักงานสอบสวนต้องทำหน้าที่ลงบันทึกประจำวัน รวบรวมข้อมูลผลการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุจากเจ้าหน้าที่ตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ รวมถึงผลจากแพทย์นิติเวชด้วยหากมีคดีฆาตกรรมต้องมีผลการชันสูตรพลิกศพด้วย เพื่อนำทั้งหมดมาประกอบสำนวนที่ประกอบด้วยรายงานการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุและแผนที่สถานที่เกิดเหตุ จัดทำคำร้องทุกข์ตามระเบียบ แล้วนำสำนวนที่สรุปส่งให้กับพนักงานอัยการพิจารณามีคำสั่งอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไป

ทั้งนี้ พนักงานสอบสวนจะปฏิบัติตามหลักวิชาการทางนิติวิทยาศาสตร์และหลักการสอบสวน ได้แก่ การเดินเข้าไปยังสถานที่เกิดเหตุให้เป็นไปตามระบบ และปฏิบัติตนตามความเหมาะสมในแต่ละสถานการณ์ในสถานที่เกิดเหตุ

3.3 ด้านวิธีปฏิบัติตนของพนักงานสอบสวนในสถานที่เกิดเหตุ เพื่อป้องกันการเปลี่ยนแปลงสภาพของสถานที่เกิดเหตุ

สถานที่เกิดเหตุจะมีการเปลี่ยนแปลงได้จากการที่มีบุคคลอื่นเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ ทั้งบุคคลที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้อง โดยเจตนาและไม่เจตนา บุคคลดังกล่าวได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจ ญาติ ประชาชน สื่อมวลชน ผู้บังคับบัญชา เป็นต้น รวมถึงการเกิดเหตุที่เกิดขึ้นเป็นระยะเวลานาน ก่อนพนักงานสอบสวนจะรับแจ้งเหตุและเข้าถึงพื้นที่ สภาพสิ่งแวดล้อม ดินฟ้าอากาศ หรือสัตว์จะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งสิ้น

พนักงานสอบสวนมีการดำเนินการเพื่อป้องกันการเปลี่ยนแปลงสภาพของสถานที่เกิดเหตุ ได้แก่

1) ทำการบันทึกภาพสถานที่เกิดเหตุให้ครบถ้วน การถ่ายภาพทั้งในระยะใกล้ ระยะกลาง และระยะไกล และทำการจดบันทึกการเข้า-ออกสถานที่เกิดเหตุของบุคคลที่เกี่ยวข้อง

2) ประสานงานขอหน่วยสนับสนุนในการกั้นสถานที่เกิดเหตุจากผู้ไม่เกี่ยวข้อง โดยห้ามบุคคลอื่นเข้าเป็นอันขาด หรือแจ้งตำรวจสายตรวจนำ police line มากั้นไว้ และจัดให้มีเจ้าหน้าที่ตำรวจเฝ้าที่เกิดเหตุ เพื่อควบคุมดูแลระมัดระวังการกระทำที่อาจทำลายสถานที่เกิดเหตุ และพยานหลักฐาน

3) ใช้ความพยายามในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานตามหลักนิติวิทยาศาสตร์ กำหนดจุดการเก็บพยานวัตถุ

4) จัดเตรียมอุปกรณ์ที่จะต้องใช้ในการออกสถานที่เกิดเหตุให้มีความพร้อม พร้อมทั้งดำเนินการแจ้งผู้บังคับบัญชาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.4 วิธีการในการรักษาสถานที่เกิดเหตุ

ก่อนเข้าสถานที่เกิดเหตุ เดินทางไปให้ถึงสถานที่เกิดเหตุโดยเร็ว ปิดกั้น ล้อมบริเวณที่เกิดเหตุ เตรียมความพร้อมของอุปกรณ์ ขั้นตอนการปฏิบัติต่างๆ ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กั้น police line แต่งกายให้รัดกุม ตั้งทีมตรวจ สวมถุงมือในการปฏิบัติงานทุกครั้ง สำรองสภาพแวดล้อม สังเกตการณ์บริเวณรอบๆ เพื่อเป็นข้อมูลในการรายงานให้กับเจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐาน ไม่เคลื่อนย้าย พยานวัตถุ จัดเจ้าหน้าที่รักษาการณ์บริเวณที่เกิดเหตุ บันทึกภาพ พยายามป้องกันพยานเสียหาย หรือเปลี่ยนแปลง หากไม่เข้าใจหรือไม่มีความรู้ในการเก็บพยานหลักฐานเพียงพอ ให้รอผู้เชี่ยวชาญมาตรวจ

ขณะอยู่ในสถานที่เกิดเหตุ ระวังไม่ให้พยานหลักฐานเสียหาย หรือสูญหาย ป้องกันการทำลายพยานหลักฐาน ทำตามหลักการในการตรวจสถานที่เกิดเหตุ ถ่ายภาพในบริเวณต่างๆ กำหนดจุดในการเก็บพยานหลักฐาน ค้นหาพยานวัตถุ สวมถุงมือรองเท้า

หลังจากออกจากสถานที่เกิดเหตุ รับผิดชอบวัตถุพยานไปตรวจพิสูจน์ กำหนดเป็นเขตห้ามเข้า ห้ามบุคคลผู้ไม่เกี่ยวข้องเข้าไป จนกว่าเจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานจะเก็บเสร็จสิ้น หากเป็นสถานที่ปิด ให้ติดป้ายบริเวณประตู ห้ามผู้ใดเข้า-ออกยกเว้นผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้อง อำนวยความสะดวกให้กับเจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐาน รวมทั้งแพทย์ หากมีการขอความช่วยเหลือ ส่งมอบสถานที่เกิดเหตุ หรือรักษาสถานที่เกิดเหตุไว้ เพื่ออาจต้องกลับมาเก็บพยานหลักฐานเพิ่มเติม บันทึกภาพ และทำการปิดกั้นพื้นที่ตลอดเวลาจนกว่าจะรวบรวมพยานหลักฐานได้ตามสมควร

3.5 วิธีการค้นหาและเก็บรวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อพยานหลักฐานและสถานที่เกิดเหตุ

พนักงานสอบสวนที่เป็นผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญของงานวิจัยนี้ ได้ดำเนินการค้นหาและเก็บรวบรวมพยานหลักฐาน โดยใช้หลักการทางนิติวิทยาศาสตร์ ตามกระบวนการต่าง ๆ ได้แก่

1) พนักงานสอบสวนจะแจ้งเจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐานมาเก็บรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ เนื่องจากมีความชำนาญและความเชี่ยวชาญมากกว่า และมอบให้พนักงานสอบสวนทำการส่งตรวจพิสูจน์ต่อไป

2) การเก็บวัตถุพยาน จะไม่นำวัตถุพยานที่แตกต่างกันมาก ๆ มาใส่รวมกัน

3) การเข้าเก็บพยานหลักฐานพนักงานสอบสวนจะต้องสังเกตจุดต่าง ๆ อย่างละเอียด และควรสวมชุดป้องกัน

4) เก็บวัตถุพยานแบบกันหอย ถ่ายภาพ ทำเครื่องหมาย หมายเลข เป็นสัญลักษณ์ตามจุดต่าง ๆ บันทึกตำแหน่งและสภาพของพยานวัตถุ ถ่ายภาพ ทำตำหนิรูปพรรณ และกั้น police line

5) เก็บรักษาพยานหลักฐานไว้ก่อนส่งตรวจ ระมัดระวังการเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ อย่าให้เป็นการทำลายหลักฐาน

6) ถ้าไม่มีความรู้เพียงพอ ไม่ต้องเข้าที่เกิดเหตุ รักษาสถานที่เกิดเหตุไว้ให้ผู้เชี่ยวชาญมาตรวจ

7) เดินกรอบจำกัดขอบเขตบริเวณที่เกิดเหตุ หากเบื้องต้นสถานที่เกิดเหตุมีน้ำ ก็ไม่ควรเข้าไปในพื้นที่ เนื่องจากจะไปทำลายพยานหลักฐานได้ สวมเครื่องป้องกันในการเข้าสถานที่เกิดเหตุ และเก็บวัตถุพยานเฉพาะผู้ที่เกี่ยวข้อง

8) เก็บตามหลักการทางนิติวิทยาศาสตร์ หากไม่รู้ให้เก็บโดยเจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐาน หรือรอผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้เฉพาะด้านมาตรวจและเก็บวัตถุพยาน หรือสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญถึงการตรวจแต่ละวัตถุพยาน ว่าต้องใช้เทคนิคหรือวิธีการปฏิบัติอย่างไร

3.6 ขั้นตอนการส่งมอบพยานหลักฐาน พนักงานสอบสวนมีวิธีปฏิบัติ ดังนี้

1) โดยการทำหนังสือการรับ-ส่งมอบ
2) รับมอบจากเจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐาน (ผู้ทำการตรวจ) เพื่อส่งต่อไปยังกองพิสูจน์หลักฐานกลาง โดยบางกรณีผู้เชี่ยวชาญเก็บแล้วนำส่งตรวจพิสูจน์เอง

3) ทำเครื่องหมาย ถ่ายภาพ เก็บใส่กล่องตามลักษณะ ทำหนังสือส่งแยกรายการสิ่งของที่เก็บ บรรจุพยานหลักฐานแล้วเซ็นชื่อกำกับ และส่งมอบให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

4) ระมัดระวังการส่งมอบ สวมถุงมือในการหยิบจับพยานหลักฐาน บรรจุใส่ถุงพลาสติกหีบห่อ ปิดผนึกให้เรียบร้อย มีสติกปิดทับ ลงลายมือชื่อในภาชนะบรรจุของกลาง ทำบันทึกส่งมอบ และทำหนังสือรับ เมื่อรับมอบจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว พนักงานสอบสวนส่งมอบให้กองพิสูจน์หลักฐาน

5) พนักงานสอบสวนเก็บและส่งมอบพยานหลักฐานโดยตรงกับกองพิสูจน์หลักฐานกลาง โดยไม่ให้พยานหลักฐานขาดช่วง หากรับมอบจากเจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐาน ก็ต้องจัดส่งไปกองพิสูจน์หลักฐานโดยเร็ว

6) ปฏิบัติตามขั้นตอนการเก็บวัตถุพยานตามข้อกำหนดของกองพิสูจน์หลักฐาน ทำให้การส่งพยานหลักฐานไปตรวจพิสูจน์ไม่ขาดตอน

3.7 ปัญหา อุปสรรค หรือข้อจำกัด ในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานในสถานที่เกิดเหตุ

พนักงานสอบสวนที่เป็นผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญของงานวิจัยนี้ ได้แสดงความเห็นด้านปัญหา อุปสรรค หรือข้อจำกัด ในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานในสถานที่เกิดเหตุ ได้แก่

1) การขาดอุปกรณ์ ขาดบุคลากรที่ชำนาญ ขาดแคลนผู้ช่วยพนักงานสอบสวน โดยทั่วไป จึงแจ้งเจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐานมาตรวจที่เกิดเหตุ และเก็บพยานหลักฐาน เป็นสาเหตุให้การ ทำงานล่าช้า

2) การไม่สามารถบริหารจัดการเวลาให้ทันสถานการณ์ ไม่มีเวลาในการตรวจและเก็บ พยานหลักฐานเพียงพอ ทำให้พยานหลักฐานถูกทำลาย

3) ในบางกรณีพนักงานสอบสวนต้องเก็บพยานหลักฐานเองในกรณีเร่งด่วน โดยขาด อุปกรณ์ที่จำเป็นในการจัดเก็บให้ถูกวิธี

4) พนักงานสอบสวนขาดความรู้ความเชี่ยวชาญในการเก็บพยานหลักฐาน

5) บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องเข้ามาในสถานที่เกิดเหตุเยอะเก็นความจำเป็น ซึ่งจะทำให้ สามารถเข้ามาทำลายที่เกิดเหตุ

6) ก่อนพนักงานสอบสวนและเจ้าหน้าที่ทราบเหตุ มีบุคคลอื่นเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ ซึ่งทำให้วัตถุพยานสูญหายหรือเสียหาย

7) พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจในการสั่งการให้บุคคลใดมีสิทธิในการเข้าสถานที่เกิดเหตุ หรือในบางเหตุการณ์พนักงานสอบสวนได้สั่งการแล้วแต่ไม่มีการปฏิบัติตาม

8) ขาดบุคลากรในการดูแลรักษาสถานที่เกิดเหตุ กรณีที่ต้องการตรวจซ้ำ

9) การไม่ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพหรือดีพอควร เนื่องจากแพทย์นิติเวชและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการเข้าตรวจสอบมีจำนวนไม่เพียงพอต่อการ ปฏิบัติงาน

3.8 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการพัฒนา/ปรับปรุงเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานใน สถานที่เกิดเหตุของพนักงานสอบสวน

1) กระจายเจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานไปตามพื้นที่กองบังคับการตำรวจนครบาล

2) ควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานบรรจุอยู่ตามสถานีตำรวจทั่วประเทศ เพื่อทำงาน ร่วมกับพนักงานสอบสวน

3) ควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับการตรวจและเก็บพยานหลักฐาน เช่น แพทย์นิติเวช เจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐาน รวมถึงผู้เชี่ยวชาญด้านอื่น ๆ ให้เพียงพอต่อปริมาณงาน ต่อท้องที่ สน./สภ. ต่าง ๆ

4) จัดให้มีการอบรมเสริมความรู้ของบุคลากรในสถานีตำรวจกับเทคโนโลยีปัจจุบัน โดยมิ การเพิ่มพูนความรู้ให้พนักงานสอบสวน ควรจัดอบรมทุก 6 เดือน หรือ 1 ปี

5) ควรมีอุปกรณ์ที่พร้อมเหมาะสม และทันสมัย และจัดสรรงบประมาณในการจัดซื้อ จัดหาอุปกรณ์ที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน

6) ออกข้อบังคับ/กฎหมาย ลงโทษในกรณีที่มีบุคคลภายนอกที่ไม่เกี่ยวข้องเข้าสถานที่เกิดเหตุโดยไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานสอบสวน ให้ข้อบังคับ/กฎหมายนั้นมีโทษที่รุนแรงพอที่จะป้องปรามบุคคลภายนอกที่ไม่เกี่ยวข้องเข้าสถานที่เกิด

7) การประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง พนักงานสอบสวน ควรสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากรในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อประโยชน์ในการสอบสวนและเกิดความร่วมมือในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง รวมถึงต้องมีการเชื่อมความสัมพันธ์ด้านการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ระหว่างหน่วยงาน

8) การใช้วิทยาการในการพิสูจน์หลักฐาน พนักงานสอบสวนต้องการได้รับการสนับสนุนเครื่องมือและอุปกรณ์ที่มีความจำเป็นในการปฏิบัติงาน อย่างครบถ้วนและทันสมัย ต้องใช้เทคโนโลยีและความเป็นวิทยาศาสตร์เพื่อการเก็บวัตถุพยานและรักษาสถานที่เกิดเหตุ รวมถึงการเน้นองค์ความรู้ที่เป็นมาตรฐานสากล และนำหลักนิติวิทยาศาสตร์มาใช้อย่างถูกต้อง และเป็นระบบ



บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ความรู้และความคิดเห็นในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของพนักงานสอบสวน กองบังคับการตำรวจนครบาล 8 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของพนักงานสอบสวน กองบังคับการตำรวจนครบาล 8 และเพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์และปัญหาอุปสรรค ของพนักงานสอบสวน กองบังคับการตำรวจนครบาล 8 การวิจัยนี้เก็บรวบรวมข้อมูลจากพนักงานสอบสวน กองบังคับการตำรวจนครบาล 8 กองบัญชาการตำรวจนครบาล ที่มีตำแหน่งปฏิบัติงานในปีงบประมาณ 2560 จำนวน 22 คน

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยการใช้แบบสอบถาม ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากต้องใช้กลุ่มตัวอย่างที่มีคุณลักษณะเฉพาะคือ มีความเชี่ยวชาญทางด้าน การสอบสวนทางคดีอาญาโดยตรงคือ พนักงานสอบสวน จาก 11 สถานีตำรวจในกองบังคับการนครบาล 8 กองบัญชาการนครบาล ได้แก่ สถานีตำรวจนครบาลตลาดพลู สถานีตำรวจนครบาลราชบุรีบูรณะ สถานีตำรวจนครบาลบางยี่เรือ สถานีตำรวจนครบาลสำเหร่ สถานีตำรวจนครบาลปากคลองสาน สถานีตำรวจนครบาลสมเด็จพระยา สถานีตำรวจนครบาลบุปผาราม สถานีตำรวจนครบาลบุคคโล สถานีตำรวจนครบาลบางมด สถานีตำรวจนครบาลบางคอแหลม และสถานีตำรวจนครบาลทุ่งครุ จำนวน รวม 22 คน และทำการวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะของการอธิบาย วิเคราะห์เอกสารที่เป็นแหล่งข้อมูล และข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม โดยข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของพนักงานสอบสวน ใช้วิธีการวิเคราะห์โดยการคำนวณหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลความรู้ในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ของพนักงานสอบสวน กองบังคับการตำรวจนครบาล 8 กองบัญชาการตำรวจนครบาล มีเกณฑ์การให้คะแนน คือ ตอบถูก ให้ 1 คะแนน ตอบผิด ให้ 0 คะแนน และข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในการรักษาสถานที่เกิดเหตุในคดีอาญา นำมาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

สรุปผล

1. ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของพนักงานสอบสวนผู้ตอบแบบสอบถาม พนักงานสอบสวน กองบังคับการตำรวจนครบาล 8 ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดจำนวน 22 คน มีข้อมูลสถานภาพทั่วไป ดังนี้

ตำแหน่ง พนักงานสอบสวนกองบังคับการตำรวจนครบาล 8 ที่เป็นผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ ส่วนใหญ่มีตำแหน่ง พนักงานสอบสวน (สบ.3) จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 36 รองลงมา พนักงานสอบสวน (สบ.2) จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 23 และพนักงานสอบสวน (สบ.1) จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 23 และตำแหน่งรองผู้กำกับการ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 18

อายุ พนักงานสอบสวนกองบังคับการตำรวจนครบาล 8 ที่เป็นผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 21-30 ปี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 32 รองลงมา มีอายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 40 อายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 14 และอายุระหว่าง 51-60 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 14

ระดับการศึกษา พนักงานสอบสวนกองบังคับการตำรวจนครบาล 8 ที่เป็นผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 68 และระดับปริญญาโท จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 32

ประสบการณ์การทำงานในการปฏิบัติงานสอบสวน พนักงานสอบสวนกองบังคับการตำรวจนครบาล 8 ที่เป็นผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงานในการปฏิบัติงานสอบสวน ระหว่าง 3-5 ปี จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 55 ระยะเวลา 5 ปีขึ้นไป จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 36 และระยะเวลา 1-2 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 9

2. การศึกษาระดับความรู้ในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ของพนักงานสอบสวน

จากการศึกษาระดับความรู้ในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ของพนักงานสอบสวน พบว่า พนักงานสอบสวนกองบังคับการตำรวจนครบาล 8 ที่เป็นผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญส่วนใหญ่ได้คะแนนความรู้ตั้งแต่ 16 คะแนนขึ้นไป จำนวน 8 คน มีระดับความรู้มาก ร้อยละ 36.36 ได้คะแนนระหว่าง 12-15 คะแนน จำนวน 14 คน มีระดับความรู้ปานกลาง ร้อยละ 63.64

3. การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานในสถานที่เกิดเหตุ

การตรวจสถานที่เกิดเหตุและสภาพแวดล้อม พนักงานสอบสวนที่ทำหน้าที่โดยส่วนใหญ่ต้องให้ความสำคัญต่อการตรวจสถานที่เกิดเหตุและการระบุรายละเอียดเกี่ยวกับพยานหลักฐานที่พบในที่เกิดเหตุอย่างครบถ้วน ในการจัดทำแผนที่ภาพถ่ายสถานที่เกิดเหตุ และการใช้เวลาเดินทางไปสถานที่เกิดเหตุเพื่อทำการบันทึกข้อมูลโดยละเอียด การสอบปากคำผู้เสียหายหรือพยานที่อยู่บริเวณสถานที่เกิดเหตุอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ การตรวจยึดวัตถุพยานหลักฐานในที่เกิดเหตุและการเก็บรักษาวัตถุพยานต้องเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยต้องรักษาสภาพที่เกิดเหตุให้อยู่ในสภาพเดิมมาก

ที่สุด รวมถึงต้องการให้พนักงานสอบสวนต้องเป็นเจ้าของพื้นที่เกิดเหตุเพื่อสามารถเก็บข้อมูล รายละเอียดได้อย่างต่อเนื่อง

ด้านการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง พนักงานสอบสวนส่วนใหญ่ ต้องสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากรในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อประโยชน์ในการสอบสวน เกิดความร่วมมือในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง รวมถึงต้องมีการเชื่อมความสัมพันธ์ด้านการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ระหว่างหน่วยงาน อีกทั้งจะต้องสร้างเครือข่ายกับประชาชนในพื้นที่อย่างใกล้ชิดเพื่อให้ประชาชนแจ้งเบาะแสของอาชญากรและป้องกันการเกิดอาชญากรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงจะต้องมีการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ประชาชนเข้าใจถึงการทำงาน นโยบายและการขอความร่วมมือกับประชาชนอย่างต่อเนื่อง

ด้านการใช้วิทยาการต้องได้รับการสนับสนุนเครื่องมือและอุปกรณ์ที่มีความจำเป็นในการปฏิบัติงาน อย่างครบถ้วนและทันสมัย ต้องใช้เทคโนโลยีและความเป็นวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์การกระทำผิดของผู้ถูกกล่าวหา รวมถึงการเน้นองค์ความรู้ที่เป็นมาตรฐานสากล และนำหลักนิติวิทยาศาสตร์มาใช้อย่างถูกต้องและเป็นระบบ

จากข้อมูลการวิจัยที่ได้ผู้วิจัยจึงนำมาสรุปเป็นวิธีในการปฏิบัติเพื่อรักษาสภาพของสถานที่เกิดเหตุ ดังนี้

1. พนักงานสอบสวนมอบอำนาจการรักษาสถานที่เกิดเหตุให้กับตำรวจคนแรกที่ยังสถานที่เกิดเหตุและให้กันสถานที่เกิดเหตุด้วยเทปกันหรืออุปกรณ์กันตามหลักวิชาการ มีการกำหนดระยะขอบเขตของสถานที่เกิดเหตุ ทำการบันทึกข้อมูลและระยะเวลาการเข้าและออกของผู้ที่อยู่ในบริเวณสถานที่เกิดเหตุทุกคน พร้อมทั้งระบุช่วงเวลาการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในสถานที่เกิดเหตุด้วย
2. พนักงานสอบสวนต้องเดินทางมาถึงสถานที่เกิดเหตุให้เร็วที่สุด เมื่อมาถึงต้องพิจารณาพื้นที่และขนาดของสถานที่เกิดเหตุ และหากมีผู้ใดล่วงเข้าสถานที่เกิดเหตุ พนักงานสอบสวนต้องใช้สิทธิ์แจ้งให้บุคคลผู้นั้นออกไปจากสถานที่เกิดเหตุ หากไม่ปฏิบัติตามพนักงานสอบสวนสามารถแจ้งให้ลงโทษได้ตามกฎหมายที่กำหนด
3. การตั้งจุดปฏิบัติงานของสถานที่เกิดเหตุควรมีการจัดตั้งตามความเหมาะสม เพื่อให้ข้อมูลแก่สื่อมวลชน และเป็นที่รวบรวมข้อมูลให้แก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการวางแผนเข้าตรวจสถานที่เกิดเหตุ
4. พนักงานสอบสวนและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกคนควรต้องมีการสวมใส่อุปกรณ์ป้องกัน ได้แก่ ถุงมือ ถุงครอบเท้า ผ้าปิดปาก หรืออุปกรณ์อื่น ๆ ตามความเหมาะสม และเมื่อเข้าไปยังสถานที่เกิดเหตุต้องปฏิบัติตามหลักการวิชาการ ไม่ปฏิบัติข้ามขั้นตอนเพราะจะเป็นการทำลายวัตถุพยานให้เสียหายได้

5. หากไม่สามารถตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุให้แล้วเสร็จภายในวันเดียวได้ เจ้าหน้าที่ตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุสามารถร้องขอให้พนักงานสอบสวนเก็บรักษาสถานที่เกิดเหตุไว้ก่อน เพื่อให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุมาตรวจในวันต่อไป และเมื่อตรวจเสร็จแล้วจะต้องทำการคืนสถานที่เกิดเหตุแก่พนักงานสอบสวน

จากข้อมูลการวิจัยผู้วิจัยสรุปปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติเพื่อรักษาสภาพของสถานที่เกิดเหตุ ดังนี้

1. งบประมาณ การขาดแคลนงบประมาณในการจัดซื้ออุปกรณ์ ได้แก่ อุปกรณ์ในการป้องกันสถานที่เกิดเหตุ และอุปกรณ์ในการป้องกันตนเองจากการปนเปื้อนหรือการทำลายวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ
2. บุคลากร การมีจำนวนบุคลากรที่ไม่เพียงพอต่อจำนวนคดีที่เกิดขึ้น หากเกิดมีคดีหลายคดีในพื้นที่รับผิดชอบเดียวกัน จำนวนพนักงานสอบสวนไม่เพียงพอ ทำให้การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุเกิดความล่าช้า และวัตถุพยานอาจถูกทำลายเสียหายได้
3. อุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการป้องกันสถานที่เกิดเหตุไม่เพียงพอ ทำให้ในการปฏิบัติงานบางครั้ง พนักงานสอบสวนและเจ้าหน้าที่ไม่ได้สวมใส่อุปกรณ์ในการป้องกัน
4. การขาดความรู้ในการรักษาสถานที่เกิดเหตุของบุคลากรที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พนักงานสอบสวน ผู้บังคับบัญชา และประชาชน
5. สภาพแวดล้อม ที่เป็นปัจจัยที่ยากต่อการควบคุม ได้แก่ สภาพบริเวณของสถานที่ ดินฟ้าอากาศ อุณหภูมิ เป็นต้น

อภิปรายผล

1. ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของพนักงานสอบสวนผู้ตอบแบบสอบถาม พนักงานสอบสวน กองบังคับการตำรวจนครบาล 8 ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดจำนวน 22 คน มีข้อมูลสถานภาพทั่วไป ดังนี้

ตำแหน่ง พนักงานสอบสวนกองบังคับการตำรวจนครบาล 8 ที่เป็นผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ ส่วนใหญ่มีตำแหน่ง พนักงานสอบสวน (สบ.3) รองลงมา พนักงานสอบสวน (สบ.2) และพนักงานสอบสวน (สบ.1) *อายุ* ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 21-30 ปี *ระดับการศึกษา* ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี *ประสบการณ์การทำงานในการปฏิบัติงานสอบสวน* ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงานในการปฏิบัติงานสอบสวน ระหว่าง 3-5 ปี พนักงานสอบสวนที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากจะนำความรู้ทางนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการปฏิบัติงาน มากกว่าพนักงานสอบสวนที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อย สอดคล้องกับอนุพันธ์ มุสิกานท์ (2543) ที่พบว่า การนำวิทยาการตำรวจมาใช้ พนักงาน

สอบสวนที่มีอายุงานมากกว่าจะนำวิทยาการตำรวจมาใช้ในการปฏิบัติงาน มากกว่าพนักงานสอบสวนที่มีอายุงานน้อย (อนุพันธ์ มุสิกานนท์, 2543)

2. การศึกษาระดับความรู้ในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ของพนักงานสอบสวน

การศึกษาระดับความรู้ในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ของพนักงานสอบสวน พบว่า พนักงานสอบสวนกองบังคับการตำรวจนครบาล 8 ส่วนใหญ่มีระดับความรู้ปานกลาง ร้อยละ 63.64 ข้อสังเกตจากการศึกษาด้านความรู้ในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ของพนักงานสอบสวนดังกล่าว พบว่า พนักงานสอบสวนกองบังคับการตำรวจนครบาล 8 ที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจที่พอเพียงเรียงตามคะแนนที่ตอบคำถามถูกจากคะแนนน้อยไปหามาก ได้แก่ การทำคำหนังสือลักษณะบันปลอกกระสุนปืน การเก็บลูกกระสุนปืนที่ฝังบนผนัง การหาหมูโลหิต การเก็บเส้นผมหรือเส้นขน การเก็บกระดากที่ถูกเพลิงไหม้ และการเก็บกองเลือดสด เป็นต้น ซึ่งการขาดความรู้ความเข้าใจในเทคโนโลยีและวิทยาการใหม่ ๆ นั้นสอดคล้องกับ สรุยุทธ์ อ่วมสำอาง (2554) ที่ศึกษาปัญหาและอุปสรรคของพนักงานสอบสวนในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานด้านนิติวิทยาศาสตร์ประกอบสำนวนการสอบสวนคดีอาญา ศึกษาเฉพาะกรณีกองบังคับการตำรวจนครบาล 1 ที่พบว่า พนักงานสอบสวนกองบังคับการตำรวจนครบาล 1 มีความคิดเห็นต่อปัญหาและอุปสรรคในเรื่องความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ในการตรวจเก็บหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ทันกับสภาพคดีที่มีความซับซ้อนขึ้น (สรุยุทธ์ อ่วมสำอาง, 2554)

3. การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานในสถานที่เกิดเหตุ ผลการศึกษาสอดคล้องกับการศึกษาของ ณุชชญา สวัสดิ์ (2552) ศึกษาวิธีปฏิบัติในการรักษาสภาพของสถานที่เกิดเหตุในคดีฆาตกรรม ผลการวิจัยพบว่า สถานที่เกิดเหตุส่วนใหญ่ได้รับการกั้นสถานที่เกิดเหตุก่อนที่เจ้าหน้าที่จะไปถึง สถานที่เกิดเหตุ การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในสถานที่เกิดเหตุสามารถปฏิบัติได้ตามประมวลระเบียบการตำรวจทุกข้อแต่การปฏิบัติยังไม่สมบูรณ์ ปัญหาที่เป็นสาเหตุสำคัญให้สถานที่เกิดเหตุถูกทำลายได้แก่ ผู้บังคับบัญชา ไทยมุง สื่อมวลชน เจ้าหน้าที่สืบสวน และเจ้าหน้าที่มูลนิธิ ด้านปัญหาอุปสรรค พบว่า อุปกรณ์เครื่องมือ งบประมาณ และทรัพยากรบุคคลมีจำนวนไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน (ณุชชญา สวัสดิ์, 2552)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. จัดระบบโครงสร้างการบริหารของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งให้มีความชัดเจนในการปฏิบัติหน้าที่ในสถานที่เกิดเหตุเพื่อการรักษาสภาพสถานที่เกิดเหตุ

2. ผลักดันให้มีกฎหมายการรักษาสภาพสถานที่เกิดเหตุในประเทศไทย และปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับวัตถุพยานและสถานที่เกิดเหตุที่มีอยู่ให้สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน

3. จัดงบประมาณให้กับหน่วยงานที่มีการปฏิบัติหน้าที่ในสถานที่เกิดเหตุให้เกิดความสมดุล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้กับเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่และรักษาสภาพสถานที่เกิดเหตุให้ดียิ่งขึ้น

4. จัดอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรที่มีหน้าที่ปฏิบัติในสถานที่เกิดเหตุ ตระหนักถึงการปฏิบัติตนในสถานที่เกิดเหตุอย่างเหมาะสมเพื่อเป็นการรักษาสภาพของสถานที่เกิดเหตุ รวมถึงการให้ความรู้แก่ประชาชนถึงความสำคัญของสถานที่เกิดเหตุ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาเชิงปริมาณเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมต่อการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนให้มีประสิทธิภาพ

2. ควรมีการศึกษาองค์ความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์ในการนำมาพัฒนางานด้านการสอบสวน



รายการอ้างอิง

- Ferdico, J. N. (1979). *Criminal Procedure for The Law Enforcement Officer*. Minnesota: West Publishing.
- Hobson, C. B. (1991). *Fire Investigation: a new concept*. Illinois: Charles C. Thomas Publisher.
- Lee, H. C. (1994). *Crime Scene Investigation*. Taiwan: Central Police University Press.
- Nemeth, C. P. (2011). *Law and Evidence: A Primer for Criminal Justice, Criminology, Law and Legal Studies*. United State: Jones and Bartlett Publishers, LLC.
- Schiro, G. (2017). *Protecting the Crime Scene*.
- กัมพล อรุณพลอด. (2535). การสืบสวนกับสิทธิเสรีภาพของประชาชน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์), บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
- ไกรยุทธ แสงสุข. (2558). ปัญหาและอุปสรรคในการนำนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการสืบสวนอาชญากรรม ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาอาชญาวิทยาและการบริหารงานยุติธรรม), สถาบันอาชญาวิทยาและการบริหารงานยุติธรรม วิทยาลัยรัฐกิจ มหาวิทยาลัยรังสิต,
- จิรศักดิ์ เจียมเจตจรูญ. (2550). สถานที่เกิดเหตุและวัตถุพยานทางชีววิทยา. เอกสารทางวิชาการสำหรับใช้ประกอบการปฏิบัติงานเสนอที่กองพิสูจน์หลักฐาน สำนักงานนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจ. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.
- ณภพ งามเนียม. (2546). การนำวิทยาการตำรวจมาใช้ในการดำเนินคดีอาญา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอาชญาวิทยาและงานยุติธรรม), มหาวิทยาลัยมหิดล,
- ณัฐิกา กิรติธรรมกถ. (2553). การบูรณาการองค์ความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์กับการสืบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอาชญาวิทยาและงานยุติธรรม), มหาวิทยาลัยมหิดล,
- ณุชชานา สวัสดิ์. (2552). วิธีปฏิบัติในการรักษาสภาพของสถานที่เกิดเหตุในคดีฆาตกรรม. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทนิติศาสตรมหาบัณฑิต (สาธารณสุขศาสตร) สาขาวิชาเอกบริหารกฎหมายการแพทย์และสาธารณสุข), บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล,
- นัยนา เกิดวิชัย. (2546). ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง วิธีพิจารณาความอาญา. นครปฐม: นิตินัย.
- นิติธรรม แก้วเถื่อน. (2554). ปัญหาการได้มาซึ่งพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการพิจารณาคดีอาญา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์), บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง,
- พงศกรณ์ ชูเวช. (2530). การพิสูจน์หลักฐาน. กรุงเทพฯ: สุตรไพศาล.
- พงศ์พัฒน์ ฉายาพันธุ์. (2537). ความรู้เบื้องต้นการสืบสวนอาชญากรรม. กรุงเทพฯ: ศิลป์สยามการพิมพ์.
- พัชรา สีนลอยมา. (2558). การพัฒนารูปแบบการดำเนินงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อใช้ในการสืบสวนอาชญากรรมในเขตพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้. วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, 11(2), 43-54.
- ศิริพร เพ็ญเพียร. (2553). ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบลายพิมพ์นิ้วมือกับฐานความผิดทางอาญา. (วิทยานิพนธ์

- ปริญญาหมาบัณฑิต), บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,
 สนธยา รัตนธาส. (2551). ปัญหากฎหมายกับการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
 รามคำแหง.
 สมภพ เองสมบูรณ์. (2551). การตรวจสถานที่เกิดเหตุเบื้องต้น. นครปฐม: โรงเรียนนายร้อยตำรวจ.
 สมาน ศิริเจริญสุข. (2541). การรักษาสถานที่เกิดเหตุในคดีอาญา. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
 สราวุธ เบญจกุล. (2550). หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์กับกระบวนการยุติธรรม. วารสารศาลยุติธรรมปริทัศน์, 1(9),
 64-67.
 สฤณี สืบพงษ์ศิริ. (2546). ความรู้และความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัย มูลนิธิป่อเต็กตึ๊งต่อการป้องกัน
 รักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาหมาบัณฑิต สาขาวิชาอาชญาวิทยาและงาน
 ยุติธรรม), คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
 สฤณี สืบพงษ์ศิริ. (2551). การป้องกันรักษาและการเข้าสถานที่เกิดเหตุ. เอกสารประกอบการสอน หลักสูตรวิทยา
 ศาสตร์หมาบัณฑิต สาขานิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ.
 สันดี สุขวัจน์. (2550). นิติวิทยาศาสตร์. นครปฐม: โรงเรียนนายร้อยตำรวจ.
 สุรนาท วงศ์พรหมชัย. (2551). การตรวจทางนิติวิทยาศาสตร์กับพยานหลักฐานในคดีอาญา. กรุงเทพฯ:
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
 สุรยุทธ อ่วมสำอาง. (2554). ปัญหาและอุปสรรคของพนักงานสอบสวนในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานด้านนิติ
 วิทยาศาสตร์ประกอบการสอบสวนคดีอาญา : ศึกษาเฉพาะกรณี กองบังคับการตำรวจนครบาล 1.
 (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรหมาบัณฑิต สาขาการบริหารงานยุติธรรม), มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
 แสง ธีระสวัสดิ์. (2530). หลักการสืบสวนสอบสวนคดีอาญา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.
 หทัยภัท กาลังเอก. (2552). ข้อเสนอแนะกรณีการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติศาสตร์. (วิทยานิพนธ์ปริญญา
 นิติศาสตรหมาบัณฑิต สาขากฎหมายอาญา), มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
 อนุพันธ์ มุสิกานนท์. (2543). การนำวิทยาการตำรวจมาใช้ในการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน กองปราบปราม
 กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรหมาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
 องค์การ), บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม,
 อรรถพล เข้มสุวรรณวงศ์ และคณะ. (2546). นิติวิทยาศาสตร์เพื่อการสอบสวน. กรุงเทพฯ: ทีซีจี พรินต์ติ้ง.
 เอก อังสนานนท์. (2558). คู่มือพนักงานสอบสวน. กรุงเทพฯ: สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.



ภาคผนวก



รายนามผู้เชี่ยวชาญ

1. ผศ.ดร.วิศิษฐ์ เจนนานนท์ สาขานิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
2. ดร.ปิ่นนภยาข์ ติตสุนทรโรทยาน สาขาอาชญวิทยา การบริหารงานยุติธรรมและสังคม
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
3. ผศ.ธাত্রี มหันตร์ตัน สาขานิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอยุธยา





ภาคผนวก ข
แบบสัมภาษณ์

แบบสอบถาม

เรื่อง ความรู้และความคิดเห็นในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของ
พนักงานสอบสวน กองบังคับการตำรวจนครบาล 8

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะประชากรทั่วไป

1. ตำแหน่ง

.....

2. วุฒิการศึกษา

.....

3. ประสบการณ์การทำงานในการปฏิบัติงานสอบสวน จำนวนปี

.....

4. ประสบการณ์การทำงานในการปฏิบัติงานในสถานที่เกิดเหตุ จำนวนปี

.....

ส่วนที่ 2 ความรู้ในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ของพนักงานสอบสวน
ใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน ข้อละ 1 ช่อง

ความรู้ในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์	ใช่	ไม่ใช่
1. การเก็บวัตถุพยาน ต้องเก็บสิ่งที่จะสูญหายหรือเสียหายได้ง่าย ไว้เป็นอันดับแรก		
2. การเคลื่อนย้ายวัตถุพยาน หากไม่มีถุงมือให้ใช้ผ้าในการหยิบจับหรือห่อวัตถุนั้น		
3. หากมีวัตถุพยานหลายชิ้น สามารถนำมาใส่รวมกันในกล่องหรือถุงขนาดใหญ่ เพื่อสะดวกต่อการขนย้าย		
4. ควรเก็บวัตถุพยานไว้ให้ได้มากที่สุด เนื่องจากสถานที่เกิดเหตุเปลี่ยนสภาพได้ง่าย จะทำให้ยากต่อการกลับมาเก็บเพิ่มเติม		
5. การถ่ายภาพวัตถุพยาน ควรถ่ายทุกชิ้น ทั้งระยะไกล กลาง และใกล้ โดยมีการวางป้ายหมายเลขกำกับ		
6. การเก็บกองเลือดสด ควรแช่ในตู้เย็นช่องแช่แข็ง ก่อนส่งตรวจพิสูจน์		
7. คราบโลหิตแห้ง สามารถเก็บส่งตรวจพิสูจน์ โดยใช้ใบมีดโกนขูดคราบโลหิตออกจากผิวของวัตถุได้		

ส่วนที่ 2 (ต่อ)

ความรู้ในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์	ใช่	ไม่ใช่
8. การหาหมู่โลหิตสามารถหาได้จากปัสสาวะหรืออุจจาระได้		
9. การทำคำานิสัญลักษณ์บนหัวกระสุนปืนที่ตรวจพบเป็นวัตถุพยาน สามารถทำคำานิไว้ที่บริเวณใดก็ได้ที่เห็นได้ชัดเจน		
10. การเก็บคราบอสุจิแห้งที่ติดบนเสื้อผ้า ให้เก็บมาทั้งชิ้น		
11. การเก็บคราบโลหิตที่ติดบนวัตถุที่เคลื่อนย้ายได้ เช่น เสื้อผ้า อาวุธ ควรเก็บวัตถุ นั้นมาทั้งชิ้น		
12. การเก็บเส้นผมหรือเส้นขน อาจใช้สก๊อตเทปด้านเหนียวปิดลงบนพื้น เพื่อดึงเส้นผมหรือเส้นขนขึ้นมาได้		
13. การเก็บเส้นผมจากบุคคลเพื่อพิสูจน์ DNA ให้ใช้กรรไกรตัดเส้นผมจากศีรษะบุคคลนั้น 15-20 เส้น เพื่อส่งตรวจ		
14. การเก็บกระดากที่ถูกเพลิงไหม้ ให้ใช้แผ่นกระดากแข็งสอดใต้ แล้วยกขึ้นมาเก็บใส่กล่อง เพื่อส่งตรวจพิสูจน์		
15. การเก็บลูกกระสุนปืนที่ฝังบนผนัง ให้เจาะผนังเอาเฉพาะลูกกระสุนปืนออกมาเพื่อส่งตรวจพิสูจน์		
16. ลูกและปลอกกระสุนปืนที่ตรวจพบในที่เกิดเหตุ ให้จัดเก็บใส่ในภาชนะที่ป้องกันการกระแทก และให้แยกห่อกัน		
17. การทำคำานิสัญลักษณ์บนปลอกกระสุนปืนที่ตรวจพบเป็นวัตถุพยาน ให้ทำคำานิไว้ที่จันท้ายปลอกกระสุนปืน ให้เห็นชัดเจน		
18. การเก็บพยานวัตถุอาวุธปืน ไม่ต้องนำเอากระสุนปืนที่อยู่ในแมกกาซีนออก เพียงแต่ให้กดเซฟป็น หรือลดนกปืนไว้ก็พอเพียงแล้ว		
19. การเก็บพยานวัตถุจากตัวบุคคลเพื่อส่งตรวจเปรียบเทียบ DNA ให้เก็บเซลล์เยื่อบุข้างแก้ม โดยใช้ก้านสำลีเช็ดที่กระพุ้งแก้มด้านในทั้ง 2 ข้าง จากนั้นนำไปฝั่งให้แห้งที่อุณหภูมิห้อง ก่อนเก็บใส่ซองกระดากปิดผนึก		
20. เมื่อพบสิ่งใดที่เป็นวัตถุพยานได้ ให้รีบทำการเก็บรวบรวมโดยเร็ว ยังไม่จำเป็นต้องถ่ายภาพหรือบันทึกตำแหน่งวัตถุพยานนั้นก่อน เนื่องจากอาจเกิดการสูญหายหรือการแปรสภาพของวัตถุพยานนั้นได้		

6. พนักงานสอบสวนมีขั้นตอนการส่งมอบพยานหลักฐานหรือไม่ และปฏิบัติอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

7. พนักงานสอบสวนพบปัญหา อุปสรรค หรือข้อจำกัด ในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานในสถานที่เกิดเหตุอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

8. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการพัฒนา/ปรับปรุงเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานในสถานที่เกิดเหตุของพนักงานสอบสวน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....



การหาคุณภาพเครื่องมือ ค่าความสอดคล้อง (IOC)

1. ความรู้ในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ของพนักงานสอบสวน

ข้อความรู้	ผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	$(IOC) = \frac{\sum R}{N}$	สรุปผล
	1	2	3			
1. ข้อที่ 1	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
2. ข้อที่ 2	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
3. ข้อที่ 3	0	+1	+1	2	0.67	ใช้ได้
4. ข้อที่ 4	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
5. ข้อที่ 5	+1	0	+1	2	0.67	ใช้ได้
6. ข้อที่ 6	0	+1	+1	2	0.67	ใช้ได้
7. ข้อที่ 7	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
8. ข้อที่ 8	+1	0	+1	2	0.67	ใช้ได้
9. ข้อที่ 9	+1	0	+1	2	0.67	ใช้ได้
10. ข้อที่ 10	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
11. ข้อที่ 11	+1	+1	0	2	0.67	ใช้ได้
12. ข้อที่ 12	+1	0	+1	2	0.67	ใช้ได้
13. ข้อที่ 13	0	+1	+1	2	0.67	ใช้ได้
14. ข้อที่ 14	+1	0	+1	2	0.67	ใช้ได้
15. ข้อที่ 15	+1	0	+1	2	0.67	ใช้ได้
16. ข้อที่ 16	+1	0	+1	2	0.67	ใช้ได้
17. ข้อที่ 17	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
18. ข้อที่ 18	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
19. ข้อที่ 19	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
20. ข้อที่ 20	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
ค่าความสอดคล้องโดยรวม					0.82	

2. ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานในสถานที่เกิดเหตุ

ข้อความ	ผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	$(IOC) = \frac{[\sum R]}{N}$	สรุปผล
	1	2	3			
1. คำถามข้อที่ 1	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
2. คำถามข้อที่ 2	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
3. คำถามข้อที่ 3	0	+1	+1	2	0.67	ใช้ได้
4. คำถามข้อที่ 4	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
5. คำถามข้อที่ 5	+1	0	+1	2	0.67	ใช้ได้
6. คำถามข้อที่ 6	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
7. คำถามข้อที่ 7	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
8. คำถามข้อที่ 8	+1	0	+1	2	0.67	ใช้ได้
ค่าความสอดคล้องโดยรวม					0.88	



ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	ตรองหทัย ยศประสิทธิ์
วัน เดือน ปี เกิด	9 กุมภาพันธ์ 2530
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
วุฒิการศึกษา	ปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ที่อยู่ปัจจุบัน	เลขที่ 1 ซอยจรัญสนิทวงศ์ 2 ถนนจรัญสนิทวงศ์ แขวงวัดท่าพระ เขต บางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร 10600

